

Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
w
Lublinie

Raport końcowy

DIAGNOZA SKALI PRZEMOCY W RODZINIE, CHARAKTERYSTYKA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY I OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE ORAZ SKUTECZNOŚĆ I EFEKTYWNOŚĆ DZIAŁAŃ INSTYTUCJONALNYCH PRZECIWDZIAŁAJĄCYCH ZJAWISKU PRZEMOCY W RODZINIE W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM

Na zlecenie:
Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie

Autorzy:
Artur Janiszewski, Agata Zakrzewska

Kutno 2016

„Projekt Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie realizowany w ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016 finansowanego ze środków Województwa Lubelskiego”

Spis treści

Wykaz skrótów	4
I. Wstęp	5
II. Wprowadzenie	5
2.1 Założenia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020	7
2.2 Założenia Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016	8
2.3 Charakterystyka systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim.....	10
III. Opis koncepcji i metodologii badania	14
IV. Opis wyników badania	16
4.1 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie gmin (MOPS, MOPR, MCPR, GOPS, OPS)	17
4.1.1 Skala zjawiska przemocy w rodzinie	17
4.1.2 Charakterystyka osób doznających przemocy w rodzinie	18
4.1.3 Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie	20
4.1.4 Formy udzielanej pomocy	23
4.1.5 Ocena potencjału podmiotów i przyszłe kierunki działań.....	40
4.2 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie powiatu (PCPR)	44
4.2.1 Skala zjawiska przemocy w rodzinie	44
4.2.2 Charakterystyka osób doznających przemocy w rodzinie.....	45
4.2.3 Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie	47
4.2.4 Formy udzielanej pomocy	49
4.2.5 Ocena potencjału podmiotów i przyszłe kierunki działań.....	64
4.3 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia	69
4.3.1 Skala zjawiska przemocy w rodzinie	69
4.3.2 Formy udzielanej pomocy	70
4.3.3 Ocena potencjału podmiotów i przyszłe kierunki działań	75
4.4 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie sektora NGO	75
4.4.1 Skala zjawiska przemocy w rodzinie	75
4.4.2 Formy udzielanej pomocy	77
4.4.3 Ocena potencjału podmiotów i przyszłe kierunki działań.....	81
4.5 Porównanie podmiotów sektora pomocy społecznej i podmiotów sektora NGO	84
V. Podsumowanie	89
5.1 Skala zjawiska	89
5.2 Wsparcie dla osób doznających przemocy w rodzinie.....	90
5.3 Wsparcie dla osób stosujących przemoc w rodzinie.....	90
5.4 Edukacja i uświadamianie	91
5.5 Ocena potencjału instytucji przeciwdziałających przemocy w rodzinie	91
5.6 Tabela wniosków i rekomendacji.....	93

VI.	Bibliografia	99
VII.	Spis wykresów i tabel	101
VIII.	Aneksy	105
8.1	Narzędzie – ankiety na poziomie gmin (MOPS, MOPR, MCPR, GOPS, OPS)	105
8.2	Narzędzie – ankiety na poziomie powiatów (PCPR)	124
8.3	Narzędzie – ankiety z SOW	144
8.4	Narzędzie – ankiety z NGO	154

Wykaz skrótów

GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KPPPR na lata 2014-2020	Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
MRPiS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NGO	Sektor pozarządowy
NK	Procedura Niebieskie Karty
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie
SOW	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia
UE	Unia Europejska
WPPPR na lata 2014-2016	Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016
ZI	Zespół Interdyscyplinarny

I. Wstęp

Niniejszy raport końcowy dotyczy badania społecznego pn.: „Diagnoza skali przemocy w rodzinie, charakterystyka osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc w rodzinie oraz skuteczność i efektywność działań instytucjonalnych przeciwdziałających zjawisku przemocy w rodzinie” realizowanego dla Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. Celem głównym badania była ocena realizacji zadań ustawowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w okresie 2012-2015 w woj. lubelskim. W szczególności ocena skupiła się na:

- diagnozie skali problemu przemocy w rodzinie;
- charakterystyce osób doznających przemocy w rodzinie;
- charakterystyce osób stosujących przemoc w rodzinie;
- rodzajów działań podejmowanych przez podmioty działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- efektywności i skuteczności działań instytucjonalnych przeciwdziałających zjawisku przemocy w rodzinie.

II. Wprowadzenie

Na potrzeby niniejszego badania należy przyjąć definicję przemocy zgodną z obowiązującą ustawą¹, która wskazuje, że:

Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Ustawa określa, w jaki sposób dedykowane podmioty administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego mogą przeciwdziałać przemocy w rodzinie, a także określa zasady postępowania wobec osób doświadczających przemocy lub osób stosujących przemoc w rodzinie. Ustawa rozróżnia zadania dla jednostek samorządu terytorialnego z poziomu powiatu i gmin. Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;

¹ Art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. 2015 r. poz. 1390)

3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.²

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

1. Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.³

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej mogą zlecać realizację powyższych zadań określonych w ustawie w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.⁴ Stąd w niniejszym badaniu podjęto się zebrania informacji o współpracy sektora JST z sektorem pozarządowym w kontekście zadań zleconych.

Kluczowym zadaniem gmin jest natomiast tworzenie zespołów interdyscyplinarnych, w których skład wchodzi przedstawiciele sektora JST, a także podmiotów z obszaru oświaty, edukacji, zdrowia i służb mundurowych lub sądowych. Zespół pracuje w ramach podlegających mu grup roboczych w związku z występującymi w gminie przypadkami przemocy w rodzinie. Ma to zapewnić każdorazowo kompleksowe i indywidualne rozwiązywanie problemów mieszkańców gminy. Zadaniem zespołów interdyscyplinarnych jest integrowanie i koordynowanie przedstawicieli wyżej wymienionych obszarów przez:

1. Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
2. Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
3. Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
4. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
5. Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.⁵

² Art. 6 ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. 2015 r. poz. 1390)

³ Art. 6 ust. 3 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. 2015 r. poz. 1390)

⁴ Art. 9 ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. 2015 r. poz. 1390)

⁵ Art. 9b ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. 2015 r. poz. 1390)

Interwencja wobec rodziny, w której występuje problem przemocy w rodzinie zachodzi w oparciu o Procedurę „Niebieskie Karty”. Jak stanowi ustawa⁶:

Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

2.1 Założenia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020

Aby zintegrować i określić cele działań z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie, uruchomiono Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (KPPPR na lata 2014-2020), określający szczegółowe działania w zakresie:

1. Zapewnienia ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
2. Oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
3. Podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy;
4. Upowszechniania informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc w rodzinie.⁷

Na szczeblu wojewódzkim program koordynuje Wojewódzki Koordynator Realizacji KPPPR na lata 2014-2020 powoływany i odwoływany przez wojewodę. Głównym celem KPPPR na lata 2014-2020 jest: zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. Cele szczegółowe programu to:

Cel 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.⁸

Realizatorami KPPPR na lata 2014-2020 są podmioty administracji rządowej, jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe.

⁶ Art. 9d ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. 2015 r. poz. 1390)

⁷ Art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. 2015 r. poz. 1390)

⁸ <https://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie/ogolne/krajowy-program-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie-na-lata-2014-2020/>

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w Programie, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań:

- I. Profilaktyka i edukacja społeczna.
- II. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- III. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.
- IV. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde z działań we wskazanych obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację.⁹

2.2 Założenia Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016

Zgodnie z art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. 2015 r. poz. 1390) do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności:

1. Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
2. Inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
3. Opracowywanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
4. Organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W odpowiedzi na zadania ustawowe oraz założenia i cele KPPPR na lata 2014-2020 w województwie lubelskim przyjęto do realizacji Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016 (WPPPR na lata 2014-2016) opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie. Celem strategicznym WPPPR na lata 2014-2016 jest: zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie województwa lubelskiego. Cele operacyjne to:

Cel operacyjny 1. Profilaktyka, działania informacyjno-edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie.

- 1.1. Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- 1.2. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa.
- 1.3. Wsparcie realizacji programów profilaktycznych.

⁹<https://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie/ogolne/krajowy-program-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie-na-lata-2014-2020/>

1.4. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania specjalistycznej pomocy przez osoby dotknięte przemocą w rodzinie.

1.5. Propagowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców i opiekunów.

1.6. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej, rodzinnej.

Cel operacyjny 2. Poprawa jakości i skuteczności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy oraz osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie, oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

2.1. Wspieranie działań organizacji udzielających specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, osób niepełnosprawnych i starszych.

2.2. Wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych telefonów zaufania.

2.3. Opracowanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie.

2.4. Opracowywanie ramowych programów ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie.

2.5. Opracowywanie ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

2.6. Promowanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy.

Cel operacyjny 3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3.1. Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3.2. Organizacja konferencji, seminariów poświęconych tematyce przemocy w rodzinie.

3.3. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.

Cel operacyjny 4. Inicjowanie i uczestnictwo w działaniach wzmacniających współpracę między jednostkami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4.1. Utworzenie i aktualizowanie bazy danych osób i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy i umieszczanie ich na stronach internetowych.

4.2. Prowadzenie i uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach, konferencjach lub szkoleniach dla przedstawicieli służb i instytucji zaangażowanych w udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy.

4.3. Promowanie dobrych praktyk.¹⁰

2.3 Charakterystyka systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim

Poniższa tabela prezentuje liczbę podmiotów oferujących wsparcie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Tabela 1. Wykaz podmiotów w województwie lubelskim – stan na 2015 rok

Lp.	Rodzaj podmiotu	Ilość podmiotów
1.	Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie	24
2.	Ośrodki Pomocy Społecznej (MOPS, GOPS, MGOPS)	213
3.	Zespoły Interdyscyplinarne	213
4.	Organizacje pozarządowe	57

Źródło: <http://rops.lubelskie.pl/wp-content/uploads/2014/10/Informator-o-instytucjach-dzia%C5%82aj%C4%85cych-na-rzecz-rozwi%C4%85zywania-problem%C3%B3w-uzale%C5%BCnie%C5%84-oraz-przeciwdzia%C5%82ania-przemocy-w-rodzinie-w-wojew%C3%B3dztwie-lubelskim3.pdf>

Według danych uzyskanych z Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego na koniec roku 2013 funkcjonowało w powiecie 71 punktów konsultacyjnych, 1 ośrodek wsparcia, 2 specjalistyczne ośrodki wsparcia, 16 ośrodków interwencji kryzysowej.

Tabela 2. Infrastruktura instytucji pomagających osobom doświadczającym przemocy w rodzinie – stan na 2013 rok

Wyszczególnienie	PODMIOT PROWADZĄCY - GMINA			PODMIOT PROWADZĄCY - POWIAT		
	liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających	liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających
1	2	3	4	5	6	7
Punkty konsultacyjne	71	-	1 876	-	-	-
Ośrodki wsparcia	1	-	258	0	-	0
w tym: z miejscami całodobowymi	1	10	15	0	0	0
Specjalistyczne ośrodki wsparcia	-	-	-	2	-	137
w tym: z miejscami całodobowymi	-	-	-	2	50	137
Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	-	-	-	0	0	0

¹⁰ http://www.lubelskie.pl/img/userfiles/files/10_9_zal.pdf

Wyszczególnienie	PODMIOT PROWADZĄCY - GMINA			PODMIOT PROWADZĄCY - POWIAT		
	liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających	liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających
1	2	3	4	5	6	7
Ośrodki interwencji kryzysowej	0	-	0	16	-	2 350
w tym: z miejscami całodobowymi	0	0	0	13	92	134

Źródło: Dane sprawozdawcze udostępnione przez Lubelski Urząd Wojewódzki

Aby przybliżyć skalę zjawiska przemocy w rodzinie w województwie lubelskim, warto prześledzić dane sprawozdawcze z realizacji KPPPR na lata 2014-2020. Zgodnie ze sprawozdaniem z realizacji KPPPR za rok 2014 w województwie lubelskim funkcjonowało 26 podmiotów ofiarujących pomoc w związku z przemocą w rodzinie, tj. punkty konsultacyjne, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej, domy dla matek. Region ma jeden z najniższych wskaźników dotyczących liczby podmiotów pomagającym osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w Polsce.

Tabela 3. Ilość podmiotów pomagających osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w poszczególnych województwach w 2014 roku (dane powiatowe)

Lp.	Województwo	Liczba podmiotów
1.	Małopolskie	183
2.	Łódzkie	86
3.	Śląskie	82
4.	Warmińsko-Mazurskie	76
5.	Dolnośląskie	72
6.	Mazowieckie	60
7.	Podkarpackie	55
8.	Opolskie	45
9.	Wielkopolskie	42
10.	Świętokrzyskie	40
11.	Pomorskie	39
12.	Kujawsko-Pomorskie	32
13.	Lubuskie	31
14.	Zachodniopomorskie	30
15.	Lubelskie	26
16.	Podlaskie	6

Źródło: Dane na stronie [www.MRPiPS](http://www.mrpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/oqolne/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie/) <http://www.mrpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/oqolne/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie/>

Mała ilość podmiotów (oprócz jednostek samorządowych) które zajmują się obszarem przemocy w rodzinie przekłada się na niski wskaźnik wykonanych diagnoz problemu przemocy. Pod tym względem województwo lubelskie znów plasuje się na jednym z ostatnich miejsc w skali kraju.

Tabela 4. Ilość diagnoz problemu przemocy w 2014 roku prowadzonych przez gminy i powiaty w kraju

Lp.	Województwo	Liczba diagnoz
1.	Wielkopolskie	295
2.	Dolnośląskie	239
3.	Śląskie	133
4.	Warmińsko-Mazurskie	111
5.	Małopolskie	98
6.	Pomorskie	89
7.	Podkarpackie	58
8.	Mazowieckie	57
9.	Zachodniopomorskie	45
10.	Łódzkie	38
11.	Podlaskie	32
12.	Kujawsko-Pomorskie	27
13.	Lubelskie	27
14.	Opolskie	16
15.	Lubuskie	14
16.	świętokrzyskie	9

Źródło: Dane na stronie www MRPiPS <http://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie/>

Natomiast biorąc pod uwagę liczbę osób korzystających z pomocy powyższych jednostek, województwo lubelskie jest w czołówce w skali kraju.

Tabela 5. Ilość osób korzystających z pomocy podmiotów w 2014 roku

Lp.	Województwo	Liczba osób
1.	Mazowieckie	13 196
2.	Śląskie	10 254
3.	Małopolskie	9 516
4.	Lubelskie	9 030
5.	Dolnośląskie	6 497
6.	Łódzkie	5 735
7.	Pomorskie	5 479
8.	Świętokrzyskie	4 452
9.	Warmińsko-Mazurskie	4 137
10.	Lubuskie	3 505
11.	Wielkopolskie	3 488
12.	Podkarpackie	3 122
13.	Opolskie	2 957
14.	Zachodniopomorskie	2 177
15.	Kujawsko-Pomorskie	1 686
16.	Podlaskie	1 524

Źródło: Dane na stronie www MRPiPS <http://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie/>

W roku 2014 funkcjonowały jedynie dwa Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia w regionie. Według danych sprawozdawczych MRPiPS skorzystało z ich wsparcia 371 osób. Biorąc pod uwagę liczbę osób na 1 SOW w regionie, województwo lubelskie zajmuje 10 miejsce w skali kraju.

Tabela 6. Średnia liczba osób korzystających z pomocy podmiotów w 2014 roku przypadająca na 1 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia

Lp.	Województwo	Średnia liczba osób/SOW
1.	Zachodniopomorskie	62,5
2.	Wielkopolskie	85,3
3.	Małopolskie	88,5
4.	Podkarpackie	106,3
5.	Śląskie	108,3
6.	Mazowieckie	126,0
7.	Podlaskie	126,0
8.	Łódzkie	146,0
9.	Warmińsko-Mazurskie	156,0
10.	Lubelskie	185,5
11.	Pomorskie	227,5
12.	Kujawsko-Pomorskie	242,0
13.	Lubuskie	291,0
14.	Opolskie	405,0
15.	Dolnośląskie	413,5
16.	Świętokrzyskie	1927,0

Źródło: Dane na stronie www.MRPiPS <http://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie/>

W Polsce nie prowadzi się regularnych badań na temat zjawiska przemocy w rodzinie zarówno na szczeblu rządowym, jak i samorządowym. Najbardziej aktualne diagnozy prowadzone są na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, ale obejmują tylko wybrane aspekty problemu przemocy w rodzinie (np. wobec dzieci, osób niepełnosprawnych czy osób starszych). Ponadto poszczególne jednostki dysponują zestawieniami dotyczącymi analizowanego problemu, tworzonymi na własny użytek. Można tu wymienić: Policję, Stowarzyszenie Niebieska Linia, sądy, władze samorządowe. Jednak są to dane niepełne, obejmujące znów tylko wybrane aspekty problemu.

Przystępując do diagnozy przemocy w rodzinie należy podkreślić, że skalę zjawiska jest trudno ocenić. Przede wszystkim ze względu na lęk osób doświadczających przemocy, które dzielą gospodarstwo domowe ze sprawcą. Ponadto osoby doświadczające przemocy często wstydzą się swojej sytuacji i niechętnie przyznają się w najbliższym otoczeniu do problemów w tym zakresie. Z tego względu w wielu środowiskach lokalnych problem może być niedostrzegany przez osoby spoza gospodarstwa domowego, w którym występuje. Potwierdzają to sondaże prowadzone wśród Polaków. Według ostatniej diagnozy prowadzonej na zlecenie MRPiPS, ok. 20% respondentów za formę przemocy uznaje wyłącznie przemoc fizyczną, której efektem są ślady na ciele osoby doświadczającej agresji.¹¹ Przemoc seksualna pojawia się rzadko w odpowiedziach badanych, co świadczy o tym, że jest kwestią wstydliwą, o której nie wypada mówić. Traktowana jest jako wewnętrzny problem rodziny. Badanie wykazuje także, że osobami doświadczającymi przemocy najczęściej są kobiety oraz dzieci. Sprawcami przemocy w rodzinie są najczęściej członkowie rodziny – co wzmacnia lęk osób doświadczających agresji i wpływa na to, że część aktów przemocy nie jest zgłaszana do podmiotów oferujących pomoc. W świetle powyższych wyników należy pamiętać, że

¹¹ https://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/1_NOWA%20STRONA/Pomoc%20spoleczna/przemoc%20w%20rodzinie/RC1-3.pdf

dane sprawozdawcze uzyskane od respondentów niniejszej diagnozy, reprezentujących podmioty świadczące pomoc w związku z przemocą w rodzinie, nie odzwierciedlają faktycznej skali problemu.

III. Opis koncepcji i metodologii badania

Badanie realizowane było w okresie maj-czerwiec 2016 r. i obejmowało dwie techniki badawcze:

1. Analizę danych zastanych, m.in. dokumentów strategicznych, aktów prawnych i danych statystycznych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Ankiety wśród reprezentantów jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na poziomie powiatów, gmin jak i wśród osób z sektora organizacji pozarządowych.

W niniejszym badaniu udało się za pomocą ankiet uzyskać dane sprawozdawcze nt. działań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, od:

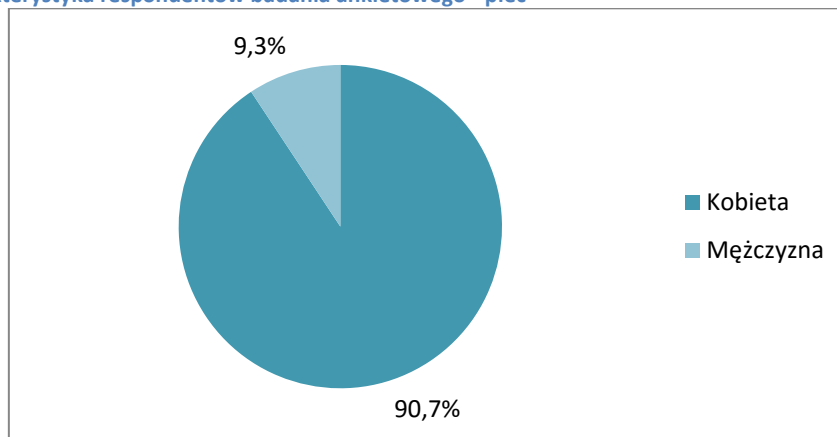
- 20 organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2 Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia;
- 20 Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie;
- 182 Ośrodków Pomocy Społecznej.

Każdy z podmiotów miał za zadanie uzupełnić formularz ankiety w wersji drukowanej, która obejmowała okres 2012-2015, w tym przede wszystkim: charakterystykę zjawiska przemocy w rodzinie w regionie, opis osób doświadczających przemocy, a także ją stosujących, opis form wsparcia oferowanych przez podmioty, a także ocenę potencjału podmiotu i współpracę z sektorem pozarządowym. Wszystkie uzyskane dane zostały zagregowane i przedstawione w dalszej części raportu. Badanie ankietowe zostało poddane kontroli zgodnie z wymogami PKJPA.

Wyniki dla każdej badanej grupy podmiotów są przedstawione w odrębnych rozdziałach. Raport kończy tabela wniosków i rekomendacji.

Każda ankieta rozpoczynała się od pytań mających za zadanie pomóc w scharakteryzowaniu pracowników danych podmiotów, którzy udzielili odpowiedzi na zadanie pytania. Wśród respondentów, którzy uzupełnili ankiety dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie dominowały kobiety, stanowiące 90,7% całej próby badawczej.

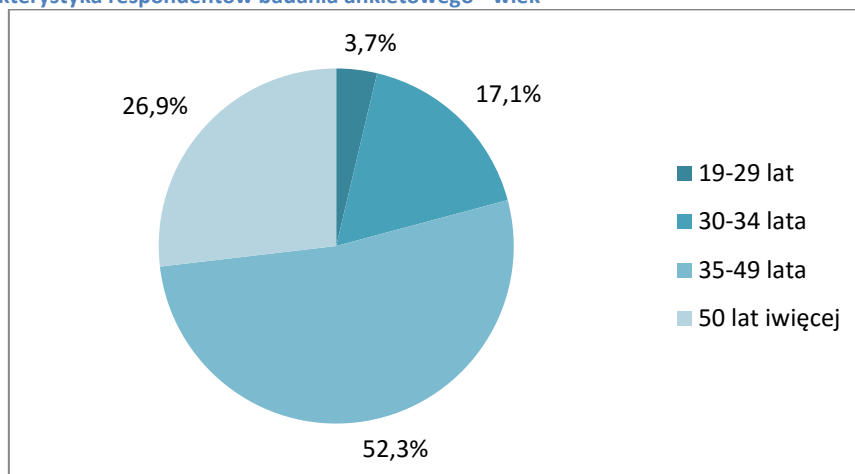
Wykres 1. Charakterystyka respondentów badania ankietowego - płeć

Źródło: Wyniki ankiet PAPI

Biorąc pod uwagę kryterium wieku, w badanej grupie większość stanowiły osoby w wieku 35-49 lat (52,3% badanych). Blisko 30% to osoby w wieku powyżej 50 roku życia, a najmniej liczną była grupa osób w wieku do 29 lat.

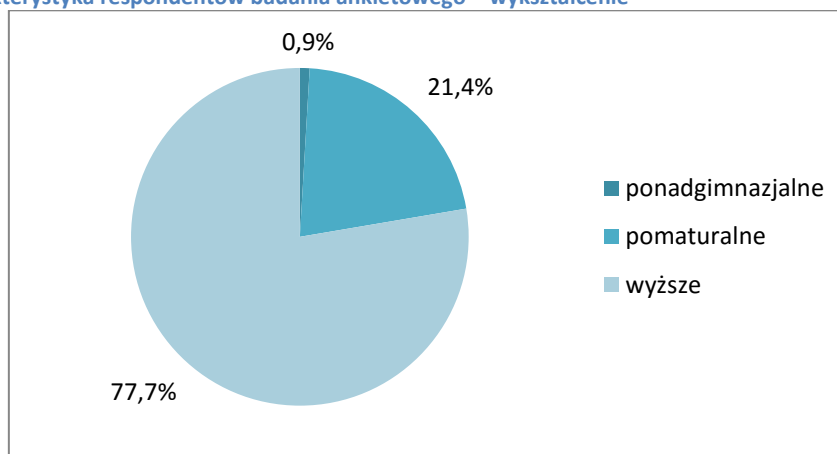
Wykres 2. Charakterystyka respondentów badania ankietowego - wiek

Źródło: Wyniki ankiet PAPI

Respondentami były w zdecydowanej większości osoby z wykształceniem wyższym – ponad ¾ wskazań. 21,4% to osoby z wykształceniem pomaturalnym, a blisko 1% osiągnęło wykształcenie ponadgimnazjalne.

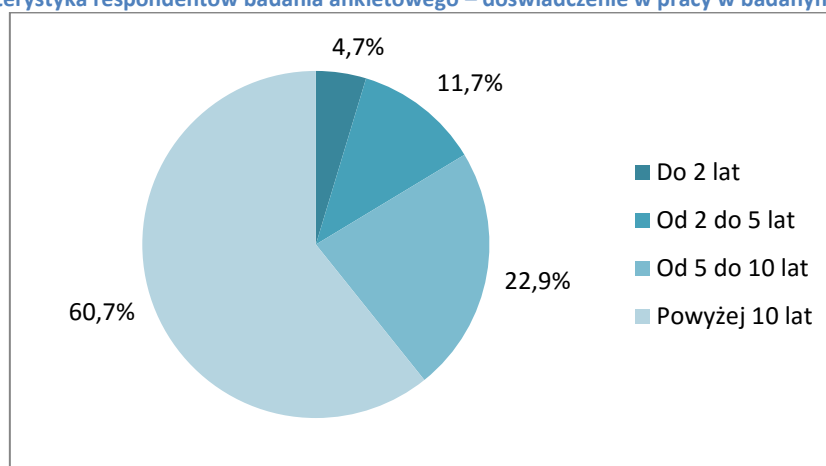
Wykres 3. Charakterystyka respondentów badania ankietowego – wykształcenie

Źródło: Wyniki ankiet PAPI

Wśród badanych, którzy wypełniali kwestionariusz ankiety PAPI, więcej niż połowa to osoby ze stażem powyżej 10 lat pracy w badanej instytucji – 60,7% wskazań. 22,9% badanych to osoby ze stażem wynoszącym 5-10 lat.

Wykres 4. Charakterystyka respondentów badania ankietowego – doświadczenie w pracy w badanym podmiocie

Źródło: Wyniki ankiet PAPI

IV. Opis wyników badania

Nota metodologiczna: analizując poniższe zestawienia liczbowe, dotyczące osób doświadczających agresji oraz osób stosujących przemoc należy mieć na uwadze, że w większości przypadków problem przemocy w rodzinie funkcjonuje wraz z innymi problemami, tj. ubóstwem, czy uzależnieniami. Zatem osoby te odnotowane są w sprawozdawczości badanych podmiotów również jako osoby dotknięte innymi problemami. Ponadto, analizując wyniki na poziomie gminnym, należy pamiętać że zestawienia dotyczą tylko tych gmin, które zgodziły się na wypełnienie kwestionariusza ankiety.

4.1 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie gmin (MOPS, MOPR, MCPR, GOPS, OPS)

4.1.1 Skala zjawiska przemocy w rodzinie

Zjawisko przemocy w rodzinie stanowi według danych pozyskanych z ośrodków pomocy, około 3% problemów jakie odnotowano w latach 2012-2015. W latach 2012-2014 odnotowano wzrost z 2,1% do 3,7% odsetka rodzin korzystających ze wsparcia podmiotów pomocy społecznej z uwagi na przemoc w rodzinie. Natomiast w roku 2015 odnotowano spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w wyniku przemocy w rodzinie do 3% względem wszystkich rodzin korzystających z pomocy w województwie lubelskim.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w odniesieniu do całej populacji osób w latach 2012-2015

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej OGÓŁEM	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE	Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE wśród rodzin OGÓŁEM
2012	64617	1336	2,1%
2013	66371	1868	2,8%
2014	64462	2405	3,7%
2015	61286	1847	3,0%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Analizując dane pod kątem rodzaju przemocy na przestrzeni ostatnich lat zdecydowanie dominują przemoc fizyczna i psychiczna. Najmniej przypadków dotyczy przemocy seksualnej. Z poniższej tabeli można wywnioskować, że na przestrzeni lat wzrosła liczba przypadków przemocy w każdym z wymienionych rodzajów.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na rodzaje przemocy w latach 2012-2015

Rok	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA
2012	1713	2254	49	210
2013	2565	3168	83	336
2014	3451	4374	80	455
2015	3333	4164	90	535

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Z danych uzyskanych z ośrodków pomocy wynika, że najwięcej przypadków przemocy w rodzinie dotyczy przemocy wobec dzieci. Jednak warto wskazać, że w każdej z niżej wymienionych grup skala zjawiska jest z roku na rok coraz większa. W największym stopniu zjawisko przemocy wzrosło w grupie osób starszych.

Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na osoby doświadczające przemocy w latach 2012-2015

Rok	WOBEĆ DZIECI	WOBEĆ OSÓB STARSZYCH	WOBEĆ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012	472	259	186
2013	654	346	320
2014	825	488	288
2015	631	611	302

Zestawienia w powyższych tabelach wskazują jednakże, że coraz więcej aktów przemocy jest identyfikowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na poziomie gmin.

4.1.2 Charakterystyka osób doświadczających przemocy w rodzinie

Zgodnie z wcześniejszą częścią analizy widać, że zjawisko przemocy w rodzinie dotyczy coraz większej liczby osób. Wśród osób doświadczających przemocy największą grupą stanowią osoby w wieku 36-60 lat i 18-35 lat. Wśród osób 36-60 lat może to wynikać, z tego, że wtedy małżonkowie napotykają nowe wyzwania, nowe obowiązki, tj. wychowanie dzieci, zmiany na rynku pracy, podejmowanie ważnych decyzji. Powodują one napięcia i stres, które mogą prowadzić do zachowań agresywnych i przemocy. Wśród osób dotkniętych przemocą najmniejszą grupę stanowią osoby powyżej 60 roku życia. Natomiast, jak wynika z analiz zamieszczonych w następnym rozdziale, rośnie liczba sprawców przemocy w tej grupie wiekowej.

Tabela 10. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na wiek w latach 2012-2015

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012	447	351	786	196
2013	589	641	1070	239
2014	740	935	1548	391
2015	593	893	1537	512

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Ilość dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2015 z powodu przemocy w rodzinie nieznacznie wzrosła:

- W przypadku dzieci w wieku poniżej 13 lat w roku 2012 było to 11 osób, a w roku 2015 - 16 osób.
- Dla młodzieży, w wieku 13- 18 lat w roku 2012, było to – 5 osób, a w roku 2015 – 6 osób.

Na przestrzeni lat 2012-2015 rosła liczba przypadków dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w wyniku przemocy w rodzinie:

- Wśród dzieci w wieku poniżej 13 lat nie odnotowano w roku 2012 takich przypadków w ogóle, natomiast w roku 2015 było ich już 11.
- Dla młodzieży, w wieku 13-18 lat w roku 2012 odnotowano jeden taki przypadek, w roku 2015 już 4 przypadki umieszczenia w rodzinie zastępczej.

Potwierdza to wyżej opisane tendencje wskazujące, że liczba przypadków przemocy wśród dzieci z roku na rok rosła.

Analizując płeć osób doświadczających przemocy w rodzinie należy wskazać, że zjawisko dotyczy przede wszystkim kobiet. Na przestrzeni badanych lat udział kobiet oscyluje, wśród ogółu osób doświadczających przemocy w rodzinie, między 87-90%.

Tabela 11. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na płeć w latach 2012-2015

Rok	Kobiety	Kobiety – odsetek względem liczby OGÓŁEM	Mężczyźni	Mężczyźni – odsetek względem liczby OGÓŁEM
2012	2530	90%	292	10%
2013	3417	89%	430	11%
2014	4983	88%	654	12%
2015	4956	87%	749	13%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Analizując dane pod kątem wykształcenia osób doświadczających przemocy w rodzinie, można zauważyć, że najczęściej dotyczy ona osób o niskich kwalifikacjach. Wśród nich przeważają osoby z wykształceniem średnim i podstawowym (także niepełnym podstawowym). Wynikać to może z faktu, że osoby o niższych kwalifikacjach są mniej świadome swoich praw, a także nie wiedzą do jakich podmiotów mogą zgłosić się o pomoc, ponadto ze względu na niskie kwalifikacje bywają często zależne ekonomicznie od sprawcy przemocy szczególnie dotyczy to kobiet, które posiadają kilkoro dzieci.

Tabela 12. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na wykształcenie w latach 2012-2015

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012	261	27	307	161	9	35
2013	412	40	402	219	23	41
2014	447	63	574	703	31	76
2015	441	68	584	339	26	68

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Analizując sytuację na rynku pracy osób doświadczających przemocy w rodzinie, nie odnotowano znaczących różnic na przestrzeni lat. W badanej grupie dominują osoby aktywne zawodowo.

Tabela 13. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na status na rynku pracy w latach 2012-2015

Rok	Aktywni zawodowo <i>Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.</i>	Bierni zawodowo <i>Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.</i>
2012	777	443
2013	1035	639
2014	1580	1019
2015	1682	1059

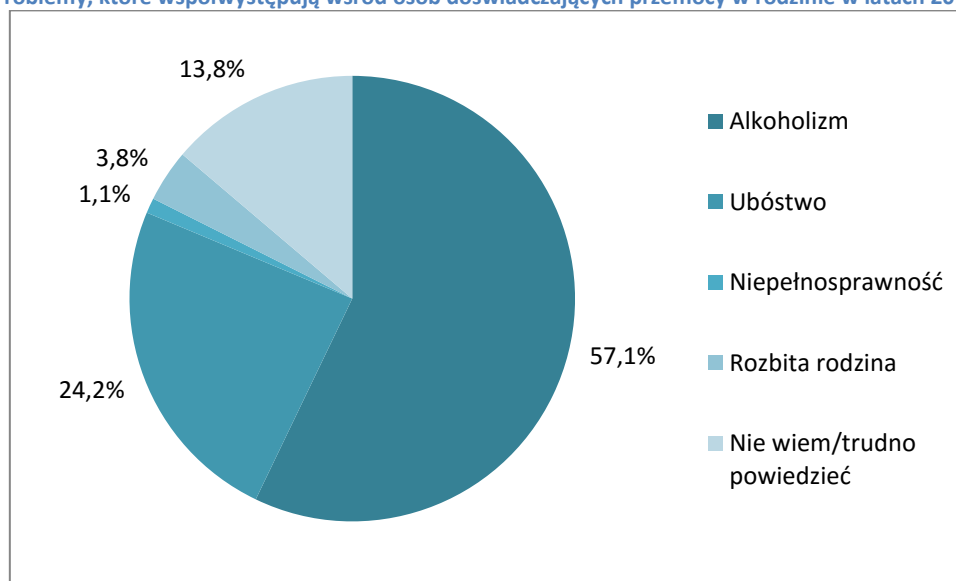
Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Analizując miejsce zamieszkania osób doświadczających przemocy można zauważyć, że na przestrzeni lat ponad dwukrotnie wzrosła zarówno liczba osób mieszkających na wsi jak i na obszarach miejskich. Warto wskazać, że o ile w roku 2012 tylko nieznacznie dominowali mieszkańcy obszarów wiejskich, to już w roku 2015 jest ich więcej o blisko 25 pkt. procentowych względem mieszkańców

miast. Dane w niniejszym rozdziale obejmują klientów ośrodków pomocy społecznej z terenów gmin, zatem wyżej wymienione proporcje wynikają ze specyfiki obszarów objętych pomocą OPS-ów. Ponadto charakteryzując klientów OPS-ów należy przy interpretacji wyników mieć na względzie, że klientami są najczęściej osoby ubogie, o niskich kwalifikacjach lub osoby dotknięte innymi problemami.

Podsumowując charakterystykę osób doświadczających przemocy, należy zwrócić uwagę na problemy, które często współtowarzyszą doświadczaniu agresji. Jak pokazuje poniższy wykres osoby doznające przemocy w rodzinie są dotknięte najczęściej również uzależnieniem alkoholowym (57,1%) lub ubóstwem (24,2%). W mniejszym stopniu jest to niepełnosprawność lub rozbita rodzina.

Wykres 5. Problemy, które współwystępują wśród osób doświadczających przemocy w rodzinie w latach 2012-2015

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Osoby doznające przemocy w rodzinie to przede wszystkim osoby w wieku 36-60 lat. W mniejszym stopniu grupę tą stanowią osoby młode (18-35 lat) lub dzieci i młodzież. Najmniej osób doznających przemocy to osoby starsze. Zjawisko obejmuje zdecydowanie więcej kobiet niż mężczyzn – na przestrzeni lat odsetek wynosił średnio 89% kobiet. Przemocy doznawały przede wszystkim osoby z wykształceniem średnim lub podstawowym. Wśród nich nieznacznie dominowały osoby aktywne na rynku pracy – prawdopodobnie osoby aktywne poza gospodarstwem domowym mają większą świadomość przyjętych norm społecznych (obserwują wzorce poza środowiskiem rodzinnym), stąd częściej zgłaszają przypadki przemocy jakiej doznają.

4.1.3 Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie

W przypadku osób stosujących przemoc dominują osoby w wieku 36-60 lat, a w dalszej kolejności są to osoby w wieku 18-35 lat.

Tabela 14. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na wiek w latach 2012-2015

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012	5	273	900	84
2013	13	369	1138	108
2014	17	568	1605	189
2015	21	593	1754	190

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Odwrotnie niż u osób doznających przemocy, wśród sprawców znacznie dominują mężczyźni. Odsetek mężczyzn oscyluje między 94% w roku 2012 do 92% w roku 2015.

Tabela 15. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na płeć w latach 2012-2015

Rok	Kobiety	Kobiety – odsetek względem liczby OGÓŁEM	Mężczyźni	Mężczyźni – odsetek względem liczby OGÓŁEM
2012	169	6%	2484	94%
2013	243	7%	3255	93%
2014	354	7%	5010	93%
2015	417	8%	4655	92%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Osoby stosujące przemoc to przede wszystkim osoby z wykształceniem zawodowym lub podstawowym (w tym niepełnym podstawowym). Znacznie mniej sprawców przemocy uzyskało wykształcenie wyższe lub policealne. Tendencje te utrzymują się w badanym okresie.

Tabela 16. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na wykształcenie w latach 2012-2015

Rok	Podstawowe/niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012	257	21	376	97	7	8
2013	345	28	504	135	2	10
2014	454	66	651	181	4	19
2015	429	81	720	238	16	238

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Analizując sytuację zawodową osób stosujących przemoc, warto podkreślić, że na przestrzeni lat 2012-2015, znacznie wzrósł wśród nich odsetek osób aktywnych zawodowo.

Tabela 17. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na status na rynku pracy w latach 2012-2015

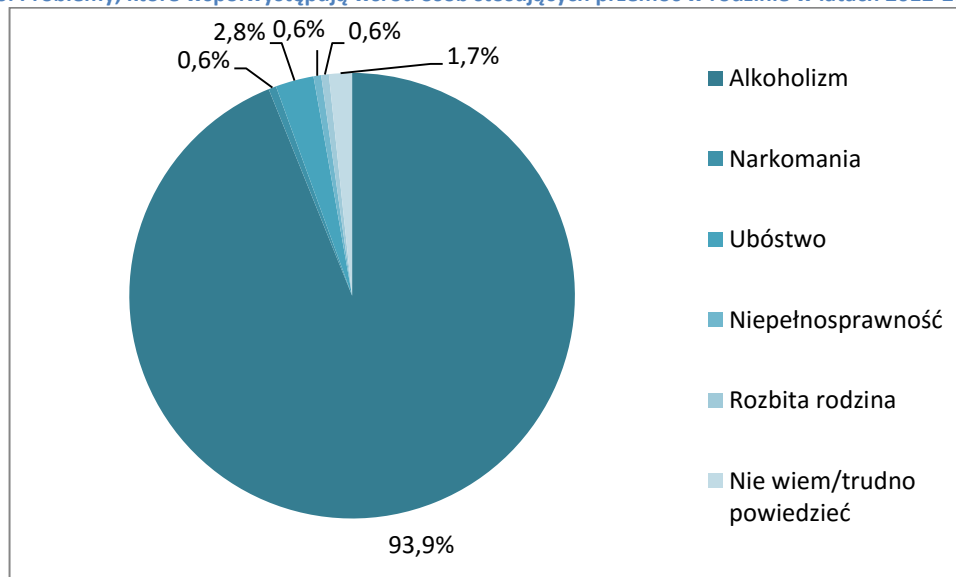
Rok	Aktywni zawodowo <i>Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.</i>	Bierni zawodowo <i>Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.</i>
2012	773	357
2013	1012	488
2014	1542	820
2015	1668	812

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Pod względem miejsca zamieszkania osób stosujących przemoc w rodzinie nieznacznie dominują mieszkańcy terenów wiejskich, ta tendencja utrzymywała się na przestrzeni lat 2012-2015. Wynika to przede wszystkim z obszarów jakie podlegają ośrodkom pomocy społecznej – najczęściej są to właśnie obszary wiejskie.

Podsumowując charakterystykę osób stosujących przemoc należy wskazać, że alkoholizm to najczęstszy problem współwystępujący (93,9%) w tej grupie. W mniejszym stopniu jest to ubóstwo (2,8% odpowiedzi). Inne problemy znacznie rzadziej występowały w grupie osób stosujących przemoc w rodzinie.

Wykres 6. Problemy, które współwystępują wśród osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2012-2015

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Osoby stosujące przemoc mają podobne cechy demograficzne do osób doznających przemocy. Tu także przeważają osoby w wieku 36-60 lat, a także osoby o niskich kwalifikacjach (najczęściej z wykształceniem średnim zawodowym lub podstawowym). To także częściej osoby aktywne zawodowo, wśród których współwystępującym problemem jest alkoholizm. Główną różnicą jest jednak płeć, najczęściej mamy do czynienia z mężczyznami – średnio było to 94% całej grupy osób stosujących przemoc.

4.1.4 Formy udzielanej pomocy

Z danych uzyskanych w ośrodkach pomocy wynika, że największa ilość programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie lub programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie powstała w roku 2012.

Tabela 18. Liczba programów realizowanych przez gminy w latach 2012-2015

Rok	Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie (powstały lub obowiązujący w danym roku)	Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie (powstały lub obowiązujący w danym roku)
2012	75	46
2013	37	25
2014	35	27
2015	43	33

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Analizując powyższą tabelę należy pamiętać, że w ramach części programów były to działania wieloletnie. Najczęściej występowały programy trzyletnie (na lata 2012-2014). Tylko 13% gmin realizowało w latach 2012-2015 jakiejkolwiek działania edukacyjne lub profilaktyczne (mające na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą). W badaniu ankietowym 5,5% respondentów stwierdziło, że takie działania są dopiero opracowywane i planowane na przyszłość. Wśród gmin, które podjęły w.w. działania, obserwuje się, że liczba programów z roku na rok wzrastała, a co ważniejsze – rosła liczba osób objętych wsparciem.

Tabela 19. Liczba działań edukacyjnych i profilaktycznych realizowanych przez gminy w latach 2012-2015 wraz z liczbą uczestników

Rok	Liczba opracowanych programów (edukacyjnych, profilaktycznych)	Liczba zrealizowanych programów (edukacyjnych, profilaktycznych)	Liczba uczestników programów
2012	39	38	1727
2013	42	40	1631
2014	50	49	2456
2015	53	47	3595

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Respondenci z ośrodków pomocy społecznej poproszeni byli także o charakterystykę realizowanych programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w latach 2014-2015. Programy te były kontynuacją programów korekcyjno-edukacyjnych realizowanych na poziomie powiatowym. Tego typu programów uruchomiono odpowiednio 4 i 2 w analizowanych latach. Wśród uczestników znaleźli się wyłącznie mężczyźni. Potwierdza to wcześniej prezentowane dane, świadczące o tym, że sprawcami przemocy są w ponad 90% mężczyźni. Wskaźnik stanowiący o liczbie osób, które zakończyły udział w programach w ciągu dwóch lat wzrósł o 13 pkt. procentowych. Także należy przyjąć, że wzrosła motywacja uczestników programów.

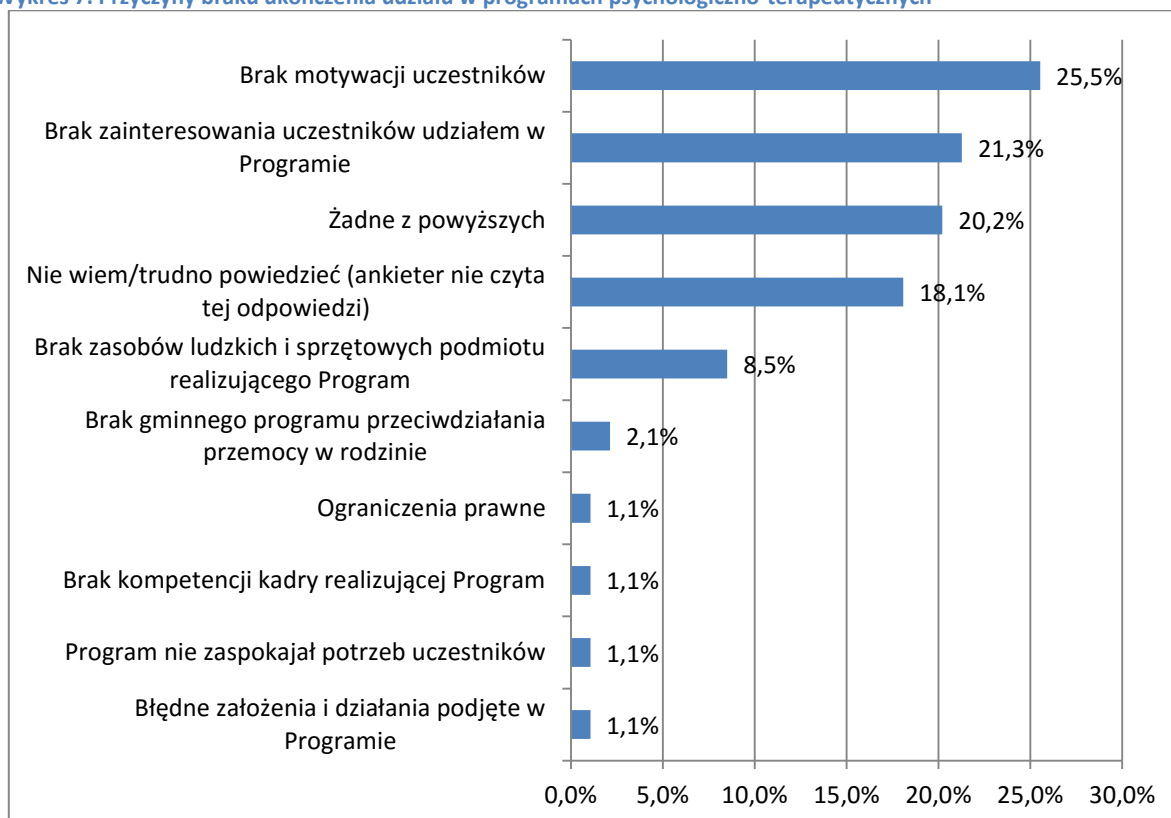
Tabela 20. Liczba osób przystępujących i osób, które zakończyły udział w programach psychologiczno-terapeutycznych w latach 2014-2015

Rok	Liczba edycji programach psychologiczno-terapeutycznych	Liczba osób które przystąpiły do uczestnictwa w programach psychologiczno-terapeutycznych		Liczba osób które zakończyły udział w programach psychologiczno-terapeutycznych		Wskaźnik ukończenia udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych	
		Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
2014	4	0	33	0	20	-	61%
2015	2	0	23	0	17	-	74%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Respondenci zapytani o przyczynę braku zakończenia udziału w programach przez poszczególne osoby, wskazują przede wszystkim na brak motywacji uczestników (25,3%) lub brak zainteresowania udziałem (21,3%). Warto podkreślić, że żaden z uczestników po ukończeniu programów psychologiczno-terapeutycznych nie powrócił do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie. Uczestnikami programów psychologiczno-terapeutycznych były najczęściej osoby dorosłe w wieku 36-60 lat, aktywne na rynku pracy, a także ze średnim wykształceniem.

Wykres 7. Przyczyny braku ukończenia udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

W latach 2014-2015 realizowano w sumie 55 programów korekcyjno-edukacyjnych na poziomie powiatu. Natomiast gminy zrealizowały 6 programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Oferowały one wsparcie dla osób stosujących przemoc, dotyczyły metod komunikacji z rodziną i otoczeniem bez użycia agresji. Jeżeli programy te mają być kontynuacją działań edukacyjnych i korekcyjnych dla sprawców przemocy, to powinno być ich więcej, aby objęły większą liczbę osób. Gminy deklarowały, że mają zbyt mało środków na realizację tego typu działań. Ponadto każdorazowo jednostki muszą opracować program, a do tego konieczne są zasoby ludzkie i wiedza nt. tego jak go napisać. W województwie lubelskim, w przeciwieństwie do niektórych regionów Polski, w których programy nie są jeszcze realizowane, JST mają już niezbędne „know how” do realizacji programów psychologiczno-terapeutycznych. Zatem ta wiedza powinna być przekazywana do innych JST za pomocą spotkań, bazy dobrych praktyk, warsztatów i konferencji na poziomie wojewódzkim.

Respondenci z ośrodków pomocy społecznej poproszeni byli także o scharakteryzowanie realizowanych programów terapeutycznych w latach 2014-2015. Uruchomiono ich na poziomie gmin po 4 w 2014 i 2015 roku. Wśród uczestników znajdowały się wyłącznie kobiety. Wskaźnik zakończenia udziału w programach zmalał ponad dwukrotnie. Wynikało to przede wszystkim z braku motywacji i chęci udziału uczestników. Uczestnikami działań terapeutycznych były kobiety, zatem należy założyć, że brak zainteresowania wynikał z niedostosowania wsparcia do potrzeb tych konkretnych osób. Z wyników ankiet wśród OPS-ów wynika, że jednostki mają braki kadrowe jeżeli chodzi o terapeutów. Możliwe również, że wsparcie w ramach działań terapeutycznych pokrywało się z pomocą, jakie te osoby uzyskały już wcześniej od psychologów i terapeutów danego ośrodka w ramach interwencji kryzysowej czy wcześniejszej współpracy.

Tabela 21. Liczba osób przystępujących i osób, które zakończyły udział programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2014-2015

Rok	Liczba programów terapeutycznych	Liczba osób które przystąpiły do uczestnictwa w programach terapeutycznych		Liczba osób które zakończyły udział w programach terapeutycznych		Wskaźnik ukończenia udziału w programach terapeutycznych		Liczba utworzonych Grup wsparcia	Liczba utworzonych Grup terapeutycznych
		Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni		
2014	4	63	0	62	0	98%	-	7	3
2015	4	20	0	6	0	30%	-	2	3

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Charakterystyka osób biorących udział w programach terapeutycznych w latach 2014-2015 wskazuje na to, że znacznie dominują wśród nich osoby w wieku 36-60 lat.

Tabela 22. Charakterystyka osób biorących udział w programach terapeutycznych ze względu na wiek w latach 2014-2015

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2014	0	12	41	4
2015	0	4	15	1

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Analizując wykształcenie należy wskazać, że najwięcej jest osób, które ukończyły szkołę zawodową lub podstawową (w tym także z wykształceniem niepełnym podstawowym). W latach 2014-2015 tego typu programami objęte były tylko 4 osoby z wykształceniem wyższym lub policealnym. Analizując dane o formach wsparcia i charakterystyki klientów ośrodków pomocy społecznej należy wskazać, że pracownicy socjalni oferują zarówno podstawową jak i pogłębioną pomoc społeczną (tj. asystentura) ponieważ ich klienci to osoby z rodzin, w których współwystępuje wiele problemów. W jednym domu rodzinnym może to być chociażby ubóstwo, zagrożenia eksmisją (bezdomnością), niepełnosprawności, bezrobocie, czy uzależnienia. Zatem pamiętać należy, że zdecydowana większość osób korzystających z oferty OPS-ów to osoby o niskim poziomie wykształcenia i osoby ubogie. Dane uzyskane z ośrodków pomocy społecznej nie są w stanie odzwierciedlić skali zjawiska przemocy w rodzinie dotyczącego rodzin o wyższym statusie, rzadziej korzystających z pomocy społecznej. Ponadto, co warto podkreślić, znacznie trudniej wykryć zjawisko przemocy w rodzinach zamożnych lub tam gdzie członkowie rodziny mają wyższe wykształcenie. Wynika to z tego, że osoby wykształcone i dobrze sytuowane przeważnie dysponują większą wiedzą, częściej stosują mniej oczywiste formy przemocy, przemoc przez nich stosowana jest w większym stopniu ukrywana (ofiary boją się stygmatyzowania, przemoc kojarzona jest w społeczeństwie z innymi deficytami jak ubóstwo itp.).

Tabela 23. Charakterystyka osób biorących udział w programach terapeutycznych ze względu na wykształcenie w latach 2014-2015

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2014	9	0	15	4	1	1
2015	4	0	10	6	0	0

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Pod kątem statusu na rynku pracy przewagę miały osoby aktywne zawodowo. Było ich łącznie 51 względem 30 osób biernych zawodowo.

Tabela 24. Charakterystyka osób biorących udział w programach terapeutycznych ze względu na status na rynku pracy w latach 2014-2015

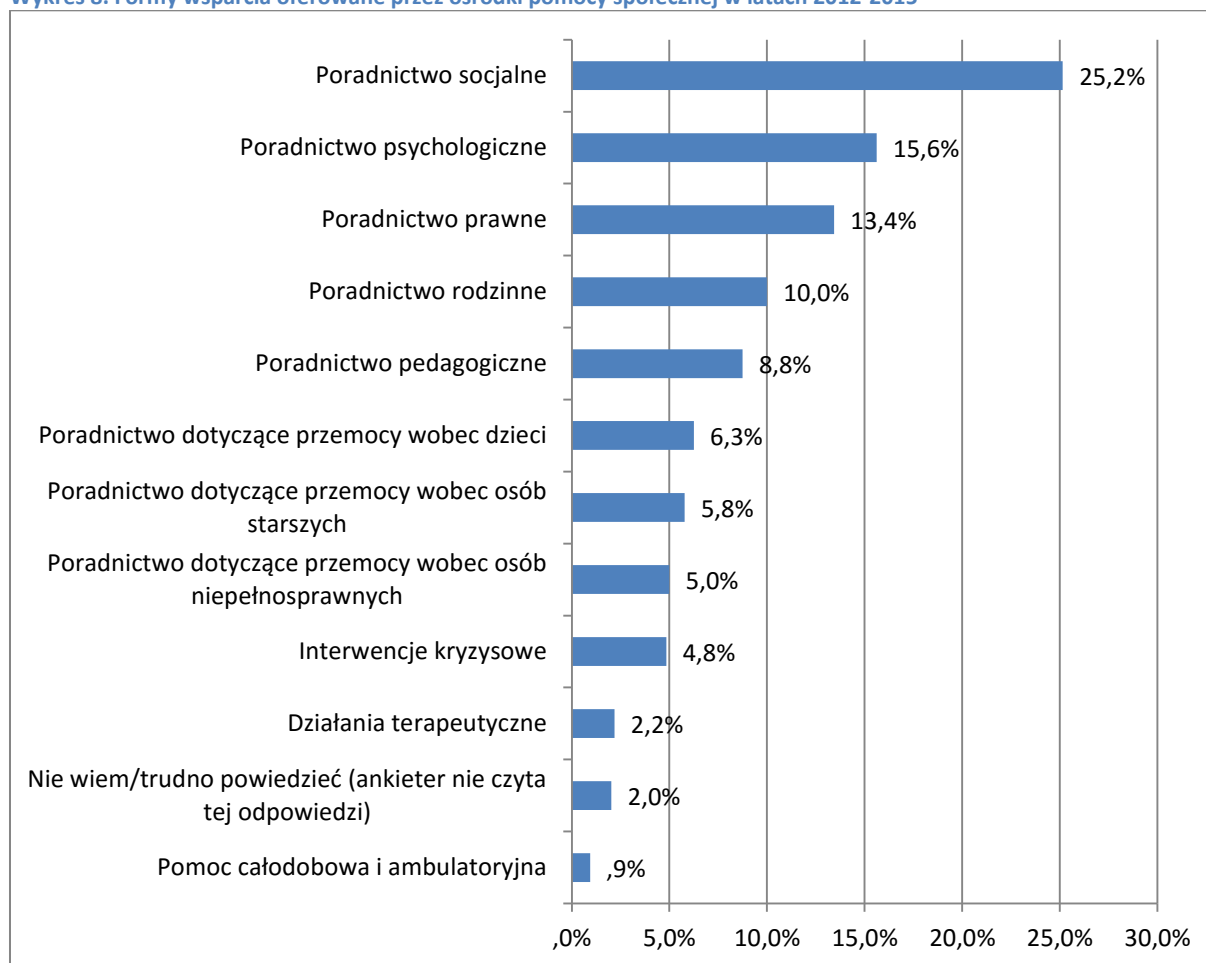
Rok	Aktywni zawodowo <i>Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.</i>	Bierni zawodowo <i>Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.</i>
2014	38	23
2015	13	7

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Większość uczestników programów terapeutycznych to osoby mieszkające w miastach. Według danych uzyskanych z OPS-ów programy były realizowane w ośrodkach z następujących gmin: Biała Podlaska, Lublin, Hrubieszów, Parczew, Puławy, Świdnik. Osób mieszkających na obszarach miejskich było łącznie 198, na obszarach wiejskich liczba uczestników wyniosła 75 osób. Wśród uczestników programów, podobnie jak wśród całej populacji osób dotkniętych przemocą, dominującym problemem współwystępującym jest alkoholizm – 31,7% wskazań.

Respondentów zapytano też o rodzaj wsparcia, jakie oferowano osobom w związku z problemem przemocy w rodzinie w latach 2012-2015. Jak widać na poniższym wykresie najczęściej oferowaną przez ośrodki formą było poradnictwo socjalne (25,2%), psychologiczne (15,6%), a także prawne (13,4%). W najmniejszym stopniu, wg deklaracji w badaniu ankietowym, ośrodki pomocy społecznej oferowały wsparcie pod kątem opieki całodobowej i ambulatoryjnej oraz działań terapeutycznych.

Wykres 8. Formy wsparcia oferowane przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2012-2015

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Pomoc społeczna w gminach świadczy wsparcie z tytułu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, a także przemocy w rodzinie. Pomoc w postaci pracy socjalnej oraz poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, rodzinnego i prawnego udzielana jest bezpłatnie wszystkim osobom, które zgłaszają taką potrzebę. Pracownicy socjalni pracujący z klientem w pierwszej kolejności rozmawiają z ofiarą, diagnozują jej sytuację. Rozmowy przeprowadzane są w celu uświadomienia osobom doznającym przemocy co do możliwości uzyskania wsparcia zarówno w ramach instytucji pomocy społecznej, jak i w innych służbach. Gdy zachodzi taka potrzeba pracownicy socjalni organizują bezpłatną pomoc prawną umawiając poszkodowane osoby na spotkanie z prawnikiem. Część osób doznających przemocy otrzymuje od pracowników socjalnych wsparcie psychologiczne w formie spotkań terapeutycznych. W części przypadków pracownicy socjalni w ośrodku pomocy społecznej uruchamiają Procedurę Niebieskiej Karty, współpracując z policją, ośrodkiem interwencji kryzysowej, kuratorem oraz organizacjami, które pomagają rodzinom. Oprócz proponowanych form wsparcia na poziomie niniejszej diagnozy podjęto się oszacowania liczby osób, które otrzymały pomoc w latach 2012-2015 z uwagi na przemoc w rodzinie. Zbiorcze dane przedstawia poniższa tabela. Na jej podstawie można stwierdzić, że najwięcej osób i rodzin korzystało z interwencji kryzysowej, pomocy całodobowej oraz działań terapeutycznych.

Tabela 25. Liczba osób, liczba świadczeń i rodzin jakie objęto wsparciem w latach 2012-2015

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób, w rodzinach
Interwencja kryzysowa – ogółem:	3489	569	3134	6323
<i>w tym udzielona: kobietom</i>	1469	462	1181	3450
<i>w tym udzielona: dzieciom</i>	591	129	441	1101
<i>w tym udzielona: niepełnosprawnym</i>	56	54	126	126
<i>w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>	172	38	73	255
Pomoc całodobowa – ogółem:	200	8175	4828	5213
<i>w tym udzielona: kobietom</i>	41	17	28	109
<i>w tym udzielona: dzieciom</i>	132	5050	0	263
<i>w tym udzielona: niepełnosprawnym</i>	0	0	0	0
<i>w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>	2	2	2	7
W tym pomoc w otrzymaniu mieszkania socjalnego – ogółem:	42	13	35	108
Działania terapeutyczne – ogółem:	2127	109	1841	5194
<i>w tym udzielona: kobietom</i>	324	85	307	910
<i>w tym udzielona: dzieciom</i>	48	12	48	72
<i>w tym udzielona: niepełnosprawnym</i>	0	0	0	0
<i>w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>	3	10	3	4
W tym program ochrony ofiary przemocy (z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych) – ogółem:	212	0	233	391
<i>w tym udzielona: kobietom</i>	42	0	-	-
<i>w tym udzielona: dzieciom</i>	6	0	-	-
<i>w tym udzielona: niepełnosprawnym</i>	4	0	-	-
<i>w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>	5	0	-	-
Program terapeutyczny - ogółem	1391	795	464	1843
<i>w tym udzielona: kobietom</i>	188	766	-	-
<i>w tym udzielona: dzieciom</i>	753	0	-	-
<i>w tym udzielona:</i>	0	0	-	-

<i>niepełnosprawnym</i>				
<i>w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>	5	22	-	-
Szkolenia - ogółem:	31	16	31	36
<i>w tym udzielona: kobietom</i>	15	15	-	-
<i>w tym udzielona: dzieciom</i>	0	0	-	-
<i>w tym udzielona: niepełnosprawnym</i>	3	3	-	-
<i>w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>	0	0	-	-
Doradztwo zawodowe – ogółem:	144	18	28	231
<i>w tym udzielona: kobietom</i>	104	4	-	-
<i>w tym udzielona: dzieciom</i>	0	0	-	-
<i>w tym udzielona: niepełnosprawnym</i>	21	1	-	-
<i>w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>	10	0	-	-

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Nota metodologiczna: Dane dotyczące charakterystyki osób, tj. płeć, wykształcenie, grupa wiekowa nie są kompletne – niektóre badane podmioty nie posiadały tak szczegółowej charakterystyki swoich klientów

Ponadto, respondenci poproszeni byli o szacowanie ilości działań z poniższej listy. Jak wynika z ankiety, przeprowadzono 213 działań o charakterze edukacyjnym, 594 działań szkoleniowych, 433 szkoleń dla członków zespołów interdyscyplinarnych, a także utworzono 41 podmiotów oferujących wsparcie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Tabela 26. Liczba działań podjętych w latach 2012-2015

Rodzaj podjętych działań	Ilość działań
<i>Działania edukacyjne dla społeczności lokalnej (np. kampanie społeczne, promocja w środkach masowego przekazu)</i>	213
<i>Szkolenia dla służb sektora pomocy społecznej</i>	594
<i>Szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych</i>	433
<i>Tworzenie infrastruktury w powiecie:</i>	41
<i>w tym: Ośrodków Interwencji Kryzysowej</i>	8
<i>w tym: Ośrodków Wsparcia lub Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia</i>	6
<i>w tym: konsultacyjnych</i>	25
<i>w tym: Domów dla Matek</i>	0
<i>w tym: innych podmiotów świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą</i>	2

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Poradnictwo to główne zadanie podmiotów pomocy społecznej zatem respondenci ankiety poproszeni zostali o podanie liczby osób i liczby porad z uwzględnieniem poszczególnych typów porad. Zbiorcze zestawienia dla wszystkich ośrodków pomocy społecznej przedstawia poniższa tabela. Najwięcej porad dotyczy kwestii:

- poradnictwa psychologicznego – 25808 dla 9789 osób;
- poradnictwa socjalnego – 20956 dla 15442 osób;
- poradnictwa prawnego – 5631 dla 4811 osób.

Tabela 27. Liczba osób i porad z uwzględnieniem rodzajów poradnictwa udzielonych w latach 2012-2015

<i>Rok</i>	<i>Typ poradnictwa</i>	<i>Liczba osób</i>	<i>Liczba porad</i>
2012	psychologiczne	1913	6910
2013		2055	5756
2014		2970	5601
2015		2860	7541
2012	prawne	963	1244
2013		960	1227
2014		1457	1637
2015		1431	1523
2012	medyczne	109	99
2013		56	27
2014		119	83
2015		186	90
2012	socjalne	1977	3017
2013		2537	3756
2014		4513	5914
2015		6415	8269
2012	pedagogiczne	213	185
2013		339	523
2014		324	326
2015		307	315
2012	zawodowe	148	153
2013		188	163
2014		327	173
2015		444	370
2012	rodzinne	564	409
2013		853	558
2014		1247	806
2015		1250	864

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Powyższa tabela potwierdza, że największe wsparcie dla osób doznających przemocy to pomoc psychologa, która zapewnia osiągnięcie równowagi stanu psychicznego. W dalszej kolejności wspierane osoby oczekują poradnictwa socjalnego związanego z zapewnieniem podstawowych potrzeb bytowych. Uzupełnieniem są porady prawne związane z podjęciem kroków formalnych z związku z przemocą, tj. kontakt z kuratorem, sądem czy szkołą w której uczą się dzieci.

Większa lista porad niż klientów pomocy wynika przede wszystkim ze złożoności problemu wymuszającą konieczność porad wielu specjalistów, skupienie specjalistów w jednym miejscu (jednostce), większą świadomość klientów oraz wielokierunkowość poradnictwa.

Respondenci wskazali także na aspekty, o które należałoby poradnictwo rozszerzyć. Konieczność rozszerzenia oferty poradnictwa wykazało blisko 30% badanych z ośrodków wsparcia. Wymieniają przede wszystkim:

- poszerzenie oferty wsparcia terapeutycznego;
- pomoc psychiatryczną.

Wśród badanych ośrodków pomocy społecznej 98,9% powołało zespół interdyscyplinarny w okresie 2012-2015. W dwóch przypadkach respondenci wskazali, że te zespoły dopiero zostaną powołane. Dane uzyskane w ankiecie pokazują, że w okresie 2012-2015 rosła liczba prowadzonych spraw przez zespoły oraz liczba powoływanych grup roboczych.

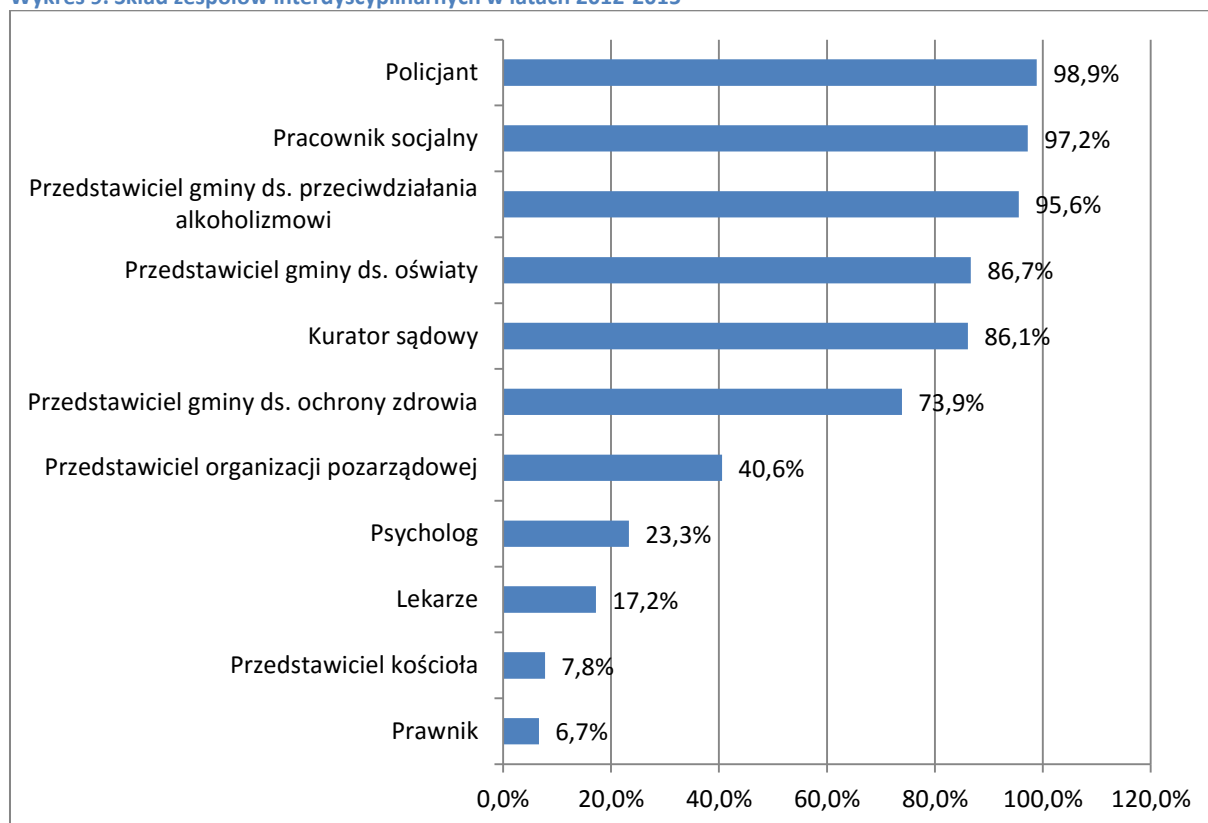
Tabela 28. Liczba zespołów interdyscyplinarnych, liczba grup roboczych oraz ilość prowadzonych spraw w latach 2012-2015

<i>Rok</i>	<i>Zespoły interdyscyplinarne</i>	<i>Ilość prowadzonych spraw przez Zespoły</i>	<i>Grupy robocze</i> <i>Grupy utworzone w celu rozwiązywania problemów wynikających z przemocy w rodzinie</i>
2012	279	2411	2826
2013	329	3384	3769
2014	405	5010	5330
2015	397	5329	5440

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

W skład zespołów wchodził przede wszystkim przedstawiciele policji (98,9%), pracownicy socjalni (97,2%) oraz przedstawiciele gminy ds. przeciwdziałania alkoholizmowi (95,6% zespołów). Pełna lista pracowników wykazana jest na poniższym wykresie.

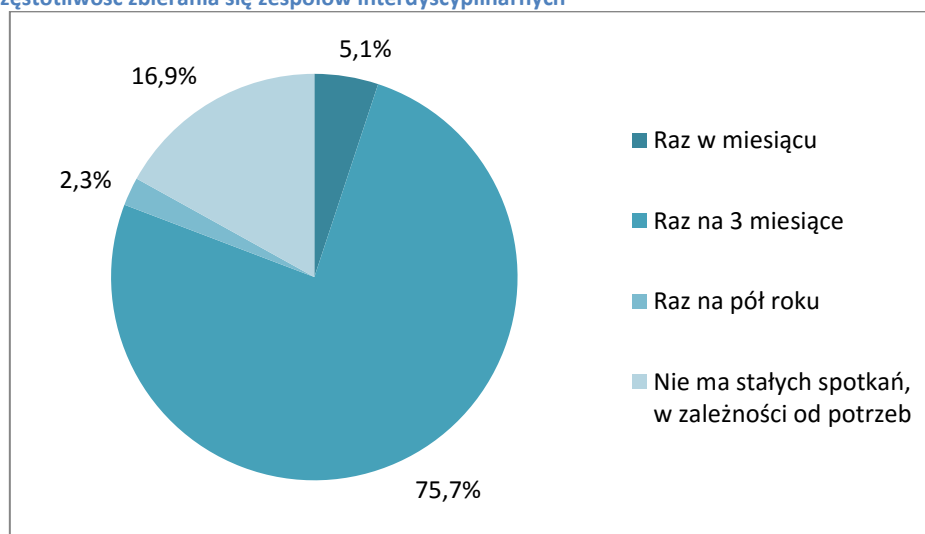
Wykres 9. Skład zespołów interdyscyplinarnych w latach 2012-2015

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

W przypadku 44,1% gmin skład zespołu interdyscyplinarnego to stałe grono osób. Natomiast 33% badanych podaje, że jest to wyselekcjonowana grupa osób pod względem ilościowym (tak aby w zespole znalazł się specjalista z każdego obszaru wskazanego w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). W przypadku 11,2% odpowiedzi wskazywano na merytoryczny aspekt selekcji. Zaproponowano, aby do zespołów dołączać dodatkowych specjalistów odpowiadający wszystkim występującym rodzajom problemów w gminie. Z deklaracji respondentów wynika, że zespoły najczęściej zbierają się raz na 3 miesiące – 75,7%.

Wykres 10. Częstotliwość zbierania się zespołów interdyscyplinarnych

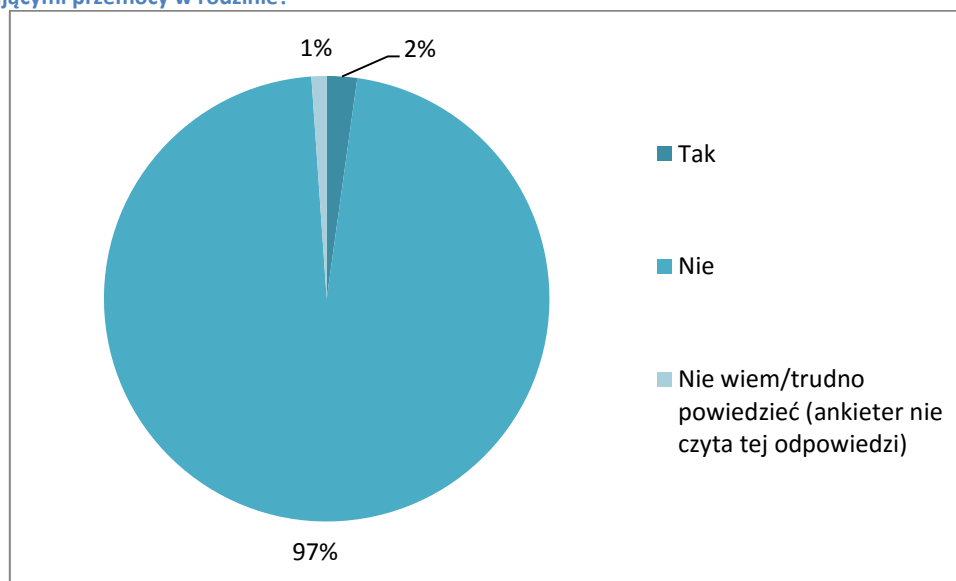

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Respondenci deklarują, że liczba analizowanych przypadków z roku na rok rośnie. Natomiast zasoby ludzkie zespołów interdyscyplinarnych były bez zmian. Ponadto członkowie zespołów pracują w ramach ZI dodatkowo, łącząc swoje podstawowe obowiązki z działaniami w ZI i grupach roboczych. Te tendencje generują konieczność zmotywowania i wsparcia członków zespołów. Zwiększenie efektywności członków zespołów można także osiągnąć poprzez zapewnienie im szkoleń i warsztatów na których spotykałby się ZI z różnych gmin i wymieniały doświadczeniem.

Kolejnym zadaniem gmin jest zapewnianie potrzebującym miejsc w ośrodkach wsparcia i ośrodkach interwencji kryzysowej. Respondenci wskazują, że tylko w przypadku 2% badanych gmin funkcjonują ośrodki, do których można skierować osoby doświadczające przemocy w rodzinie.

Wykres 11. Czy na terenie gminy funkcjonują ośrodki wsparcia do których można skierować osoby będące osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie?

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Pomimo braków w infrastrukturze, aż 24,7% gmin zapewnia miejsca w ośrodkach wsparcia dla potrzebujących. W analizowanym okresie ogólna liczba osób, bez względu na rodzaj przyczyny, rosła od 2414 do 2762 osób. Gdy analizujemy osoby umieszczone w ośrodkach ze względu na przemoc w rodzinie, należy odnotować, że zdecydowanie przeważały kobiety wśród osób skierowanych do ośrodków wsparcia, a liczba osób na przestrzeni lat się zmniejszała.

Tabela 29. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia w latach 2012-2015

Rok	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
		Kobiety	Mężczyźni
2012	2414	42	6
2013	2729	26	0
2014	2707	29	5
2015	2762	28	4

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

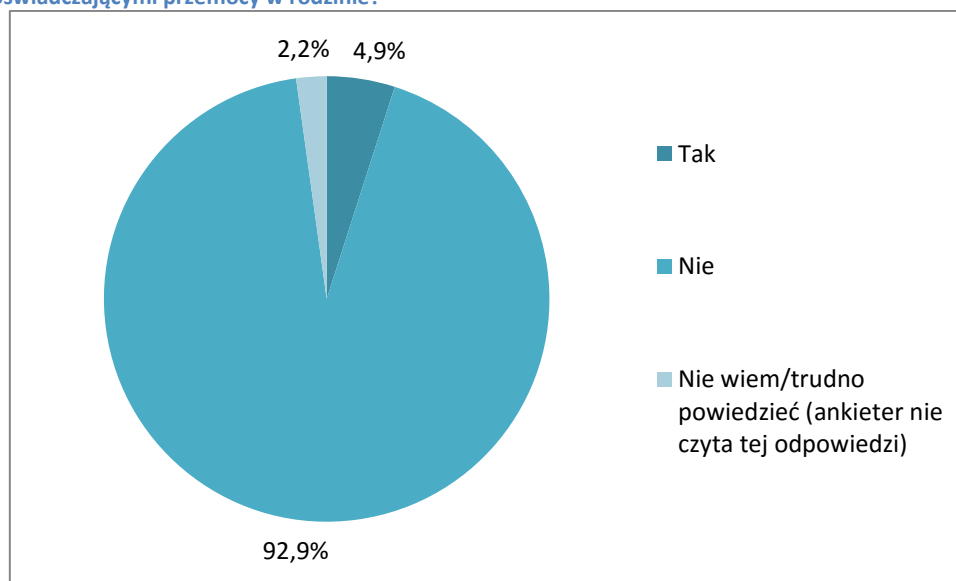
Pozostałe 67% podmiotów, nie zapewniających miejsc, podaje następujące przyczyny:

- brak osób z takimi potrzebami;

- brak ośrodków w gminie lub gminach sąsiednich;
- brak środków finansowych na to działanie.

Przyczyną zmniejszającej się liczby osób umieszczanych przez OPS-y w ośrodkach wsparcia może być także wysoki koszt pobytu. Aby ten problem rozwiązać należałoby objąć dotacją wszystkie ośrodki wsparcia, tak aby świadczone w nich usługi były bezpłatne. W przypadku ośrodków interwencji kryzysowej 4,9% badanych deklaruje, że w gminie znajduje się taki ośrodek.

Wykres 12. Czy na terenie gminy funkcjonują ośrodki interwencji kryzysowej do których można skierować osoby będące osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie?

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Wśród badanych ośrodków pomocy społecznej 24,2% zapewnia potrzebującym miejsce w OIK-ach. Liczba osób umieszczonych ze względu na przemoc w rodzinie utrzymywała się w badanym okresie na zbliżonym poziomie. Wśród tych osób zdecydowanie przeważały kobiety.

Tabela 30. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej w latach 2012-2015

Rok	Liczba rodzin umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
			Kobiety	Mężczyźni
2012	21	73	24	3
2013	21	55	23	4
2014	22	59	18	2
2015	20	57	21	4

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Patrząc na liczbę specjalistycznych porad udzielonych w ramach OIK-ów, można zauważyć, że zmalała liczba udzielanych porad – o blisko 1500 przypadków. Natomiast liczba osób korzystających z porad utrzymuje się na podobnym poziomie na przestrzeni lat: średnio było to 956 osób. Może to świadczyć o tym, że porady udzielane w ośrodkach są coraz bardziej kompleksowe, zatem ci sami pacjenci nie wracają do specjalistów.

Tabela 31. Liczba porad specjalistycznych względem osób skierowanych do ośrodków interwencji kryzysowej w latach 2012-2015

Rok	Liczba osób i specjalistycznych porad	
	Liczba osób	Liczba porad
2012	921	6001
2013	1061	5552
2014	919	4763
2015	923	4589

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Większość, bo aż 62,2% respondentów wskazuje, że gmina nie zapewnia miejsca w ośrodkach interwencji kryzysowej. Wśród przyczyn najczęściej podają:

- brak ośrodków w gminie lub gminach sąsiednich;
- brak osób z takimi potrzebami.

Na przestrzeni lat zmniejszała się liczba osób umieszczanych w ośrodkach wsparcia i OIK-ach. Nie wynikało to z powodu zwiększania liczby podmiotów świadczących miejsca dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Przyczyn należy szukać raczej wśród pracowników JST, którzy dla klientów szukali innych form wsparcia.

Ostatnim etapem opisu działań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest realizacja Procedury Niebieskie Karty (NK). Jak widać na poniższym zestawieniu liczba wypełnionych Kart A rosła w okresie 2012-2015 z poziomu 2862 do 5239 wypełnionych formularzy. Według danych z ankiety, wśród ośrodków pomocy uruchomiono 17151 procedur NK.

Najczęściej występującym rodzajem przemocy, wg danych z badanych ośrodków pomocy społecznej, była przemoc psychiczna (14550 przypadków) i fizyczna (11328 przypadków). Obserwując dane w poniższej tabeli należy zwrócić uwagę, że w ramach jednej wypełnionej Karty A mógł wystąpić więcej niż jeden rodzaj przemocy. Jak wskazywali respondenci podczas wypełniania ankiety, rzadko zdarza się, że dana rodzina dotknięta jest tylko jednym rodzajem przemocy. Warto podkreślić, że osoby doświadczające przemocy w rodzinach, w których rozpoczęto procedurę to przede wszystkim dzieci. Wynika to z faktu, że uczęszczają one do przedszkoli lub szkół, co zwiększa prawdopodobieństwo wykrycia zjawiska przez otoczenie. W tym przede wszystkim przez nauczycieli, pedagogów szkolnych, np. obserwując zachowanie dzieci lub widząc ślady na ciele. W przypadku osób starszych lub niepełnosprawnych trudniej zidentyfikować zjawisko przemocy. Osoby te są częściej uzależnione od rodziny (w tym osób stosujących przemoc) i rzadziej niż dzieci opuszczają mieszkanie lub dom rodzinny.

Poniższe zestawienia ukazują także, że najczęściej inicjatorem procedury byli przedstawiciele policji (w sumie 14239 procedur). W najmniejszym stopniu inicjatorem były osoby z sektora ochrony zdrowia. Zatem za zasadne należy uznać szkolenia przedstawicieli sektora pomocy społecznej, ochrony zdrowia i edukacji z zakresu możliwości stosowania Procedury Niebieskie Karty.

Tabela 32. Liczba wypełnionych Kart A w podziale na rodzaj przemocy, podmiot wypełniający kartę oraz liczbę osób w latach 2012-2015

Wzrostek 2012-2015								
Rok	Liczba wypełnionych h Kart A	Rodzaj przemocy						
	OGÓŁEM	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA			PRZEMOC EKONOMICZNA	
2012	2862	1889	2418	50			182	
2013	3717	2708	3441	82			274	
2014	5333	3423	4462	87			355	
2015	5239	3308	4229	107			455	
Rok	Liczba wypełnionych h Kart A	Osoby doświadczające przemocy						
	OGÓŁEM	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH		WOBEC OSÓB NIE-PĘŁNOSPRAWNYCH			
2012	2862	397	240		173			
2013	3717	563	302		301			
2014	5333	696	434		261			
2015	5239	540	548		268			
Rok		Podmiot wypełniający Kartę A (inicjujący procedurę)						
		Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	Policja		Oświata		Ochrona zdrowia	
2012		390	2470		31		11	
2013		472	2972		48		22	
2014		461	4481		36		18	
2015		522	4316		22		11	
Rok	Liczba osób	Rodzaj przemocy						
		PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMI CZNA	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIE- PĘŁNOSPRAWN YCH
2012	OGÓŁEM:	1675	2151	42	166	279	226	1675
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat	1405	1615	41	145	45	82	111
	w tym kobiety:	1279	1489	40	135	37	70	89
	w tym osoby niepełnosprawne:	65	91	2	19	0	24	90
	w tym mężczyźni:	126	126	1	10	8	12	22
	w tym osoby niepełnosprawne:	11	21	1	4	0	8	22
	Dzieci	155	373	0	13	232	2	9
	w tym osoby niepełnosprawne:	7	14	0	3	9	0	8
	Osoby powyżej 65 roku życia	115	163	1	8	2	142	68
	w tym osoby niepełnosprawne:	38	49	0	6	0	63	60
2013	OGÓŁEM:	2313	2882	83	239	530	235	186
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat	1906	2246	74	190	50	56	111
	w tym kobiety:	1799	1920	70	183	40	47	92

	w tym osoby niepełnosprawne:	79	103	3	9	1	7	89
	w tym mężczyźni:	164	228	4	7	10	9	18
	w tym osoby niepełnosprawne:	15	21	0	0	0	3	17
	Dzieci	256	496	6	34	479	1	15
	w tym osoby niepełnosprawne:	10	22	0	2	19	0	15
	Osoby powyżej 65 roku życia	151	189	3	15	1	178	60
	w tym osoby niepełnosprawne:	52	57	0	7	0	64	58
2014	OGÓŁEM:	2972	3762	112	302	446	302	203
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat	2502	2987	96	269	41	91	121
	w tym kobiety:	2257	2622	83	261	16	73	87
	w tym osoby niepełnosprawne:	74	82	3	10	1	20	83
	w tym mężczyźni:	245	365	13	8	25	18	20
	w tym osoby niepełnosprawne:	17	38	0	1	5	3	17
	Dzieci	263	514	9	13	405	3	11
	w tym osoby niepełnosprawne:	9	12	0	1	13	2	13
	Osoby powyżej 65 roku życia	207	261	7	20	0	208	71
	w tym osoby niepełnosprawne:	53	69	0	3	0	65	67
2015	OGÓŁEM:	2863	3532	103	404	392	356	192
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat	2401	2826	96	337	37	95	111
	w tym kobiety:	2162	2504	86	316	25	66	91
	w tym osoby niepełnosprawne:	96	117	3	29	4	13	90
	w tym mężczyźni:	239	322	10	21	12	29	21
	w tym osoby niepełnosprawne:	19	29	0	4	2	6	18
	Dzieci	220	389	1	16	355	0	5
	w tym osoby niepełnosprawne:	9	11	0	0	8	0	5
	Osoby powyżej 65 roku życia	242	317	6	51	0	261	76
	w tym osoby niepełnosprawne:	61	91	1	22	0	81	76

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Nota metodologiczna: Dane dotyczące charakterystyki osób, tj. płeć, wykształcenie, grupa wiekowa nie są kompletne – niektóre badane podmioty nie posiadały tak szczegółowej charakterystyki swoich klientów

Jak pokazuje charakterystyka Niebieskich Kart, pod względem płci osób objętych pomocą dominują kobiety. Stanowią one około 80-90% osób objętych interwencją. Jedynie w przypadku przemocy wobec osób niepełnosprawnych proporcje mężczyzn względem kobiet są bardziej wyrównane.

Dane uzyskane z ośrodków pomocy społecznej umożliwiają ocenę liczby rodzin jaka na przestrzeni lat była objęta NK. Poniższa tabela wskazuje, że liczba ta rośnie. W roku 2015 osiągnięta wartość 5611 rodzin. Średni czas procedury NK dla analizowanych lat wyniósł 3-6 miesięcy. Jednak należy podkreślić, że blisko 20% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Wskazywali oni, że nie można w żaden sposób ustalić średniego czasu, bo każdy przypadek wszczętej procedury jest inny. Niepokojące mogą być dane świadczące o tym, że coraz więcej procedur jest wznawianych wobec rodzin już wspieranych, wobec których interwencja się już zakończyła. Liczba takich przypadków wzrosła ponad dwukrotnie.

Tabela 33. Liczba rodzin objętych procedurą NK, średni czas procedury oraz ilość przypadków wszczęcia procedury wobec tej samej rodziny w latach 2012-2015

Rok	Procedura Niebieskie Karty		
	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty	Średni czas procedury Niebieskie Karty	Ilość przypadków wszczęcia postępowania procedury Niebieskie Karty względem tej samej rodziny
2012	3238	3-6 miesięcy	202
2013	3611	3-6 miesięcy	273
2014	5341	3-6 miesięcy	528
2015	5611	3-6 miesięcy	497

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Obecnie największy ciężar realizacji Procedury Niebieskie Karty został przeniesiony na ośrodki pomocy społecznej. Zapewniają one obsługę organizacyjno-techniczną, tj. organizację grup roboczych, nadzór nad dokumentami oraz dokumentowanie wszystkich działań. Wszystkie działania wykonywane są w ramach obowiązków służbowych, co wpływa na nadmierne przeciążenie pracowników socjalnych. Należy pamiętać, że podstawą skuteczności procedury jest współpraca przedstawicieli różnych służb i podmiotów. Wypełnienie Karty A to dopiero początek procesu wspierania rodziny dotkniętej przemocą. Instytucje rozpoczynające procedurę powinny kontaktować się z innymi służbami aby wsparcie dla rodziny było skuteczne. Problemu przemocy w rodzinie nie uda się rozwiązać na poziomie jednej instytucji.

Respondenci poproszeni byli też o wskazanie w jaki sposób można skrócić czas trwania Procedury Niebieskie Karty. Wśród uzyskanych odpowiedzi najczęściej wskazywano, że procedura nie pozwala na jej skrócenie, bo każdy przypadek jest indywidualny i wymaga indywidualnego podejścia i prowadzenia sprawy (blisko 15% odpowiedzi). Ponadto często pojawiały się sugestie, że procedurę usprawni wyciągnięcie konsekwencji prawnych wobec sprawców przemocy w rodzinie, dokładniejsze rozpoznanie sytuacji w rodzinie przez odpowiednie służby czy odizolowanie sprawcy od osoby doznającej przemocy. Najwięcej, bo 17,6% badanych, nie potrafiło podać pomysłu na skrócenie procedury.

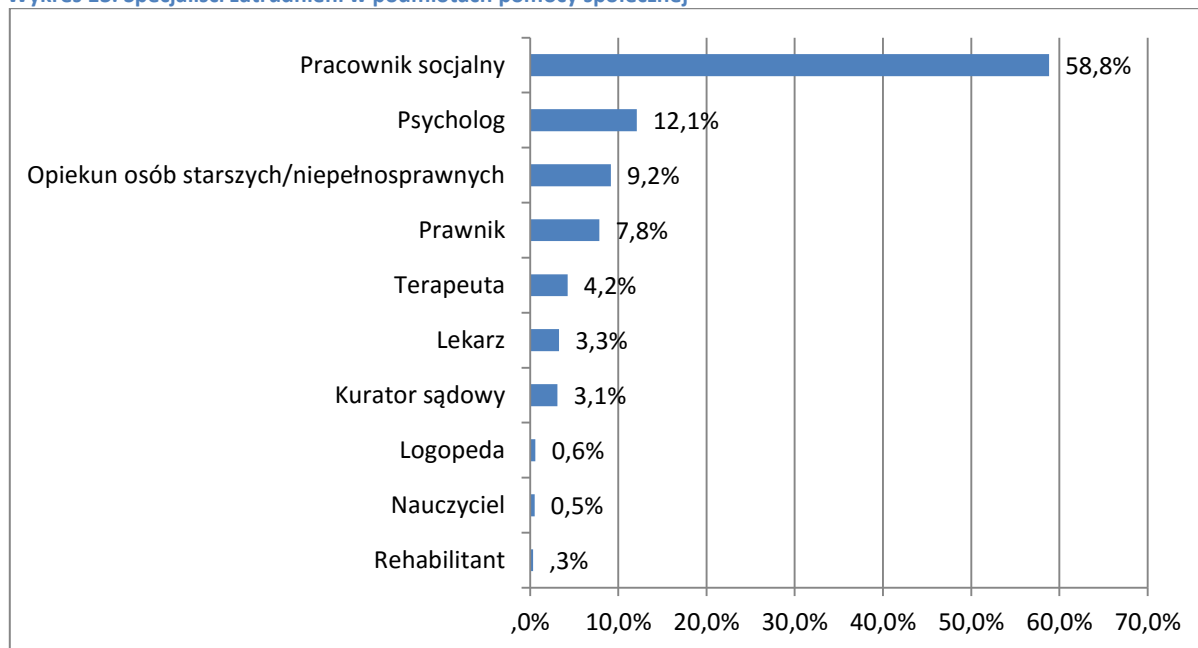
Według badanych, aby zmniejszyć ilość wszczęcia nowych procedur w ramach NK, należy zaostrzyć prawo i jak najszybciej kierować sprawy do sądów (czyli wyciągać wobec nich konsekwencje prawne) – 16,3% wskazań. Ponadto należy usprawnić system monitorowania rodzin objętych problemem

przemocy, izolować sprawców przemocy oraz polepszyć współpracę między instytucjami, które przeciwdziałają problemowi. Dodatkowo respondenci podkreślają, że nie należy zapominać o ciągłej profilaktyce dla rodzin, terapiach rodzinnych i mediacjach.

4.1.5 Ocena potencjału podmiotów i przyszłe kierunki działań

Specjaliści zatrudnieni w podmiotach na poziomie gmin to przede wszystkim pracownicy socjalni. W dalszej kolejności zasoby kadrowe ośrodków to psychologzy, opiekunowie oraz prawnicy.

Wykres 13. Specjaliści zatrudnieni w podmiotach pomocy społecznej

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Zapytani o ofertę swoich podmiotów, badani pracownicy OPS-ów wskazali w 46% ankiet, że ich podmiot zaspokajają potrzeby mieszkańców gminy. Z drugiej strony, na to samo pytanie aż 40% respondentów wskazało, że wsparcie oferowane przez ich podmioty nie zaspokajają całkowicie potrzeb klientów pomocy społecznej. Wśród działań jakie ta grupa podmiotów wykonuje, aby w większym stopniu zaspokajać potrzeby klientów, badani wymieniają:

- uczestnictwo w konferencjach, spotkaniach, szkoleniach – celem zdobywania doświadczenia, dobrych praktyk;
- szkolenie kadr;
- plany zatrudnienia wykwalifikowanej kadry, specjalistów.

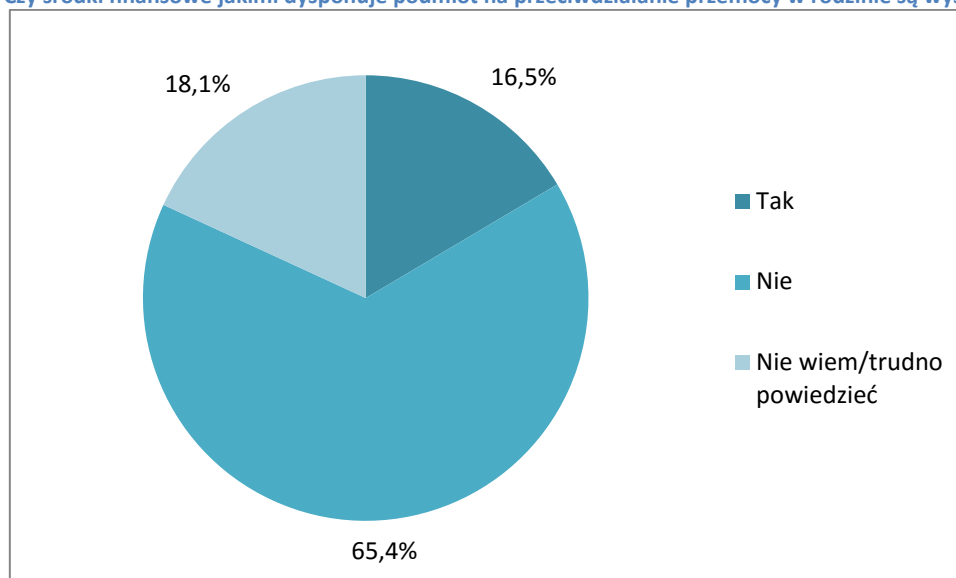
W tej grupie, tylko w 4% odpowiedzi, wskazano, że celem zwiększenia swojej efektywności podmioty zlecają zadania do sektora pozarządowego. Wśród badanych podmiotów z poziomu gminy blisko ¼ deklaruje, że zleca zadania NGO, a wśród tych zadań dominuje:

- prowadzenie poradnictwa dla osób doświadczających przemocy w rodzinie – 8,8%;
- tworzenie i prowadzenie punktów konsultacyjnych – 6,4%;
- prowadzenie kampanii społecznych i edukacji dla społeczności lokalnych – 4,9%.

Pracownicy podmiotów pomocy społecznej współpracę z sektorem pozarządowym oceniają pozytywnie – blisko 25% odpowiedzi w ankiecie. Nie odnotowano odpowiedzi, które oceniałyby współpracę jako „złą”. Natomiast blisko 20% badanych reprezentujących ośrodki pomocy społecznej nie potrafi ocenić jakości tej współpracy.

Wśród przedstawicieli OPS-ów dominuje ocena, że środki finansowe jakimi dysponują podmioty na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, są niewystarczające – 65,4% wskazań.

Wykres 14. Czy środki finansowe jakimi dysponuje podmiot na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie są wystarczające?

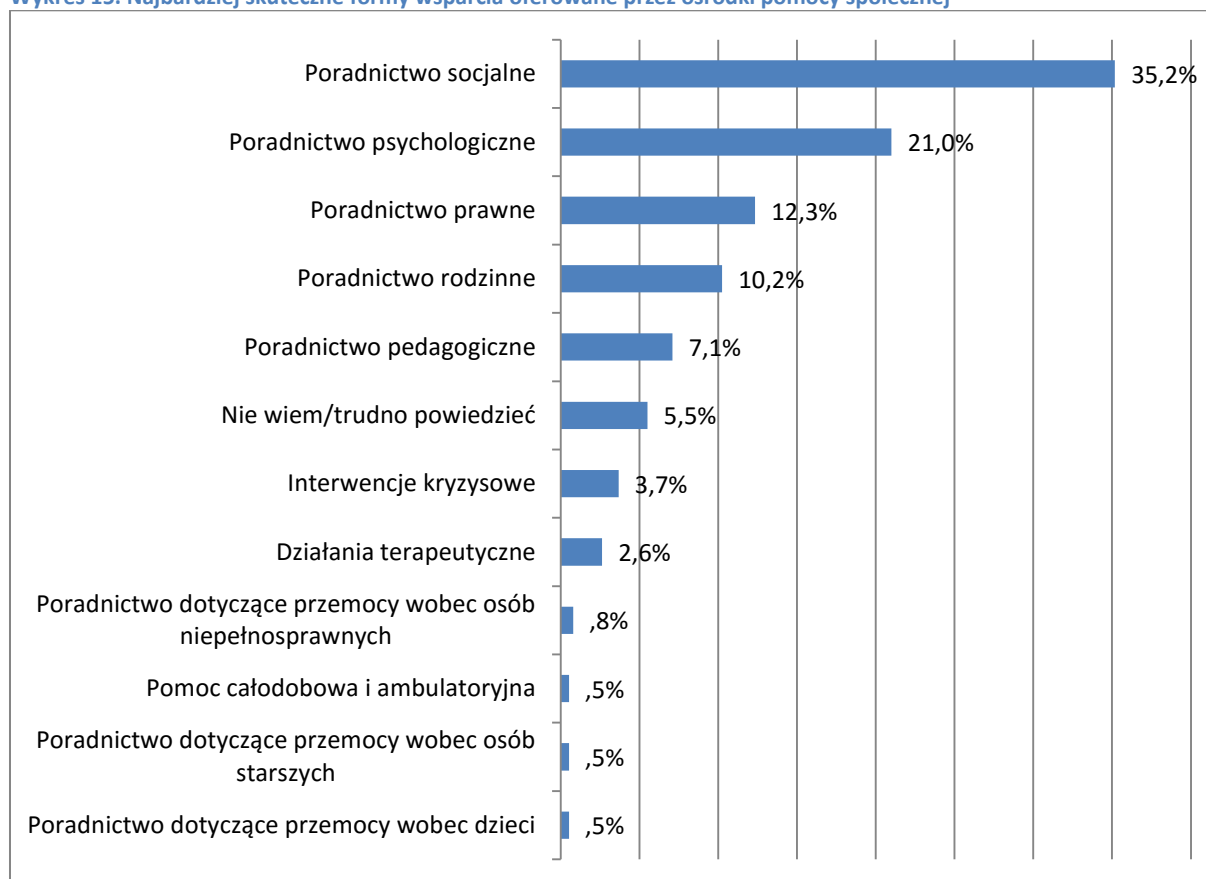

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Skutkiem braku wystarczającej ilości środków finansowych przeznaczonej na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, wg badanych, jest brak zatrudnienia wystarczającej liczby specjalistów w podmiotach, brak realizacji programów wsparcia oraz brak pomocy dla wszystkich potrzebujących w gminie.

Respondenci poproszeni byli o ocenę najskuteczniejszych form wsparcia jakie są oferowane w ich podmiocie. Jak pokazują wyniki ankiety, za najbardziej skuteczną formę wsparcia uznano poradnictwo socjalne (35,2%) oraz poradnictwo psychologiczne (21%). Są to dwie formy wsparcia, która w latach 2012-2015 były także najczęściej oferowane klientom.

Wykres 15. Najbardziej skuteczne formy wsparcia oferowane przez ośrodki pomocy społecznej

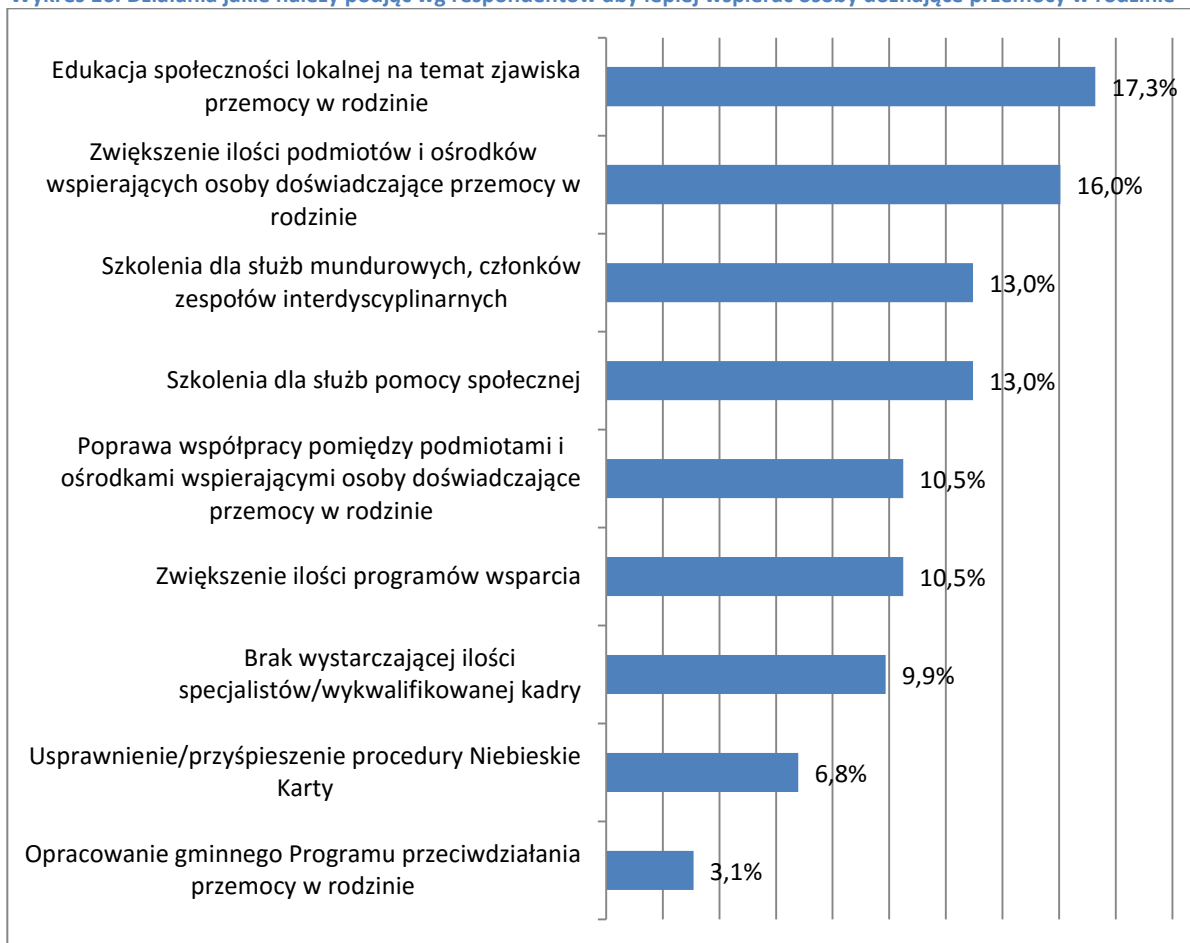

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Oceniając skuteczność form wsparcia należy mieć na uwadze, że osoby dotknięte zjawiskiem przemocy w rodzinie potrzebują szerokiego wsparcia. W jak najszybszym czasie od zajścia aktu przemocy powinno to być wsparcie psychologiczne, medyczne lub interwencyjne, a także zapewnienie noclegu. W dalszej kolejności powinny to być działania terapeutyczne, prawne, rodzinne czy pedagogiczne. Zatem oceniając efektywność i skuteczność poszczególnych podmiotów sektora należy oceniać pełną ofertę wsparcia danej jednostki.

Respondenci poproszeni byli także o propozycje usprawnienia systemu pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Pracownicy podmiotów pomocy społecznej wskazali szereg działań jakie należy kontynuować lub rozpocząć aby pomoc dla osób doświadczających przemocy w rodzinie była jak najbardziej skuteczna. Przede wszystkim sygnalizują potrzebę ciągłej edukacji społeczności lokalnej nt. przemocy w rodzinie, jej rodzajów, a także skutków (17,3% wskazań). W dalszej kolejności podawana jest potrzeba zwiększenia ilości podmiotów, które oferują pomoc dla osób doświadczających przemocy (16%) i szkolenia dla służb mundurowych, członków zespołów interdyscyplinarnych, a także służb pomocy społecznej (po 13% odpowiedzi).

Wykres 16. Działania jakie należy podjąć wg respondentów aby lepiej wspierać osoby doznające przemocy w rodzinie

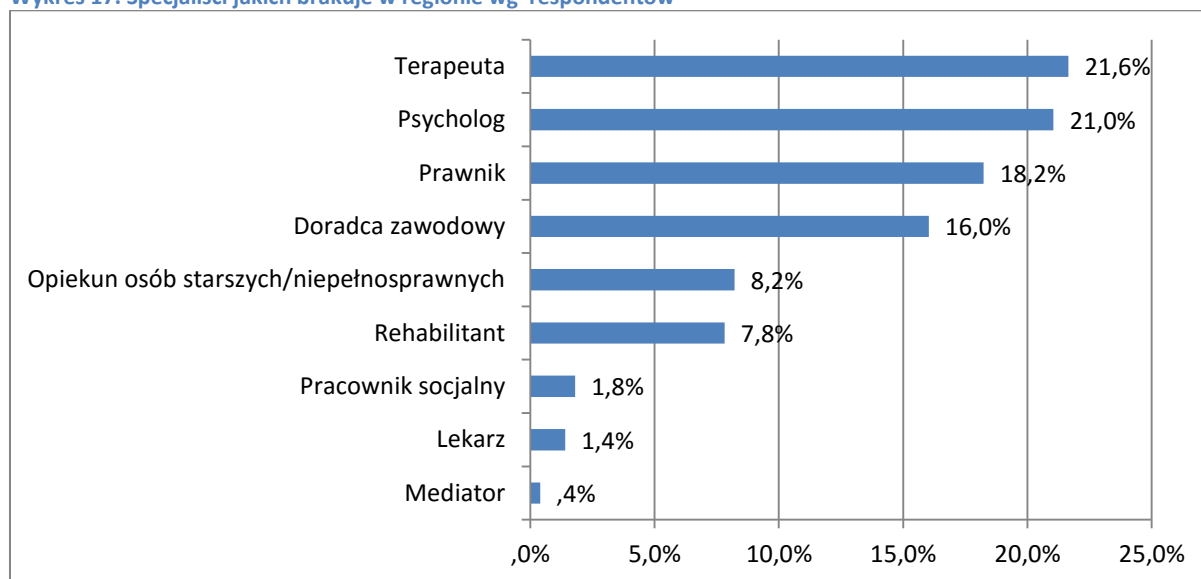
Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Wśród podmiotów jakich brakuje w województwie, pracownicy OPS-ów wymieniają przede wszystkim:

- ośrodki wsparcia – 21%;
- ośrodki interwencji kryzysowej – 18,9%;
- specjalistyczne ośrodki wsparcia – 17,8%;
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne – 14,3%.

W znacznie mniejszym stopniu respondenci wskazują na potrzebę uruchomienia punktów konsultacyjnych czy rozwoju sektora NGO. Wśród braków w zasobach kadrowych dedykowanych przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie badani wskazują w pierwszej kolejności terapeutów i psychologów (po 21% wskazań). Poza tym, w woj. lubelskim w podmiotach przeciwdziałających przemocy w rodzinie brakuje także prawników i doradców zawodowych.

Wykres 17. Specjaliści jakich brakuje w regionie wg respondentów

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Braki kadrowe dotyczące specjalistów wynikają przede wszystkim z faktu, że ich kształcenie jest kosztowne i długotrwałe (brak dofinansowań). Ponadto, w sektorze występuje, niewystarczająca gratyfikacja finansowa, brak supervisorów oraz duże obciążenie psychiczne.

Największym wyzwaniem sektora, wg badanych, jest wspólne działanie wszystkich podmiotów przeciwdziałających przemocy w rodzinie, które powinno skupić się na oferowaniu specjalistycznej pomocy. Należy nadal zwiększyć infrastrukturę w regionie, a także prowadzić działania edukacyjne. W tym przede wszystkim przełamywać funkcjonujące stereotypy (dotyczące ofiar jak i osób stosujących przemoc) i poczucie bezradności związanej z tym zjawiskiem. Działania edukacyjne wpłyną na większe zaufanie do podmiotów oferujących pomoc, a także poprawią współpracę z rodzinami doświadczającymi przemocy w rodzinie.

4.2 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie powiatu (PCPR)

4.2.1 Skala zjawiska przemocy w rodzinie

Według danych uzyskanych z Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie wynika, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej, blisko 20% to rodziny dotknięte problemem przemocy w rodzinie. Odsetek ten na przestrzeni lat 2012-2015 obniżył się o 6. pkt. procentowych.

Tabela 34. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w odniesieniu do całej populacji osób w latach 2012-2015

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej OGÓŁEM	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE	Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE wśród rodzin OGÓŁEM
2012	4000	831	20,8%
2013	3886	794	20,4%
2014	4274	697	16,3%
2015	4393	619	14,1%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Patrząc na skalę zjawiska pod kątem rodzaju przemocy można zauważyć, że dominują dwa rodzaje przemocy: najwięcej przypadków dotyczyły przemocy psychicznej, a w dalszej kolejności fizycznej. Podobne tendencje wynikają z analizy wyników ankiet na poziomie gmin, w których też najwięcej przypadków wynikało z zaistnienia przemocy psychicznej. Warto dodać, że w przypadku przemocy psychicznej, na przestrzeni lat zauważalny jest nieznaczny spadek.

Tabela 35. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na rodzaje przemocy w latach 2012-2015

Rok	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA
2012	223	344	20	93
2013	247	409	24	132
2014	186	364	17	70
2015	272	294	17	63

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Według danych uzyskanych w ankietach wynika, że na poziomie powiatów najwięcej przypadków przemocy w rodzinie obejmowało dzieci. Znacznie mniej takich sytuacji odnotowano względem osób starszych i niepełnosprawnych.

Tabela 36. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na osoby doświadczające przemocy w latach 2012-2015

Rok	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012	62	21	19
2013	73	22	15
2014	42	15	20
2015	35	15	12

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Tak jak w przypadku gmin, należy uznać, że duża ilość przypadków przemocy wśród dzieci wynika z tego, że stosunkowo łatwiej ją wykryć niż przemoc wobec starszych czy osób niepełnosprawnych.

4.2.2 Charakterystyka osób doświadczających przemocy w rodzinie

Wśród osób doświadczających przemocy w rodzinie dominują osoby w wieku 36-60 lat, w dalszej kolejności są to osoby w wieku do 18 roku i 18-35 lat.

Tabela 37. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na wiek w latach 2012-2015

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012	89	91	160	21
2013	114	63	208	23
2014	73	41	197	22
2015	57	63	195	19

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Gdy analizujemy wiek dzieci i młodzieży, które zostały umieszczone placówkach opiekuńczych to obserwuje się, że:

- W latach 2012-2015 w placówkach opiekuńczych najczęściej znalazło się dzieci w wieku do 13 roku życia – było w sumie 99 przypadków względem 27 przypadków umieszczenia dzieci w wieku 13-18 lat.
- W przypadku dzieci i młodzieży umieszczonych w rodzinach zastępczych także dominują dzieci do 13 roku – było 35 przypadków względem 12 przypadków umieszczenia dzieci w wieku 13-18 lat.

Biorąc pod uwagę płeć osób doświadczających przemocy w rodzinie, na poziomie powiatów podobnie jak i w gminach, dominują kobiety. W analizowanych latach utrzymywał się stały poziom udziału kobiet w całej populacji osób doświadczających przemocy.

Tabela 38. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na płeć w latach 2012-2015

Rok	Kobiety	Kobiety – odsetek względem liczby OGÓŁEM	Mężczyźni	Mężczyźni – odsetek względem liczby OGÓŁEM
2012	657	94%	43	6%
2013	684	93%	53	7%
2014	763	91%	74	9%
2015	486	94%	29	6%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Osoby doznające przemocy to przede wszystkim osoby z wykształceniem średnim, zawodowym i podstawowym (także niepełnym podstawowym).

Tabela 39. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na wykształcenie w latach 2012-2015

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012	17	1	25	55	0	10
2013	23	0	50	43	0	13
2014	26	0	29	32	4	18
2015	37	5	47	37	5	32

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Wśród osób doświadczających przemocy w rodzinie przeważają osoby bierne zawodowo. Dane sprawozdawcze pokazują odwrotną tendencję niż wynika z danych pozyskanych z gmin – tam przeważały osoby aktywne na rynku pracy. Może to wynikać z faktu, że klientami PCPR-ów są przede wszystkim osoby z rodzin dysfunkcyjnych, a także osoby dotknięte problemami zdrowotnymi, osoby starsze oraz rodziny z osobami niepełnosprawnymi.

Tabela 40. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na status na rynku pracy w latach 2012-2015

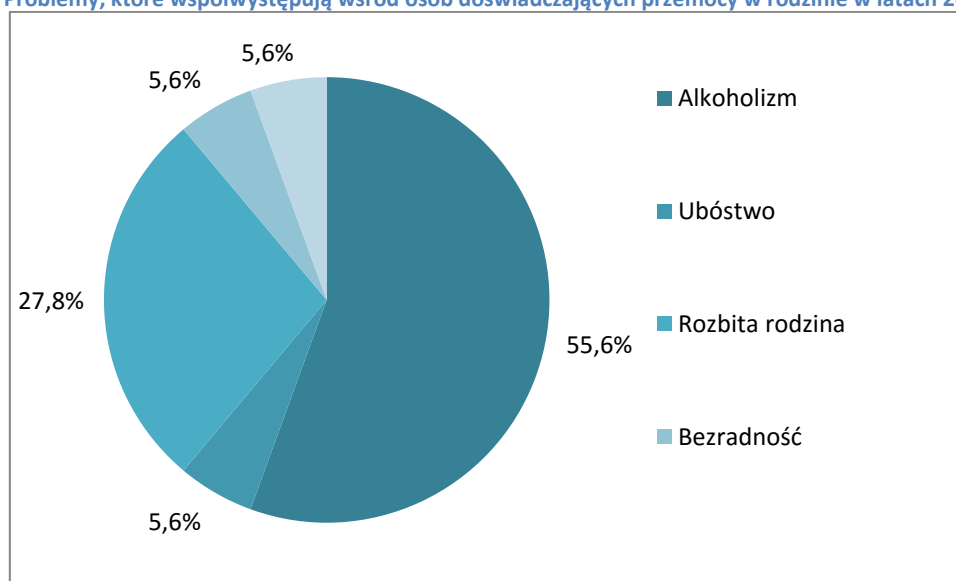
Rok	Aktywni zawodowo <i>Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.</i>	Bierni zawodowo <i>Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.</i>
2012	37	100
2013	60	71
2014	54	68
2015	61	56

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Analizując miejsce zamieszkania osób doświadczających przemocy należy wskazać, że przeważają mieszkańcy obszarów wiejskich.

Wśród współwystępujących problemów dotyczących osób doświadczających przemocy dominuje problem alkoholizmu – 55,6% wskazań. Ten sam problem współwystępujący w grupie osób doświadczających przemocy w rodzinie wskazali przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej.

Wykres 18. Problemy, które współwystępują wśród osób doświadczających przemocy w rodzinie w latach 2012-2015

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy

Osoby doświadczające przemocy w rodzinie to przede wszystkim osoby w wieku 36-60 lat oraz dzieci i młodzież. W mniejszym stopniu grupę tą stanowią osoby młode (18-35 lat) lub osoby starsze. Zjawisko obejmuje zdecydowanie więcej kobiet niż mężczyzn – na przestrzeni lat odsetek wynosił średnio 93% kobiet. Przemocy doznawały przede wszystkim osoby z wykształceniem średnim, zawodowym lub podstawowym. Wśród nich nieznacznie dominowały osoby bierne zawodowo na rynku pracy.

4.2.3 Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie

Wśród osób stosujących przemoc nie odnotowano osób w wieku do 18 roku życia. Dominują zdecydowanie osoby w wieku 36-60 lat, a najmniej sprawców to osoby powyżej 60 roku życia.

Tabela 41. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na wiek w latach 2012-2015

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012	0	17	35	4
2013	0	20	54	8
2014	0	24	50	6
2015	0	14	42	13

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Osobami stosującymi przemoc w rodzinie są zdecydowanie częściej mężczyźni. Odsetek kobiet, w latach 2012-2015 oscyluje na poziomie średnio 3,7% całej populacji osób stosujących przemoc.

Tabela 42. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na płeć w latach 2012-2015

Rok	Kobiety	Kobiety – odsetek względem liczby OGÓŁEM	Mężczyźni	Mężczyźni – odsetek względem liczby OGÓŁEM
2012	10	3,3%	294	96,7%
2013	14	4,0%	337	96,0%
2014	25	5,1%	467	94,9%
2015	5	2,4%	202	97,6%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Pod kątem wykształcenia, wśród sprawców przemocy przeważają osoby o niskich kwalifikacjach – z wykształceniem zawodowym, podstawowym lub średnim. Pod tym względem charakterystyka osób stosujących przemoc jest bardzo zbliżona do oceny pracowników ośrodków pomocy społecznej.

Tabela 43. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na wykształcenie w latach 2012-2015

Rok	Podstawowe/niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012	20	1	23	1	0	3
2013	17	0	35	16	2	4
2014	12	0	20	9	1	1
2015	10	0	18	3	1	2

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Osobami stosującymi przemoc w rodzinie są częściej osoby aktywne zawodowo. Podobnie osoby stosujące przemoc charakteryzują przedstawiciele OPS-ów.

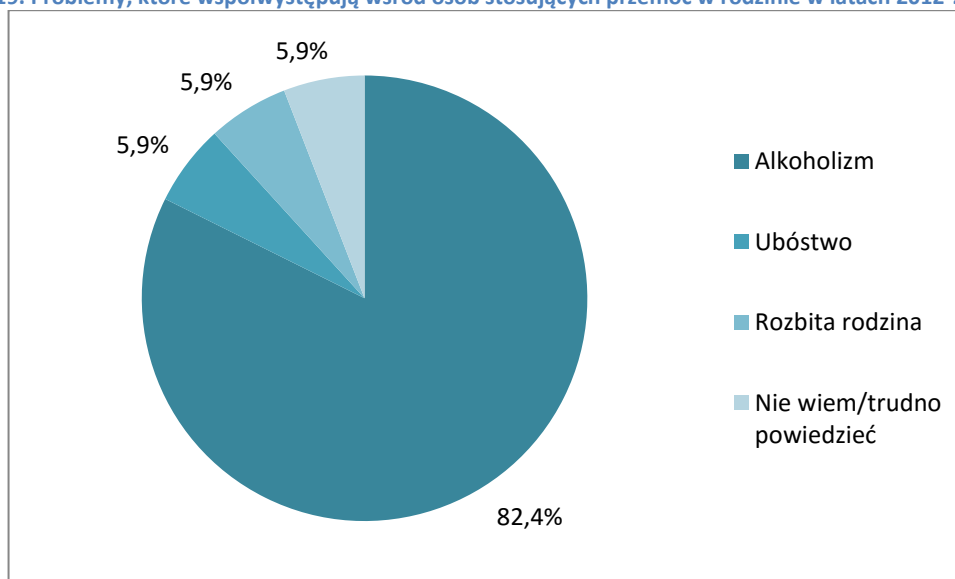
Tabela 44. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na status na rynku pracy w latach 2012-2015

Rok	Aktywni zawodowo <i>Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.</i>	Bierni zawodowo <i>Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.</i>
2012	33	16
2013	52	22
2014	33	12
2015	22	13

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Pod kątem miejsca zamieszkania, proporcje mieszkańców obszarów miejskich względem wiejskich są zbliżone – odpowiednio 186 z obszarów miejskich do 192 osób z obszarów wiejskich. W grupie osób stosujących przemoc najczęściej współwystępującym problemem jest alkoholizm – 82,4% wskazań na ten problem.

Wykres 19. Problemy, które współwystępują wśród osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2012-2015

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Wśród osób stosujących przemoc przeważają mężczyźni. Są to najczęściej osoby w wieku 36-60 lat, a także osoby o niskich kwalifikacjach (najczęściej z wykształceniem zawodowym lub podstawowym). To także częściej osoby aktywne zawodowo wśród których współwystępującym problemem jest alkoholizm.

4.2.4 Formy udzielanej pomocy

Na poziomie powiatów zrealizowano mniej programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie niż na poziomie gmin. Najwięcej takich działań podjęto w roku 2012. Należy jednak podkreślić, że część tych programów było działaniami wieloletnimi.

Tabela 45. Liczba programów realizowanych przez powiaty w latach 2012-2015

Rok	Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie (powstały lub obowiązujący w danym roku)	Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie (powstały lub obowiązujący w danym roku)
2012	6	6
2013	2	1
2014	2	2
2015	3	4

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Wśród PCPR-ów 55% podmiotów realizowało w latach 2012-2015 programy edukacyjne lub profilaktyczne w społeczności lokalnej. Część badanych, 25% wskazań, podaje, że takie programy dopiero są opracowywane i będą wdrożone w przyszłości. Jak wynika z danych zawartych w poniższej tabeli, najwięcej działań było realizowanych w latach 2012-2013. Jest to niepokojące zjawisko ponieważ wraz z malejącą ilością programów rosła na przestrzeni lat liczba osób doznających przemocy w rodzinie.

Tabela 46. Liczba działań edukacyjnych i profilaktycznych realizowanych przez gminy w latach 2012-2015 wraz z liczbą uczestników

Rok	Liczba opracowanych programów (edukacyjnych, profilaktycznych)	Liczba zrealizowanych programów (edukacyjnych, profilaktycznych)	Liczba uczestników programów
2012	24	24	381
2013	22	24	508
2014	16	16	250
2015	18	17	265

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie mogą występować do Wojewody o przyznanie środków na realizację programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Analizując udział osób w programach korekcyjno-edukacyjnych dla stosujących przemoc w rodzinie należy podkreślić, że z tej formy wsparcia korzystali zdecydowanie częściej mężczyźni. Potwierdzają to wcześniej prezentowane dane, świadczące o tym, że przemoc w rodzinie stosują w najczęściej mężczyźni. Mimo to warto podkreślić, że tylko 3 kobiety wzięły udział w tych działaniach jako uczestniczki na przestrzeni lat 2012-2015. Wszystkie ukończyły udział w programach.

Poniższa tabela pokazuje, że regularnie rosła liczba mężczyzn w programach. Średnio 72% z nich ukończyło swój udział w programach. Z uzyskanych danych wynika, że kobiety wykazują się większą motywacją do zmiany swoich zachowań lub chęcią udziału w programie. Rosnąca liczba uczestników świadczy o tym, że powiaty i organy ścigania są coraz bardziej skuteczniejsze w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Tabela 47. Liczba osób przystępujących i osób, które zakończyły udział w programach korekcyjno-edukacyjnych w latach 2012-2015

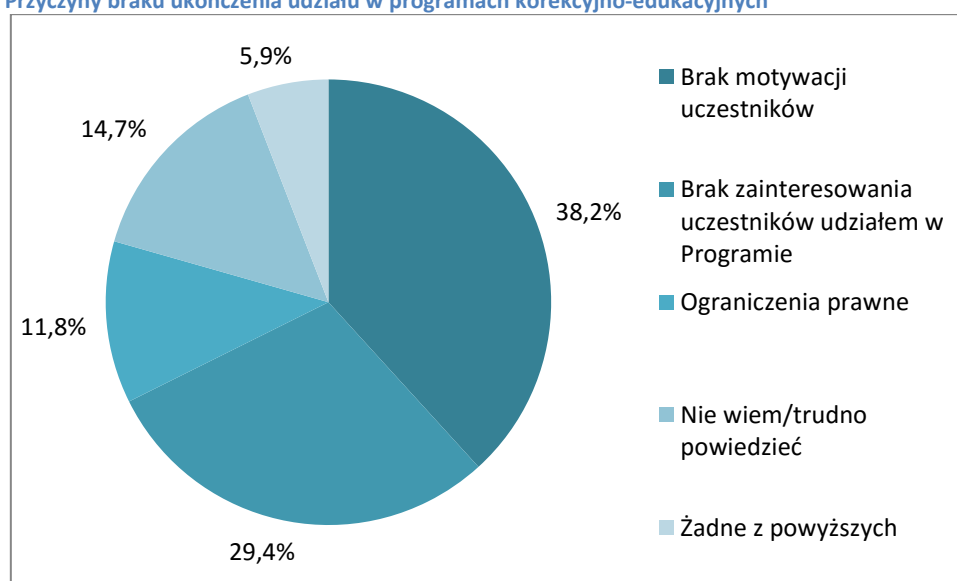
Rok	Liczba edycji programach korekcyjno-edukacyjnych	Liczba osób które przystąpiły do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych		Liczba osób które zakończyły udział w programach korekcyjno-edukacyjnych		Wskaźnik ukończenia udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	
		Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
2012	12	2	105	2	86	100%	82%
2013	13	0	156	0	105	-	67%
2014	16	1	181	1	137	100%	76%
2015	14	0	177	0	110	-	62%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Przyczyną braku ukończenia programu korekcyjno-edukacyjnego był najczęściej brak motywacji uczestników – 38,2%. Aby zwiększyć efektywność programów konieczna jest każdorazowa indywidualna diagnoza potrzeb osoby stosującej przemoc, która pozwoli dostosować metodykę działań do konkretnej osoby.

Z uzyskanych danych wynika, że największym wyzwaniem sektora pomocy społecznej okazuje się właśnie praca ze sprawcami przemocy w rodzinie. Praca w ramach programów powinna polegać na wskazaniu osobie stosującej przemoc właściwych form zachowania i sposobów zapobiegania użycia siły i przemocy. Natomiast aby uczestnicy programów byli zmotywowani i chętni do współpracy należy prowadzić działania mające na celu uświadomienie sprawcy, że jego czyn jest „zły”, negatywnie wpływa na więzi w rodzinie czy rozwój dzieci. Sprawca skierowany do udziału w programie przez sąd, organy ścigania lub inne instytucje, każdorazowo powinien być poinformowany o konsekwencjach prawnych jakie mu grożą. Kluczowe wydaje się, aby udział w programach korekcyjno-edukacyjnych następował jak najszybciej od wystąpienia aktów przemocy. O ile ta zasada będzie przestrzegana to zwiększy się prawdopodobieństwo, że osoba stosująca przemoc nie straci motywacji lub chęci udziału w nim.

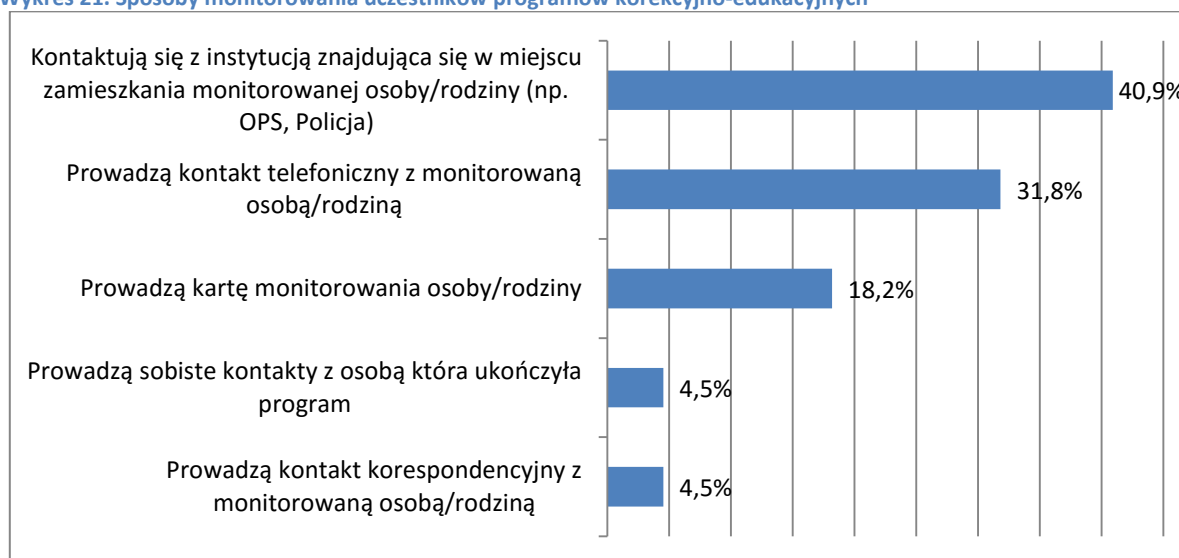
Wykres 20. Przyczyny braku ukończenia udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Wśród badanych podmiotów na poziomie powiatu, 60% wskazuje, że ich instytucja monitoruje uczestników programów korekcyjno-edukacyjnych. Najczęściej podmioty podejmują kontakty z instytucjami znajdującymi się w miejscu zamieszkania monitorowanej osoby lub rodziny – 40,9% odpowiedzi. Poza tym, prowadzony jest regularny kontakt telefoniczny i osobisty z monitorowanymi osobami, a dodatkowo prowadzona jest karta monitorowania. Wśród wskazanych sposobów monitorowania brakuje natomiast kontaktów z zespołami interdyscyplinarnymi, które zajmują się problemem w poszczególnych gminach.

Wykres 21. Sposoby monitorowania uczestników programów korekcyjno-edukacyjnych

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Według danych sprawozdawczych z lat 2012-2015, łącznie 12 osób wróciło do stosowania przemocy w rodzinie. Najwięcej w latach 2014-2015. Wzrost tego wskaźnika powinien skutkować opracowaniem nowego modelu działań korekcyjno-edukacyjnych przez przedstawicieli jednostek realizujących wsparcie. Sugeruje się tu konsultacje z innymi realizatorami programów korekcyjno-edukacyjnych, z regionu lub całego kraju, którzy nie odnotowali osób powracających do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie. Ponadto warto programy poddawać regularnym działaniom ewaluacyjnym, aby wskaźnik osób rezygnujących z udziału lub powracających do stosowania przemocy był z roku na rok coraz mniejszy.

Tabela 48. Liczba osób, które po udziale w programach korekcyjno-edukacyjnych powróciły do stosowania przemocy w rodzinie

Rok	Liczba osób które, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie
2012	0
2013	2
2014	5
2015	5

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Uczestnicy programów korekcyjno-edukacyjnych to przede wszystkim osoby w wieku 36-60 lat. Najmniej osób to osoby powyżej 60 roku życia.

Tabela 49. Charakterystyka osób biorących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych ze względu na wiek w latach 2012-2015

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012	0	21	30	3
2013	0	22	42	4
2014	0	33	57	7
2015	0	26	71	19

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, w okresie 2012-2015 najwięcej, tj. 270 osób to mieszkańcy obszarów miejskich. Na obszarach wiejskich mieszkało 161 osób. Charakterystyka uczestników programów pod kątem miejsca zamieszkania jest zbliżona, zatem należy przyjąć, że trafiają do nich także klienci OPS-ów. Co świadczy o tym, że działania, podejmowane wobec osób stosujących przemoc, na poziomie gminy są kontynuowane przez sądy, organy ścigania, a w ich następstwie przez jednostki z powiatów realizujące programy. Pod kątem wykształcenia, ponownie tak jak w innych analizowanych grupach osób, dominują osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym.

Tabela 50. Charakterystyka osób biorących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych ze względu na wykształcenie w latach 2012-2015

Rok	Podstawowe/niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012	16	0	20	1	0	0
2013	20	0	38	6	0	1
2014	29	2	39	13	0	1
2015	27	2	34	7	1	2

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Natomiast biorąc pod uwagę status na rynku pracy, nieznacznie dominują osoby bierne zawodowo. Także w tej grupie odnotowano największy wzrost na przestrzeni lat 2012-2015.

Tabela 51. Charakterystyka osób biorących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych ze względu na status na rynku pracy w latach 2012-2015

Rok	Aktywni zawodowo <i>Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.</i>	Bierni zawodowo <i>Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.</i>
2012	23	25
2013	31	31
2014	42	49
2015	33	50

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

W latach 2014-2015 na poziomie powiatów realizowano 11 programów psychologiczno-terapeutycznych dla sprawców przemocy w rodzinie. Wśród uczestników znalazły się 2 kobiety,

co stanowiło 1% całej grupy uczestników – mężczyzn było w sumie 180. Uczestnikami programów psychologiczno-terapeutycznych były najczęściej osoby dorosłe w wieku 36-60 lat, bierne na rynku pracy, a także ze średnim wykształceniem. Wskaźnik ukończenia udziału kobiet w programach wyniósł 100%. Natomiast wśród mężczyzn zauważalny jest wzrost liczby osób, które ukończyły program – wskaźnik wzrósł o 27 pkt. procentowych. Może to świadczyć o tym, że tak niski odsetek w roku 2014 (48%), wynikał tylko z tego, że podmioty po raz pierwszy realizowały tego typu przedsięwzięcia. Znaczący wzrost wskaźnika między rokiem 2014 a 2015 widać także na przykładzie realizacji programów psychologiczno-terapeutycznych na poziomie gmin. Miarodajne będą wskaźniki w kolejnych latach, które pokażą czy ten poziom z roku 2015 zostanie utrzymany.

Tabela 52. Liczba osób przystępujących i osób, które zakończyły udział w programach psychologiczno-terapeutycznych w latach 2014-2015

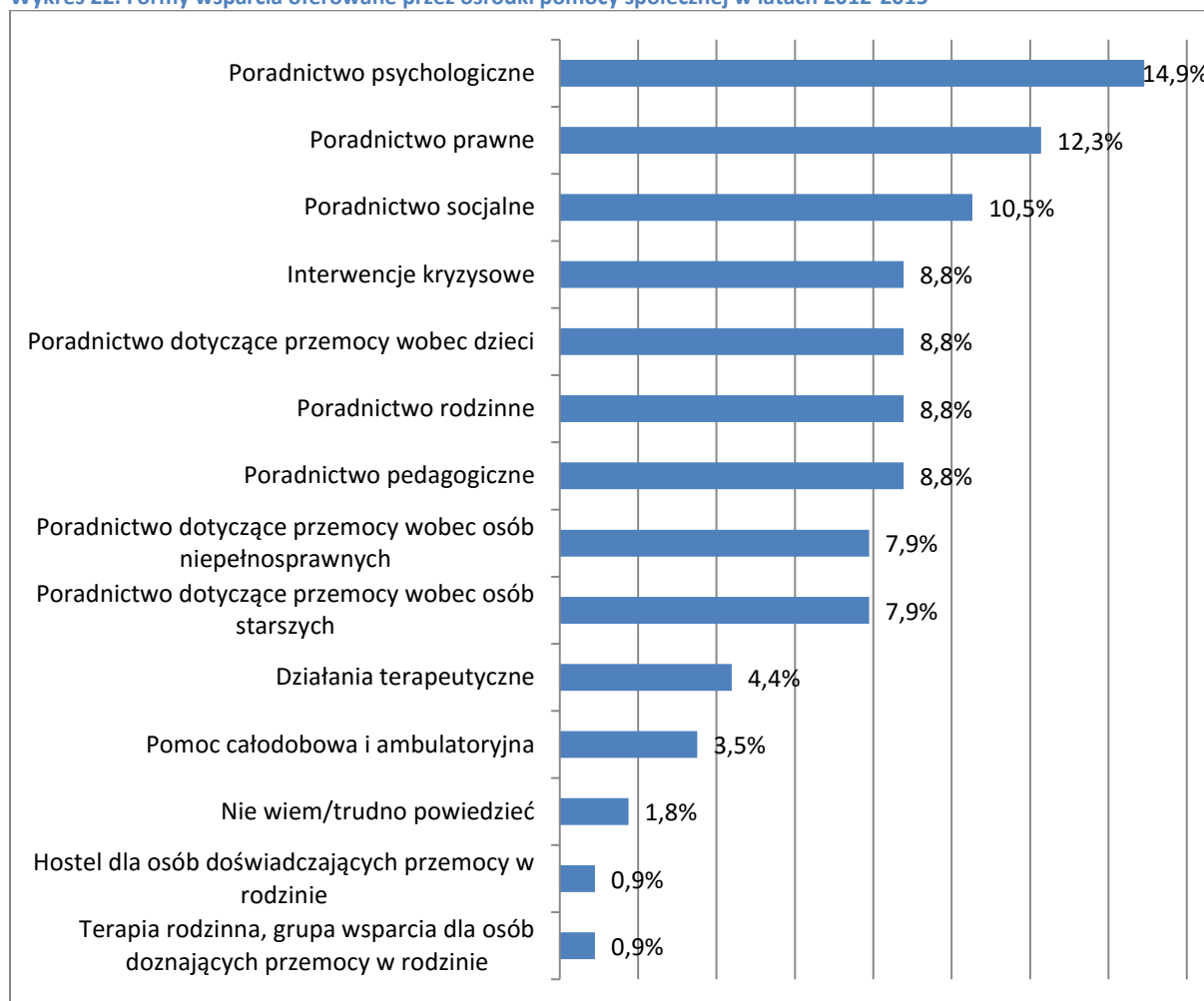
Rok	Liczba edycji programach psychologiczno-terapeutycznych	Liczba osób które przystąpiły do uczestnictwa w programach psychologiczno-terapeutycznych		Liczba osób które zakończyły udział w programach psychologiczno-terapeutycznych		Wskaźnik ukończenia udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych	
		Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
2014	6	1	84	1	40	100%	48%
2015	5	1	96	1	72	100%	75%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Efekty uczestnictwa w programach są równie zadowalające jak w przypadku programów realizowanych na poziomie gmin. Żaden z uczestników programów nie powrócił do stosowania przemocy w rodzinie. W latach 2014-2015 na poziomie powiatów zrealizowano 11 programów psychologiczno-terapeutycznych względem 55 programów korekcyjno-edukacyjnych, które objęły w sumie mniej niż połowę uczestników działań korekcyjnych i edukacyjnych. Biorąc pod uwagę fakt, że rośnie liczba aktów przemocy a wraz z nią liczba osób stosujących przemoc to należy stwierdzić, że realizowanych programów psychologiczno-terapeutycznych jest zbyt mało.

Najczęściej oferowaną formą wsparcia, zdaniem respondentów na poziomie powiatu, jest poradnictwo psychologiczne (oferowało ją 14,9% podmiotów), poradnictwo prawne (12,3% podmiotów) oraz poradnictwo socjalne (10,5% podmiotów). Te trzy wymienione formy wsparcia wymienili też respondenci z gmin.

Wykres 22. Formy wsparcia oferowane przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2012-2015

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Analizując zbiorczą liczbę świadczeń wykonanych w latach 2012-2015 w ramach poszczególnych działań widać, że najwięcej osób zostało objętych wsparciem w ramach interwencji kryzysowej, działań terapeutycznych oraz w postaci pomocy całodobowej. Dane uzyskane na poziomie powiatów są zbieżne z danymi z gmin – ośrodki pomocy społecznej także zadeklarowały, że najwięcej rodzin i świadczeń dotyczyło interwencji kryzysowej, działań terapeutycznych oraz pomocy całodobowej. Świadczy to o tym, że w województwie lubelskim w latach 2012-2015 największe zapotrzebowanie było na:

- natychmiastową pomoc psychologiczną, socjalną i prawną w związku z przemocą w rodzinie – udzielaną w ośrodku lub przez telefon;
- prowadzenie krótko lub długoterminowych terapii w związku z przemocą w rodzinie;
- zapewnienie instytucjonalnej opieki całodobowej w związku z przemocą w rodzinie.

W związku z tym należy zapewnić w regionie, aby w każdej jednostce na poziomie powiatu i gminy pracowali specjaliści zajmujący się tymi trzema obszarami. Aby osoby doświadczające przemocy w rodzinie mogły skorzystać z potrzebnego wsparcia w jak najkrótszym czasie od zajścia aktu przemocy czy użycia siły.

Tabela 53. Liczba osób, liczba świadczeń i rodzin jakie objęto wsparciem w latach 2012-2015

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób, w rodzinach
Interwencja kryzysowa – ogółem:	3650	4321	2694	6319
w tym udzielona: kobietom	2775	236	1687	5054
w tym udzielona: dzieciom	629	0	172	1814
w tym udzielona: niepełnosprawnym	63	1	15	344
w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat	105	16	56	195
Pomoc całodobowa – ogółem:	150	3305	77	180
w tym udzielona: kobietom	113	1882	66	170
w tym udzielona: dzieciom	121	1562	56	125
w tym udzielona: niepełnosprawnym	12	413	12	39
w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat	3	28	3	20
W tym pomoc w otrzymaniu mieszkania socjalnego – ogółem:	9	0	0	0
Działania terapeutyczne – ogółem:	1428	3793	1274	3640
w tym udzielona: kobietom	794	44	107	349
w tym udzielona: dzieciom	77	36	21	18
w tym udzielona: niepełnosprawnym	28	0	13	39
w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat	17	0	12	48
W tym program ochrony ofiary przemocy (z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych) – ogółem:	33	0	-	-
w tym udzielona: kobietom	27	0	-	-
w tym udzielona: dzieciom	23	0	-	-
w tym udzielona: niepełnosprawnym	0	0	-	-
w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat	0	0	-	-
Program terapeutyczny - ogółem	95	0	112	263
w tym udzielona: kobietom	91	0	-	-
w tym udzielona: dzieciom	3	0	-	-

w tym udzielona: niepełnosprawnym	3	0	-	
w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat	2	0	-	-
Szkolenia - ogółem:	195	10	85	263
w tym udzielona: kobietom	185	86	185	-
w tym udzielona: dzieciom	10	0	9	-
w tym udzielona: niepełnosprawnym	5	0	5	-
w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat	3	0	3	-
Doradztwo zawodowe – ogółem:	44	44	-	-
w tym udzielona: kobietom	44	44	-	-
w tym udzielona: dzieciom	0	0	-	-
w tym udzielona: niepełnosprawnym	0	0	-	-
w tym udzielona: osobom w wieku powyżej 60 lat	0	0	-	-

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Nota metodologiczna: Dane dotyczące charakterystyki osób, tj. płeć, wykształcenie, grupa wiekowa nie są kompletne – niektóre badane podmioty nie posiadały tak szczegółowej charakterystyki swoich klientów

W ramach innych podjętych na poziomie powiatów działań warto wskazać, że zorganizowano 34 działania edukacyjne, 90 szkoleń dla służb pomocy społecznej, 17 szkoleń dla członków zespołów interdyscyplinarnych oraz stworzono 4 podmioty w ramach infrastruktury w regionie.

Tabela 54. Liczba działań podjętych w latach 2012-2015

Rodzaj podjętych działań	Ilość działań
Działania edukacyjne dla społeczności lokalnej (np. kampanie społeczne, promocja w środkach masowego przekazu)	34
Szkolenia dla służb sektora pomocy społecznej	90
Szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych	17
Tworzenie infrastruktury w powiecie:	4
w tym: Ośrodków Interwencji Kryzysowej	2
w tym: Ośrodków Wsparcia lub Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia	0
w tym: Punktów konsultacyjnych	0
w tym: Domów dla Matek	0
w tym: innych podmiotów świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą	2

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

W ramach udzielanego poradnictwa w latach 2012-2015 najwięcej osób uzyskało pomoc psychologiczną (w sumie 2005 osób). W dalszej kolejności jest pomoc socjalna i pedagogiczna. W przypadku liczby porad również dominują te trzy typy poradnictwa. Podobne tendencje widać na podstawie danych z poziomu gmin.

Tabela 55. Liczba osób i porad z uwzględnieniem rodzajów poradnictwa udzielonych w latach 2012-2015

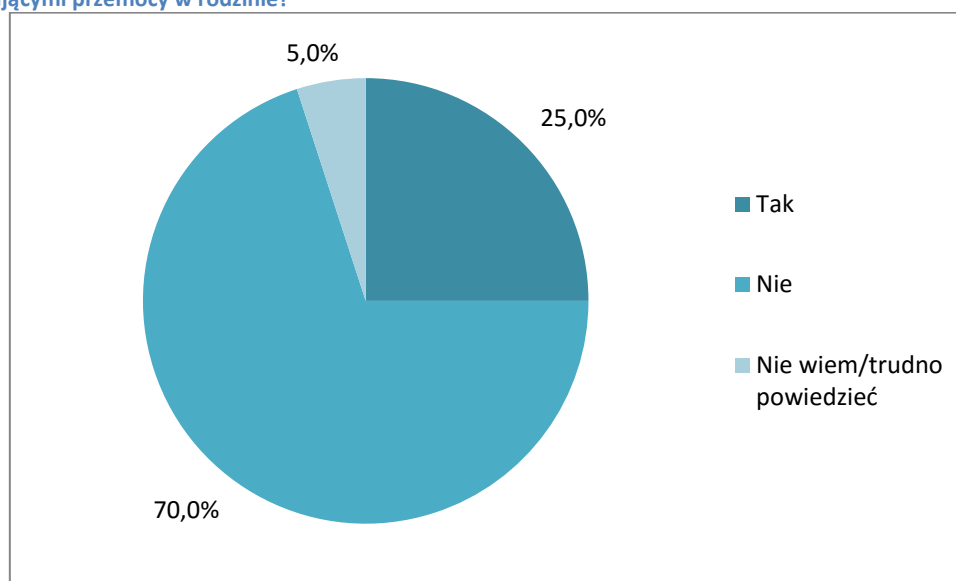
Rok	Typ poradnictwa	Liczba osób	Liczba porad
2012	psychologiczne	185	366
2013		316	648
2014		681	701
2015		823	1079
2012	socjalne	166	269
2013		317	222
2014		95	171
2015		217	282
2012	pedagogiczne	122	74
2013		146	110
2014		89	72
2015		54	86
2012	przemoc wobec dzieci	61	88
2013		64	125
2014		63	74
2015		69	121
2012	przemocy wobec osób starszych	53	59
2013		60	58
2014		57	68
2015		65	82
2012	przemocy wobec osób niepełnosprawnych	34	27
2013		31	50
2014		34	67
2015		38	57

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Większa lista porad niż klientów pomocy wynika przede wszystkim ze złożoności problemu wymuszającą konieczność porad wielu specjalistów, skupienie specjalistów w jednym miejscu (jednostce), większą świadomość klientów oraz wielokierunkowość poradnictwa. Wśród respondentów udzielających odpowiedzi w badaniu ankietowym 20% osób wskazało, że poradnictwo powinno zostać rozszerzone o warsztaty edukacyjne.

Kolejnym zadaniem powiatów jest zapewnianie potrzebującym miejsca w ośrodkach wsparcia. ¼ badanych wskazało, że na terenie powiatu funkcjonuje odpowiedni ośrodek.

Wykres 23. Czy na terenie powiatu funkcjonują ośrodki wsparcia do których można skierować osoby będące osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie?

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Z deklaracji respondentów wynika, że 30% podmiotów zapewnia miejsca w ośrodkach wsparcia. W latach 2012-2015 umieszczono w w.w. ośrodkach wsparcia 20 kobiet, najwięcej w roku 2012. W roku 2015 odnotowano umieszczenie w ośrodku tylko jednej kobiety. Brak zadeklarowania umieszczenia kolejnych osób w ośrodkach, w latach 2013-2014, nie wynika z braku chętnych – według respondentów z PCPR – rosła liczba rodzin i osób doznających przemocy w rodzinie. Należy przyjąć, że przedstawiciele sektora szukali dla swoich klientów innych, alternatywnych form pomocy.

Tabela 56. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia w latach 2012-2015

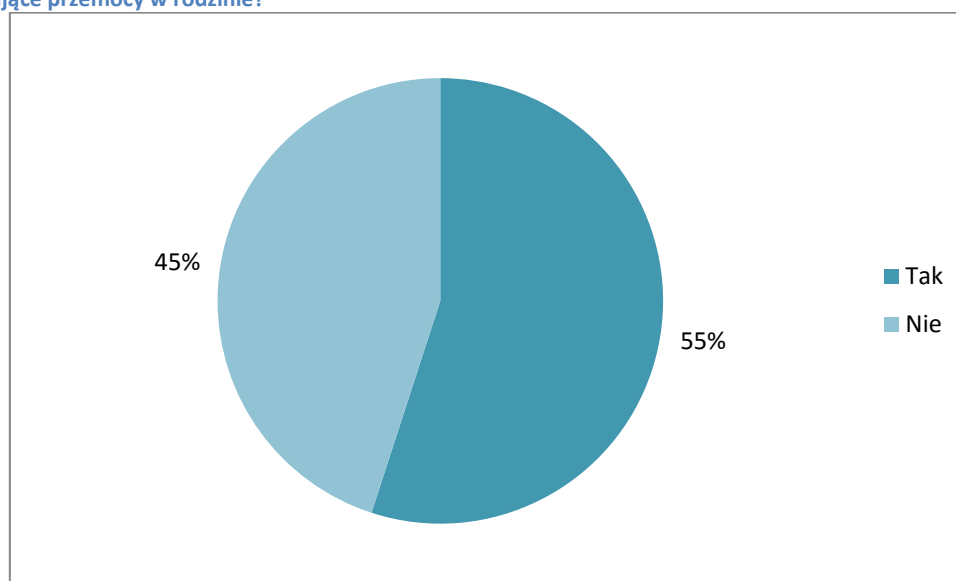
Rok	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
		Kobiety	Mężczyźni
2012	19	19	0
2013	0	0	0
2014	0	0	0
2015	1	1	0

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

W przypadku podmiotów, które zadeklarowały, że nie zapewniają miejsc w ośrodkach wsparcia, jest to spowodowane przede wszystkim brakiem osób potrzebujących takiej pomocy (wskazało tak 6 jednostek na poziomie powiatu), brakiem miejsc w ośrodkach, które już funkcjonują (tak wskazało 11 z 20 badanych jednostek na poziomie powiatu) lub po prostu brakiem ośrodków.

W przypadku ośrodków interwencji kryzysowej okazuje się, że ich dostępność wg badanych jest większa – aż 55% respondentów deklaruje, że tego typu ośrodek znajduje się w powiecie.

Wykres 24. Czy na terenie powiatu funkcjonują ośrodki interwencji kryzysowej, do których można skierować osoby doświadczające przemocy w rodzinie?

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Połowa podmiotów zapewniała miejsca w ośrodkach interwencji kryzysowej w latach 2012-2015. Najczęściej były to kobiety, na przestrzeni analizowanych lat było ich 196. Mężczyźni stanowili grupę 19 osób.

Tabela 57. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej w latach 2012-2015

Rok	Liczba rodzin umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
			Kobiety	Mężczyźni
2012	77	104	36	5
2013	74	104	22	4
2014	15	110	83	3
2015	17	133	55	7

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Obserwując liczbę udzielonych w ośrodkach interwencji kryzysowej porad można stwierdzić, że na przestrzeni lat znacznie wzrosła ich liczba, natomiast w niewielkim stopniu wzrosła liczba osób, które te porady otrzymały. Wynika zatem, że osoby trafiające do ośrodków mają trudną i skomplikowaną sytuację. Możliwe, że składającą się z większej ilości problemów, wykraczających poza przemoc w rodzinie. Zatem są pod opieką ośrodków dłużej i w związku z tym otrzymują większą ilość porad. Ponadto malejąca liczba osób umieszczanych w ośrodkach (szczególnie lata 2014-2015) wynikać mogła z braku miejsc w ośrodkach. Na poziomie powiatów obserwuje się odwrotne tendencje niż na poziomie gmin, gdzie malała liczba osób kierowanych do ośrodków interwencji kryzysowych, a także malała liczba udzielanych porad.

Tabela 58. Liczba porad specjalistycznych względem osób skierowanych do ośrodków interwencji kryzysowej w latach 2012-2015

Rok	Liczba osób i specjalistycznych porad	
	Liczba osób	Liczba porad
2012	456	298
2013	351	378
2014	420	446
2015	514	893

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Natomiast w przypadku tych podmiotów, które zadeklarowały, że nie zapewniają miejsca w OIK-ach, przyczyną jest brak osób z takimi potrzebami (4 z 20 badanych jednostek) oraz brak takich ośrodków lub wolnych miejsc (6 z 20 badanych jednostek). Na poziomie powiatowym jak i gminnym widać, że pomimo wzrastającej liczby aktów przemocy w rodzinie, podmiotom brakuje ośrodków w których mogliby umieszczać osoby doznające przemocy.

Oceniając funkcjonowanie jednostek na poziomie powiatowym należy także scharakteryzować funkcjonowanie Procedury Niebieskie Karty (NK). Według uzyskanych danych można stwierdzić że ilość wypełnionych kart A na poziomie powiatowym utrzymuje się na podobnym poziomie na przestrzeni analizowanych lat (32 karty w roku 2012 i 29 kart w roku 2015). Najwięcej wypełnionych Kart A wynikało z powodu występującej przemocy psychicznej (w sumie 96 przypadków) i fizycznej (w sumie 83 przypadków). Gdy porównamy liczbę rozpoczętych Procedur NK względem ilości przypadków przemocy fizycznej i psychicznej, które odnotowały PCPR-y to zauważymy, że:

- tylko w 7% przypadków zaistnienia przemocy psychicznej w latach 2012-2015 rozpoczęto procedurę;
- tylko w 9% przypadków zaistnienia przemocy fizycznej w latach 2012-2015 rozpoczęto procedurę.

Powyższe dane są niepokojące ze względu na fakt, że znaczna większość przypadków przemocy w rodzinie nie trafia do zespołów interdyscyplinarnych w danej gminie. Stąd działania podjęte wobec sprawcy jak i osób doznających przemocy w rodzinie nie są wystarczające. Taki niski odsetek uruchomionych procedur może wynikać z braku znajomości zasad procedury wśród pracowników jednostek. Częstym powodem braku rozpoczęcia procedury jest niechęć lub brak zgody ze strony osoby doświadczającej przemocy. Należy uświadamiać i szkolić pracowników sektora pomocy społecznej, że działania w ramach procedury „Niebieskich Kart” nie wymagają podpisu osoby podejrzanej o doznawanie czy stosowanie przemocy w rodzinie.

Inicjatorami rozpoczęcia procedury były każdorazowo jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Wśród osób objętych procedurą zdecydowana większość stanowią kobiety. W dalszej kolejności były to dzieci lub osoby starsze.

Tabela 59. Liczba wypełnionych Kart A w podziale na rodzaj przemocy, podmiot wypełniający kartę oraz liczbę osób w latach 2012-2015

Rok	Liczba wypełnionych Kart A	Rodzaj przemocy						
	OGÓŁEM	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA			
2012	32	27	32	9	2			
2013	19	18	20	3	1			
2014	24	19	20	3	2			
2015	29	19	24	5	2			
Rok	Liczba wypełnionych Kart A	Osoby doświadczające przemocy						
		WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIE-PĘŁNOSPRAWNYCH				
2012	32	2	2	4				
2013	19	4	2	2				
2014	24	2	6	3				
2015	29	0	2	2				
Rok		Podmiot wypełniający Kartę A (inicjujący procedurę)						
		Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	Policja	Oświata	Ochrona zdrowia			
2012		27	0	0	0			
2013		15	0	0	0			
2014		12	0	0	0			
2015		12	0	0	0			
Rok	Liczba osób	Rodzaj przemocy						
		PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIE-PĘŁNOSPRAWNYCH
2012	OGÓŁEM:	28	33	9	2	15	3	4
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat	24	28	9	2	13	0	4
	w tym kobiety:	23	27	9	2	12	0	4
	w tym osoby niepełnosprawne:	4	4	1	0	0	0	4
	w tym mężczyźni:	1	1	0	0	1	0	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
	Dzieci	1	2	0	0	2	0	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
	Osoby powyżej 65 roku życia	3	3	0	0	0	3	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
2013	OGÓŁEM:	19	21	2	1	11	1	2
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat	12	14	2	1	5	0	2
	w tym kobiety:	10	12	2	1	5	0	2

	w tym osoby niepełnosprawne:	2	2	0	0	1	0	0
	w tym mężczyźni:	2	2	0	0	0	0	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
	Dzieci	6	6	0	0	6	0	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
	Osoby powyżej 65 roku życia	1	1	0	0	0	1	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
2014	OGÓŁEM:	15	22	3	2	1	4	1
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat	13	17	1	2	1	0	1
	w tym kobiety:	9	14	2	2	1	0	1
	w tym osoby niepełnosprawne:	1	1	0	0	0	0	0
	w tym mężczyźni:	4	3	0	0	0	0	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
	Dzieci	0	0	0	0	0	0	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
	Osoby powyżej 65 roku życia	2	5	2	0	0	4	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
2015	OGÓŁEM:	22	20	8	2	1	2	2
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat	20	18	8	2	1	0	2
	w tym kobiety:	20	18	8	2	1	0	2
	w tym osoby niepełnosprawne:	2	2	0	0	0	0	2
	w tym mężczyźni:	0	0	0	0	0	0	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
	Dzieci	0	0	0	0	0	0	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0
	Osoby powyżej 65 roku życia	2	2	0	0	0	2	0
	w tym osoby niepełnosprawne:	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Nota metodologiczna: Dane dotyczące charakterystyki osób, tj. płeć, wykształcenie, grupa wiekowa nie są kompletne

Jak pokazuje poniższa tabela, liczba rodzin objętych procedurą utrzymywała się w okresie analizowanych lat na podobnym poziomie. Największa liczba rodzin wystąpiła w 2012 roku. Tylko w latach 2012-2013 odnotowano przypadki wszczęcia procedury względem tych samych rodzin.

Tabela 60. Liczba rodzin objętych procedura NK, średni czas procedury oraz ilość przypadków wszczęcia procedury wobec tej samej rodziny w latach 2012-2015

Rok	Procedura Niebieskie Karty		
	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty	Średni czas procedury Niebieskie Karty	Ilość przypadków wszczęcia postępowania procedury Niebieskie Karty względem tej samej rodziny
2012	31	12 miesięcy	2
2013	17	12 miesięcy	2
2014	19	12 miesięcy	0
2015	22	12 miesięcy	0

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

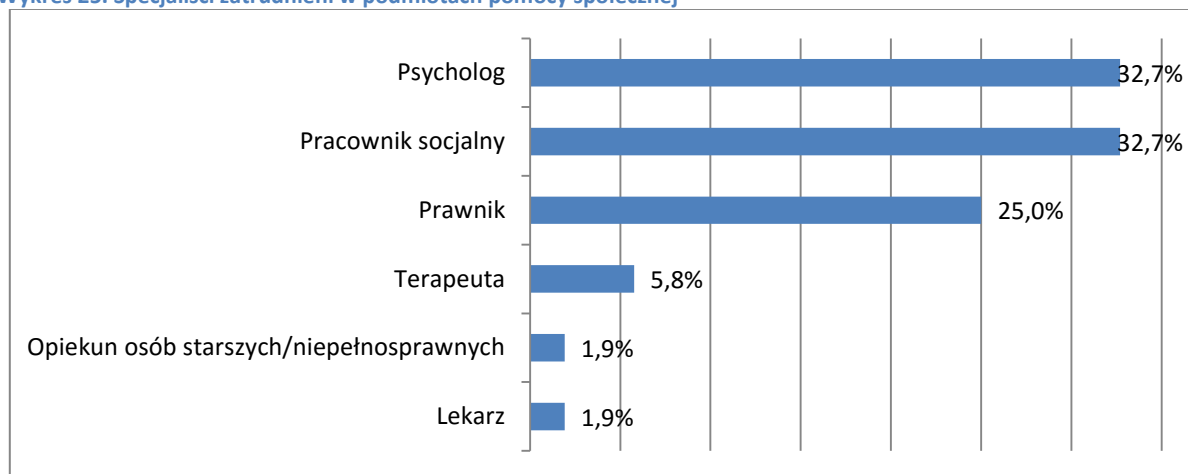
Respondenci z jednostek na poziomie powiatów wskazują, że procedurę NK można by przyspieszyć gdyby nad problemem każdorazowo pracowały zespoły interdyscyplinarne czy grupy robocze składające się z pracowników, którzy nie są obciążeni innymi obowiązkami służbowymi. 55% badanych z poziomu powiatu nie potrafiło podać sposobu na przyspieszenie procedury.

Natomiast, gdy zapytano o sposób zapobiegania sytuacji wszczęcia procedury wobec tej samej osoby ponownie, respondenci wskazali w pierwszej kolejności na konieczność intensyfikacji działań prewencyjnych w zagrożonym środowisku. A ponadto sugerowali, że specjaliści przeciwdziałający zjawisku przemocy w rodzinie powinni być lepiej wyszkoleni, a także powinno się szybciej izolować sprawcę przemocy od osób doświadczających przemocy.

4.2.5 Ocena potencjału podmiotów i przyszłe kierunki działań

Specjaliści zatrudnieni w podmiotach na poziomie powiatów to przede wszystkim psychologowie i pracownicy socjalni – w obu grupach po 32,7% odpowiedzi respondentów. Kolejną grupą specjalistów, którzy przeważają w badanych podmiotach to prawnicy – 25% wskazań.

Wykres 25. Specjaliści zatrudnieni w podmiotach pomocy społecznej

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Ponad połowa - 55% badanych przedstawicieli PCPR-ów – wskazuje, że ich podmiot zaspokaja potrzeby swoich klientów. 5% badanych nie potrafi ocenić tego stanu, a 30% wskazuje, że te potrzeby

nie są zaspokajane. Podmioty, które nie zaspokajają potrzeb podejmują następujące działania, aby zwiększyć swoją efektywność:

- uczestniczą w konferencjach, spotkaniach sektora pomocy społecznej;
- szkolą swoje kadry;
- zatrudniają wykwalifikowanych pracowników.

Powyższe wyniki wskazują na to, że na poziomie powiatów podejmowane są takie same działania jak na poziomie gmin, które mają doprowadzić do zaspokojenia potrzeb wszystkich osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Respondenci wskazują, że usprawnienie sektora zależy od poziomu kwalifikacji osób przeciwdziałających przemocy w rodzinie. Generuje to konieczność działań mających na celu podnoszenie kompetencji pracowników JST. Zarówno pod względem znajomości aktów prawnych i wynikających z nich procedur jak i specjalistycznych kwalifikacji zawodowych.

Podmioty z poziomu powiatu także zlecają zadania do sektora pozarządowego – zlecenie zadań zadeklarowało 25% badanych PCPR-ów. Wśród najczęściej zlecanych zadań wymienili:

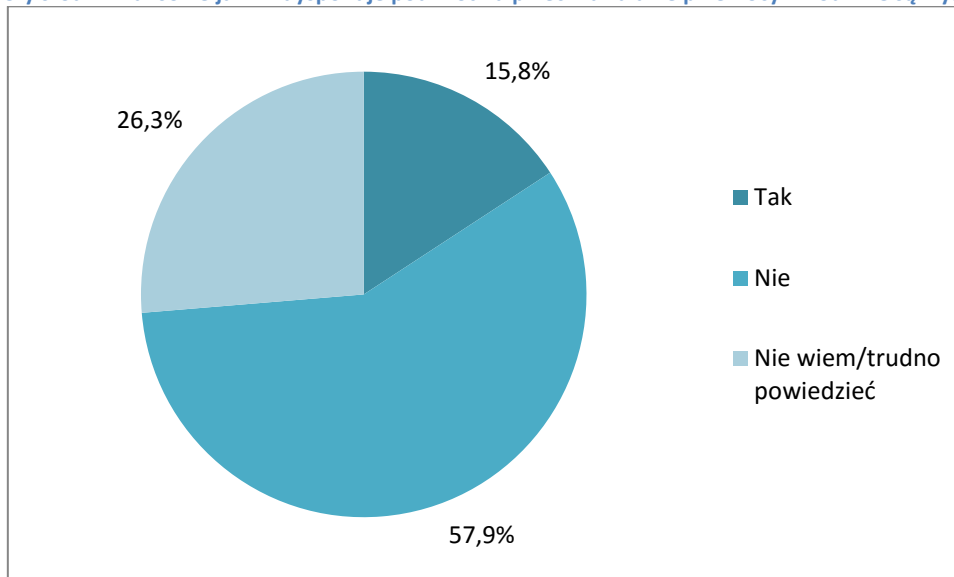
- realizację programów ochrony osób doświadczających przemocy;
- realizację programów psychologiczno-terapeutycznych;
- realizację programów korekcyjno-edukacyjnych;
- tworzenie i prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia;
- prowadzenie poradnictwa dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Zadania zlecane do sektora NGO są najczęściej finansowane częściowo. Tylko jeden podmiot zadeklarował, że finansuje całość zlecanych zadań.

Blisko 40% badanych podmiotów z poziomu powiatu nie współpracuje z sektorem NGO. Natomiast wśród pozostałych podmiotów aż 35% ocenia współpracę „bardzo dobrze” lub „dobrze”. Jeden PCPR wskazał, że współpraca przebiega źle i można by ją usprawnić. Przyczyną takiego stanu jest brak chęci z sektora NGO, a także brak pomysłu na współpracę. Zatem konieczne jest podjęcie działań mających na celu zaciśnienie oraz poprawę współpracy pomiędzy JST i organizacjami na poziomie powiatu. W ramach gmin taką platformą współpracy i wymiany doświadczeń są prace w ramach ZI i grup roboczych. Natomiast na poziomie powiatu mógłby to być przedstawiciel sektora pozarządowego stale działający przy PCPR w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Finanse przeznaczone na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie zdaniem większości badanych są niewystarczające – 57,9% wskazań. Ocena finansów na poziomie powiatu jest bardzo zbliżona do ocen respondentów z gmin.

Wykres 26. Czy środki finansowe jakimi dysponuje podmiot na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie są wystarczające?

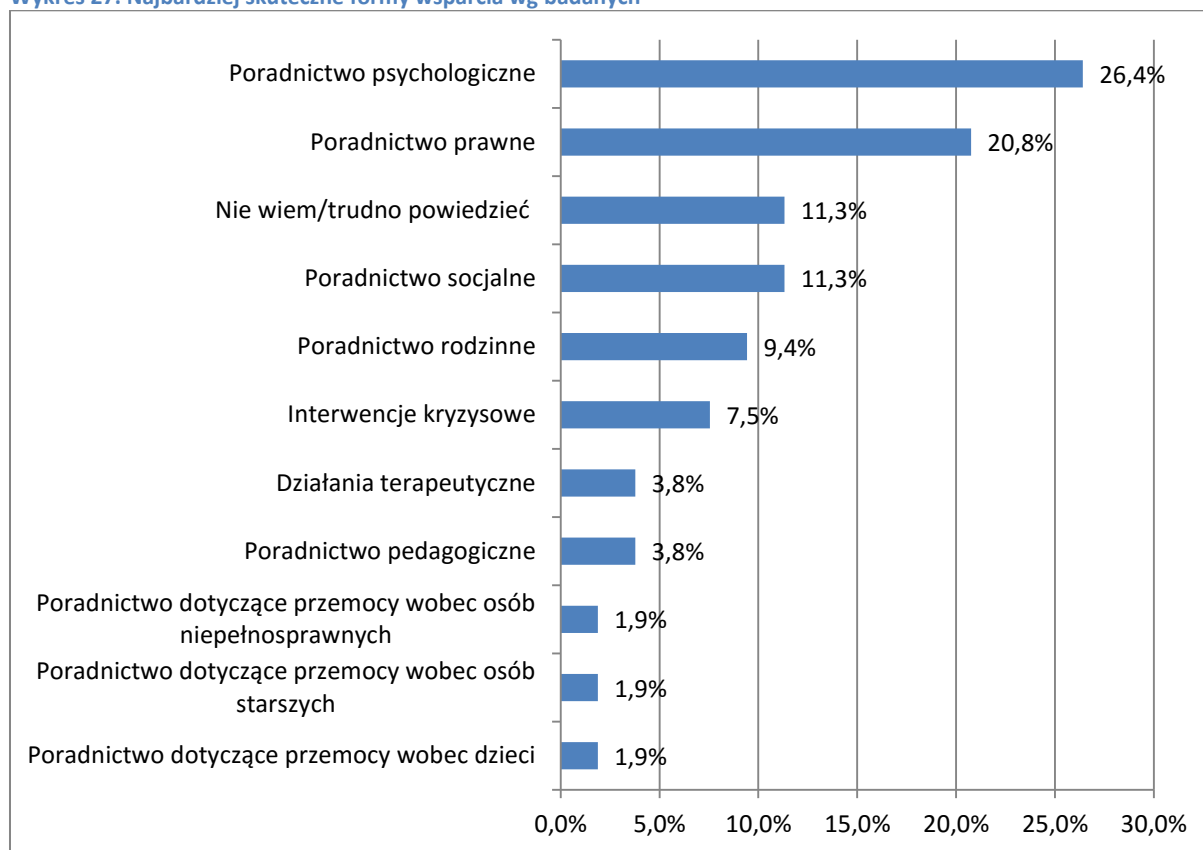
Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Brak wystarczającej liczby środków finansowych skutkuje następującymi konsekwencjami według respondentów:

- brak realizacji programów wsparcia;
- brak wsparcia dla wszystkich potrzebujących w powiecie;
- brak wykwalifikowanej kadry.

Przedstawiciele podmiotów z poziomu powiatu, tak jak przedstawiciele gmin, za najskuteczniejszą formę wsparcia uznali poradnictwo psychologiczne – 26,4%. Drugą najlepiej ocenioną formą jest poradnictwo prawne – 20,8% wskazań.

Wykres 27. Najbardziej skuteczne formy wsparcia wg badanych

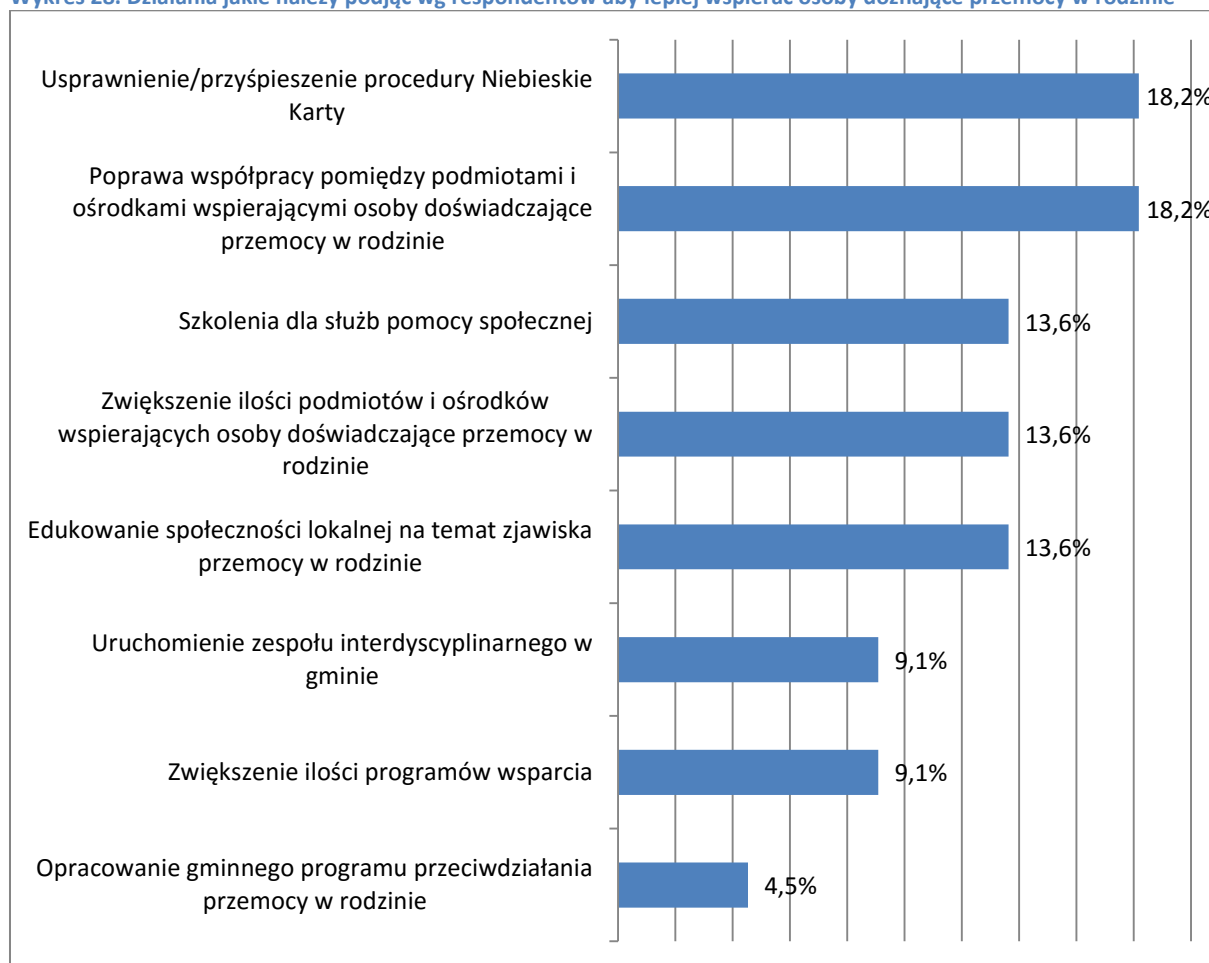
Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Respondenci z PCPR-ów poproszeni byli także o wskazanie działań jakie należy podjąć, aby bardziej kompleksowo wspierać potrzebujących. Wskazują w pierwszej kolejności na inne działania, w tym przede wszystkim:

- usprawnienie/przyspieszenie procedury Niebieskie Karty;
- poprawę współpracy pomiędzy podmiotami i ośrodkami wspierającymi osoby doświadczające przemocy w rodzinie.

Przyspieszenie procedury NK to postulat blisko 20% badanych jednostek, jednak mając na uwadze dobro objętych nią rodzin, należy podkreślić, że każdy przypadek powinien być rozpatrywany indywidualnie a jej skracanie może skutkować ponownym rozpoczęciem procedury dla tej samej rodziny.

Wykres 28. Działania jakie należy podjąć wg respondentów aby lepiej wspierać osoby doznające przemocy w rodzinie

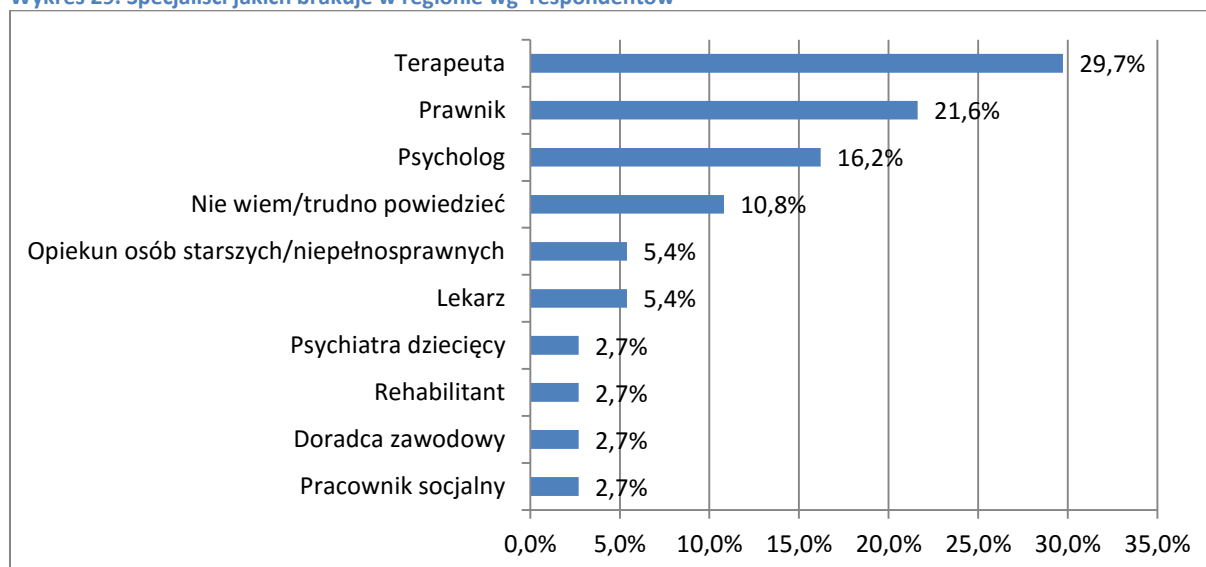
Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Oceniając infrastrukturę w regionie, respondenci wymienili, że brakuje przede wszystkim takich podmiotów jak:

- ośrodki wsparcia – 26,7%;
- specjalistyczne ośrodki wsparcia – 26,7%;
- ośrodki interwencji kryzysowej – 17,8%

Powyższe braki w infrastrukturze są przyczyną tego, że w latach 2014-2015 znacznie zmalała liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia lub przestano umieszczać osoby w ogóle. Pod kątem zasobów kadrowych, wg badanych w podmiotach z sektora pomocy społecznej brakuje najczęściej terapeutów (29,7%), doradców prawnych (21,6%) oraz psychologów (16,2%). Ocena zasobów kadrowych w regionie jest podobna do oceny przedstawicieli ośrodków pomocy. Respondenci z PCPR-ów wymieniają te same specjalności jako kluczowe.

Wykres 29. Specjaliści jakich brakuje w regionie wg respondentów

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie powiatu

Braki kadrowe dotyczące specjalistów wynikają przede wszystkim z faktu, że ich kształcenie jest kosztowne i długotrwałe (brak dofinansowań). Ponadto w sektorze występuje mała motywacja finansowa, brak supervisorów oraz duże obciążenie psychiczne i małe efekty pracy.

Wyzwania sektora pomocy społecznej, to według badanych z powiatowych JST, przede wszystkim intensywna praca ze sprawcami przemocy. W tym przede wszystkim realizacja jak największej ilości programów korekcyjno-edukacyjnych. Ponadto wyzwaniem w regionie jest dalsza rozbudowa infrastruktury podmiotów przeciwdziałających przemocy w rodzinie. Respondenci wskazali też na konieczność większej ilości działań prewencyjnych, w tym większej ilości asystentów rodziny, którzy będą mogli zidentyfikować rodziny o największym ryzyku wystąpienia przemocy. Podobnie jak wśród pracowników ośrodków pomocy społecznej, należy nadal finansować wszelkie działania przeciwdziałające stygmatyzacji społecznej osób doznających przemocy. Chodzi o to, aby sąsiedzi i rodzina osób pokrzywdzonych nie wyrażali opinii typu: „zasłużyłaś sobie na swój los” itp.

4.3 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia

4.3.1 Skala zjawiska przemocy w rodzinie

Z danych uzyskanych z dwóch specjalistycznych ośrodków wsparcia funkcjonujących w województwie lubelskim wynika, że odsetek osób, które skorzystały z pomocy ośrodków obniża się na przestrzeni lat 2012-2015. Natomiast znacznie wzrosła liczba osób, które w ogóle korzystały z pomocy ośrodka, bez względu na powód interwencji.

Tabela 61. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w odniesieniu do całej populacji osób w latach 2012-2015

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej OGÓŁEM	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE	Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE wśród rodzin OGÓŁEM
2012	564	474	84,0%
2013	390	262	67,2%
2014	264	134	50,8%
2015	838	104	12,4%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

Zdecydowanie najwięcej osób korzystających z pomocy ośrodków to osoby doświadczające przemocy psychicznej (w sumie 119 osób) lub fizycznej (w sumie 48). W latach 2012-2015 odnotowano tylko 2 przypadki przemocy wobec dzieci.

Tabela 62. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na rodzaje przemocy w latach 2012-2015

Rok	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA
2012	7	37	0	0
2013	14	35	2	3
2014	12	26	2	1
2015	15	21	1	2

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

Tabela 63. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na osoby doświadczające przemocy w latach 2012-2015

Rok	WOBEĆ DZIECI	WOBEĆ OSÓB STARSZYCH	WOBEĆ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012	1	0	0
2013	0	0	0
2014	0	0	0
2015	1	0	0

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

Reprezentanci SOW-ów podają, że oprócz przemocy w rodzinie, osoby doświadczające przemocy lub stosujące przemoc najczęściej są uzależnione także od alkoholu.

4.3.2 Formy udzielanej pomocy

W ramach usług interwencyjnych podmioty oferują miejsca w swoich ośrodkach. W latach 2012-2015 z takiego wsparcia skorzystało 406 osób, w tym 193 osoby ze względu na przemoc w rodzinie. W tej grupie aż 98% to kobiety. Przy tak dużym odsetku kobiet warto podkreślić, że ośrodki przede wszystkim oferują pomoc bezdomnym kobietom z dziećmi. Liczba osób z roku na rok nieznacznie malała.

Tabela 64. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015

Rok	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
		Kobiety	Mężczyźni
2012	113	59	3
2013	113	49	1
2014	104	46	0
2015	76	39	0

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

Pod kątem czasu uzyskanego schronienia znacznie więcej było osób mających schronienie do 3 miesięcy - w sumie 313 osób. Jest to czas przewidziany do odzyskania równowagi psychicznej, uzyskania wsparcia psychologa, pedagoga, prawnika czy kontaktu z innymi instytucjami, tj. urzędy, kurator, lekarz. Tylko w uzasadnionych przypadkach pobyt mógł być przedłużony powyżej 3 miesięcy.

Tabela 65. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na okres schronienia

Rok	Liczba osób korzystających z ośrodków wsparcia ze względu na długość schronienia	
	Schronienie do 3 miesięcy	Schronienie powyżej 3 miesięcy
2012	96	17
2013	92	21
2014	68	36
2015	57	19

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

Analizując wiek osób umieszczanych w ośrodkach, należy wskazać, że były to przeważnie osoby w wieku do 18 lat, a w dalszej kolejności osoby w wieku 18-35 lat. Tak duża liczba osób poniżej 18 roku życia wynika z faktu, że w ośrodkach najczęściej schronienie uzyskują kobiety z dziećmi. Tylko jedna osoba w wieku 60+ uzyskała schronienie w latach 2012-2015.

Tabela 66. Charakterystyka osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na wiek

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012	88	27	10	0
2013	87	25	9	1
2014	83	20	6	0
2015	70	16	5	0

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

W związku z tym, że najczęściej w ośrodkach umieszczano kobiety z dziećmi, to największy odsetek w tej grupie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym (w sumie 204). Wśród osób dorosłych najczęściej osób odnotowano z wykształceniem zawodowym lub średnim. Tak jak w przypadku ogólnej charakterystyki osób doświadczających przemocy w rodzinie, z pomocy ośrodka korzystają najczęściej osoby o niskich kwalifikacjach.

Tabela 67. Charakterystyka osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na wykształcenie

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012	49	2	29	8	0	0
2013	60	3	27	8	0	0
2014	58	0	19	7	0	0
2015	37	0	17	3	0	1

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

Podobnie jak w przypadku wyników innych grup badanych, na poziomie JST z gmin lub powiatów, wsparcie otrzymywały przede wszystkim osoby aktywne zawodowo. W latach 2012-2015 było ich 103 względem 16 osób biernych zawodowo.

Tabela 68. Charakterystyka osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na sytuację na rynku pracy

Rok	Aktywni zawodowo <i>Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.</i>	Bierni zawodowo <i>Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.</i>
2012	35	2
2013	28	7
2014	24	2
2015	16	5

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

Pod względem miejsca zamieszkania, wśród osób korzystających z oferty ośrodków znacznie przeważały osoby zamieszkujące obszary wiejskie – było ich 280 względem 48 osób z obszarów miejskich. Wynikać to może z faktu, że w miastach funkcjonuje więcej podmiotów przeciwdziałających problemowi lub zapewniających nocleg i opiekę osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Charakteryzując osoby korzystające z pomocy ośrodków należy podkreślić, że jeden ośrodek mieści się w Lublinie, a drugi w Tyszowcach, czyli na obszarze wiejskim. W Lublinie znajduje się także najwięcej organizacji pozarządowych wspierających osoby doznające przemocy.

Wśród osób korzystających z pomocy specjalistycznych ośrodków wsparcia najwięcej, bo 2495 osób, skorzystało z formy wsparcia psychologicznego. W dalszej kolejności było to wsparcie medyczne – 952 przypadków. Te dwie formy wsparcia dominują w danych sprawozdawczych, ponieważ są oferowane osobom umieszczonym w ośrodku zarówno na etapie usług interwencyjnych, jak i terapeutyczno-wspomagających. Gdy osoba kierowana jest do ośrodka celem uzyskania równowagi życiowej konieczna jest przede wszystkim rozmowa z psychologiem lub interwencja lekarza. Wzrost porad udzielonych w trybie natychmiastowym, przy zmniejszającej się liczbie nowych osób umieszczanych w ośrodkach w okresie 2014-2015, może świadczyć o tym, że wsparcie było z roku na rok coraz bardziej kompleksowe.

Tabela 69. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015 z uwzględnieniem rodzaju wsparcia

Rok	Liczba osób korzystających z poszczególnych form natychmiastowego wsparcia			
	Wsparcie psychologiczne	Wsparcie medyczne	Wsparcie prawne	Inny rodzaj wsparcia
2012	88	88	37	-
2013	884	310	171	320
2014	548	304	194	223
2015	975	250	220	297

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

W ramach analizy poradnictwa prowadzonego przez ośrodki należy podkreślić, że najwięcej osób korzystało z poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego – odpowiednio po 328 osób. W ramach tych typów poradnictwa także udzielono najwięcej porad. Okazuje się, że po pierwszym etapie pobytu w ośrodku, mniej osób potrzebuje wsparcia medycznego, a coraz więcej porad pedagogicznych. Wynika to z faktu, że w ośrodkach przeważają kobiety z dziećmi. Stąd oferowane im jest wsparcie związane z wypełnieniem formalności w kontaktach ze szkołami, pracownikami socjalnymi czy kuratorami.

Tabela 70. Liczba osób i porad z uwzględnieniem rodzajów poradnictwa udzielonych w latach 2012-2015

Rok	Typ poradnictwa	Liczba osób	Liczba porad
2012	psychologiczne	88	588
2013		98	616
2014		84	676
2015		58	619
2012	socjalne	37	364
2013		35	139
2014		26	165
2015		21	117
2012	pedagogiczne	88	903
2013		98	397
2014		84	275
2015		58	205
2012	prawne	37	176
2013		35	290
2014		26	320
2015		21	252

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

W specjalistycznych ośrodkach osoby potrzebujące mogły otrzymać także indywidualną pomoc w postaci przeprowadzonych przez specjalistów diagnoz. Najczęściej osoby dotknięte przemocą w rodzinie otrzymywały pomoc psychologiczną (328 wskazań), a także proponowano im diagnozę rodziny i indywidualny plan pracy (po 185 wskazań). Diagnoza sytuacji dzieci wystąpiła 224 razy a konsultacje wychowawcze 105 razy. Oprócz wsparcia psychologicznego dominowały diagnozy rodziny i dzieci ze względu na fakt, że w ośrodkach znajdowały się kobiety z dziećmi. Obejmowały one przede wszystkim pomoc socjoterapeutyczną i konsultacje wychowawcze.

Tabela 71. Liczba osób, które otrzymały indywidualne diagnozy w latach 2012-2015

Rok	Liczba osób, które uzyskały diagnozy					
	Diagnoza rodziny	Indywidualny Plan Pomocy	Diagnoza sytuacji dzieci	Wsparcie psychologiczne	Pomoc socjoterapeutyczna	Konsultacje wychowawcze
2012	54	54	66	88	0	29
2013	46	46	55	98	0	31
2014	46	46	50	84	0	25
2015	54	54	66	88	0	20

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

W obu specjalistycznych ośrodkach wsparcia w latach 2012-2015 funkcjonowały grupy terapeutyczne lub grupy wsparcia. Ich liczba na przestrzeni analizowanych lat utrzymywała się na podobnym poziomie. Może to wynikać z faktu, że taka sama bądź zbliżona liczba osób znajdowała się na przestrzeni analizowanych lat w obu ośrodkach. Determinowała to zapewne także liczba miejsc jakimi dysponowały ośrodki oraz ich zasoby kadrowe.

Tabela 72. Liczba grup terapeutycznych lub grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015

Rok	Liczba grup dla osób doświadczających przemocy	
	Grupy terapeutyczne	Grupy wsparcia
2012	22	46
2013	24	48
2014	24	50
2015	22	39

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

Diagnostując funkcjonowanie SOW-ów, poproszono także o dane bytowe, dotyczące całodobowej opieki nad osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie. W latach 2012-2015 aż 98% z tych osób to również kobiety.

Tabela 73. Liczba osób korzystających z całodobowego pobytu w latach 2012-2015

Rok	Liczba osób korzystających z całodobowego pobytu ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
	Kobiety	Mężczyźni
2012	59	3
2013	49	1
2014	46	0
2015	39	0

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z SOW

Z usług bytowych ośrodków korzystały te same osoby (w takiej samej liczbie) jak te, które określono wyżej w diagnozie jako umieszczone w ośrodkach specjalistycznych, zatem pod kątem cech społeczno-demograficznych wyniki są takie same.

Oba badane podmioty monitorują swoich podopiecznych po opuszczeniu przez nich ośrodka w następujący sposób:

- zbierają oświadczenia od osób opuszczających ośrodek;
- wypełniają opis działań podjętych względem osoby opuszczającej ośrodek;

- prowadzą kartę monitorowania osoby/rodziny;
- prowadzą kontakt telefoniczny z monitorowaną osobą/rodziną;
- kontaktują się z instytucją znajdującą się w miejscu zamieszkania monitorowanej osoby/rodziny (np. OPS, Policja).

Respondenci z ośrodków wsparcia wskazali, że w latach 2012-2015 nie zdarzyło się, aby osoba, która opuściła ośrodek wróciła do niego z powodu kolejnego aktu przemocy w rodzinie.

4.3.3 Ocena potencjału podmiotów i przyszłe kierunki działań

Specjaliści zatrudnieni w specjalistycznych ośrodkach wsparcia w województwie lubelskim to przede wszystkim:

- pracownicy socjalni;
- prawnicy;
- psychologowie;
- lekarze;
- terapeuci.

Ankietowani z obu jednostek wskazują, że ich instytucje zaspokajają potrzeby swoich klientów w wysokim stopniu. Także pozytywnie oceniają współpracę z sektorem pozarządowym. Przy tym, zgodnie twierdzą, że środków finansowych na pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie jest zbyt mało. Skutkuje to, wg respondentów, brakiem możliwości zatrudnienia wykwalifikowanej kadry lub brakiem potrzebnego sprzętu w ośrodkach.

Respondenci zapytani o najskuteczniejszą formę wsparcia wymieniają poradnictwo psychologiczne. Nie potrafią wskazać działań jakie można by podjąć w sektorze, aby jeszcze lepiej przeciwdziałać przemocy w rodzinie. Wśród specjalistów jakich brakuje w regionie wymieniają psychologów i terapeutów. Największe wyzwania, wg badanych z SOW, to intensywna realizacja programów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy, a także praca nad usamodzielnianiem się klientów pomocy społecznej.

4.4 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie sektora NGO

4.4.1 Skala zjawiska przemocy w rodzinie

Według danych sprawozdawczych z organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc w rodzinie można zauważyć trend zwiększającego się odsetka osób, które skorzystały z pomocy ze względu na przemoc. W roku 2012 było to 44% całej populacji potrzebujących, a w roku 2015 grupa ta stanowiła już 98%.

Tabela 74. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w odniesieniu do całej populacji osób w latach 2012-2015

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej OGÓŁEM	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE	Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE wśród rodzin OGÓŁEM
2012	1331	581	44%
2013	1694	1376	81%
2014	1938	1535	79%
2015	2065	2030	98%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Analizując skalę zjawiska przemocy pod kątem rodzajów przemocy należy podkreślić, że podobnie jak w ramach pomocy JST, dominują przypadki przemocy psychicznej i fizycznej (odpowiednio w sumie 2136 i 1365 przypadków). Natomiast znacznie większy odsetek (w porównaniu do danych z gmin i powiatów) stanowi przemoc wobec dzieci.

Tabela 75. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na rodzaje przemocy w latach 2012-2015

Rok	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA
2012	249	363	48	86
2013	325	501	69	130
2014	369	572	105	140
2015	422	700	110	242

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Z danych uzyskanych z sektora pozarządowego wynika, że pod kątem charakterystyki zjawiska przemocy w rodzinie najwięcej odnotowano przypadków przemocy wobec dzieci.

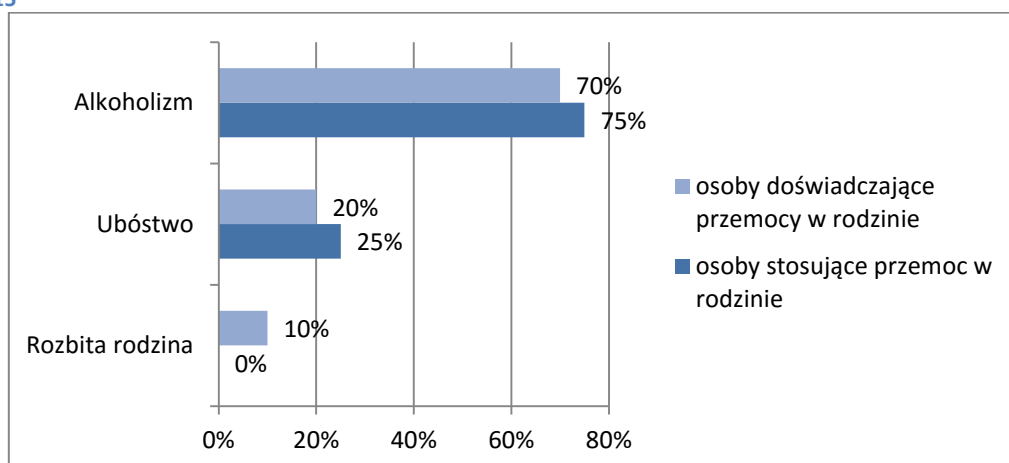
Tabela 76. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na osoby doświadczające przemocy w latach 2012-2015

Rok	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012	168	54	21
2013	214	48	14
2014	212	46	17
2015	310	52	9

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Wyniki badania ankietowego wśród sektora NGO potwierdzają spostrzeżenia pracowników JST czy ośrodków wsparcia. Najczęściej współwystępującym problemem obok przemocy w rodzinie jest uzależnienie od alkoholu. Zarówno u osób doświadczających przemocy jak i stosujących przemoc.

Wykres 30. Problemy, które współwystępują wśród osób doświadczających i stosujących przemoc w rodzinie w latach 2012-2015

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

4.4.2 Formy udzielanej pomocy

Wśród badanych 20 podmiotów tylko 3 realizowały zadania zlecone w ramach programów korekcyjno-edukacyjnych. W sumie w latach 2012-2015 było to 10 tego typu działań.

Tabela 77. Liczba programów korekcyjno-edukacyjnych realizowanych przez NGO

Rok	Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych
2012	3
2013	2
2014	3
2015	2

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Natomiast więcej, 6 z 20 podmiotów, realizowało działania w ramach programów psychologiczno-terapeutycznych dla sprawców przemoc w rodzinie. Realizowano w sumie 20 takich programów z pomocą sektora pozarządowego.

Tabela 78. Liczba programów psychologiczno-terapeutycznych realizowanych przez NGO

Rok	Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych
2014	15
2015	5

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Respondenci z sektora NGO poproszeni byli również o wskazanie ilości działań o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym realizowanych w latach 2012-2015. Z uzyskanych danych wynika, że znacznie więcej podjęto działań o charakterze edukacyjnym – było ich 95 w porównaniu do 36 profilaktycznych.

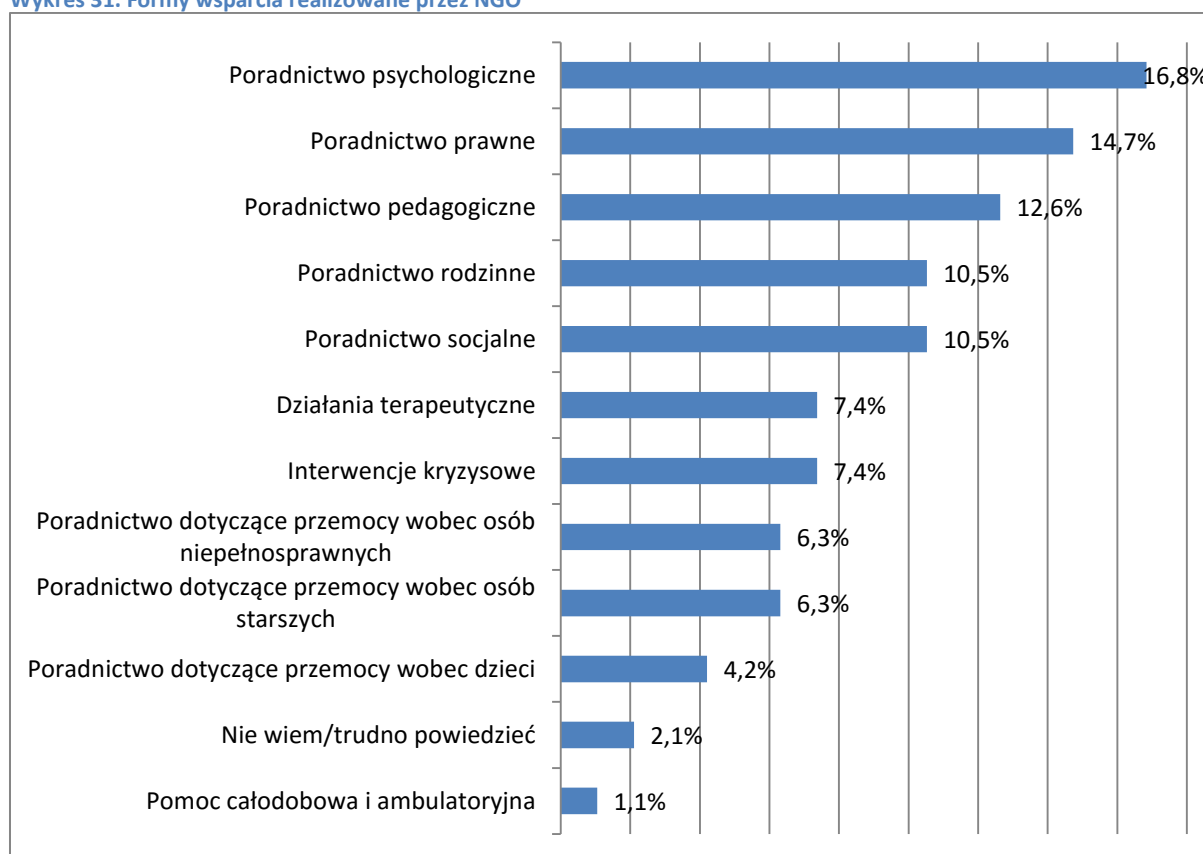
Tabela 79. Liczba programów edukacyjnych i profilaktycznych realizowanych przez NGO

Rok	Realizacja programów edukacyjnych	Realizacja programów profilaktycznych
2012	21	7
2013	21	8
2014	30	10
2015	23	11

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Przedstawiciele organizacji pozarządowych deklarowali, że pomagają ofiarom przemocy i ich rodzinom poprzez: pomoc socjalno-bytową, diagnozę dzieci i młodzieży, kompleksowe wsparcie psychologiczne i pedagogiczne, przygotowanie rodziny do udziału w procedurach sądowych, pomoc prawną (poprzez pisanie pism urzędowych, pozwów, wniosków, osobistą reprezentację, pełnienie roli kuratora). Wśród oferowanych przez sektor pozarządowy form wsparcia dominują następujące działania: poradnictwo psychologiczne (16,8%), prawne (14,7%) oraz pedagogiczne (12,7%).

Wykres 31. Formy wsparcia realizowane przez NGO

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Analizując typ poradnictwa w podziale na liczbę porad i osób należy wskazać, że wsparcie dotyczyło głównie porad psychologicznych (w sumie 18825), prawnych (13242) i socjalnych (2438).

Tabela 80. Liczba porad i osób, które skorzystały z poradnictwa oferowanego przez NGO

Rok	Typ poradnictwa	Liczba osób	Liczba porad
2012	psychologiczne	831	992
2013		1120	3546
2014		1343	7436
2015		1624	6851
2012	prawne	142	358
2013		218	2788
2014		273	5714
2015		293	4382
2012	medyczne	0	0
2013		15	89
2014		20	143
2015		112	179
2012	socjalne	7	287
2013		44	656
2014		225	703
2015		152	792
2012	zawodowe	35	35
2013		49	61
2014		50	268
2015		56	453
2012	pedagogiczne	10	123
2013		25	147
2014		20	113
2015		24	334
2012	rodzinne	755	276
2013		969	363
2014		1058	460
2015		2142	749

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Wśród badanych osób 8 przedstawicieli NGO wskazało, że zakres poradnictwa należałoby rozszerzyć. Wskazują następujące obszary:

- powstanie grup DDA;
- moduł dotyczący uzależnień behawioralnych;
- terapia rodzinna;
- konsultacje psychiatryczne;
- trening kompetencji rodzicielskich.

Jak wynika z powyższych zestawień, sektor pozarządowy w znacznie większym stopniu zaangażowany był w działania psychologiczno–terapeutyczne dla osób doświadczających przemocy niż w działania korekcyjne dla osób stosujących przemoc. Podmioty realizowały na przestrzeni lat 2014-2015 łącznie

20 programów psychologiczno-terapeutycznych, a tylko 10 programów korekcyjno-edukacyjnych w dłuższym okresie czasu (lata 2012-2015). Wynika to z zasobów kadrowych sektora, który zatrudnia więcej terapeutów oraz socjoterapeutów. Może także być skutkiem współpracy z PCPR-ami, która jest znacznie mniej rozwinięta niż między OPS a NGO.

Wśród innych zadań sektora NGO wymieniono następujące działania: 58 działań edukacyjno-promocyjnych, 26 przeprowadzonych szkoleń dla służb pomocy społecznej oraz 18 szkoleń dla zespołów interdyscyplinarnych, a dodatkowo także tworzenie podmiotów tj. punkty konsultacyjne.

Tabela 81. Liczba działań podjętych w latach 2012-2015 przez NGO

Rodzaj podjętych działań	Ilość działań
<i>Działania edukacyjne dla społeczności lokalnej (np. kampanie społeczne, promocja w środkach masowego przekazu)</i>	58
<i>Szkolenia dla służb sektora pomocy społecznej</i>	26
<i>Szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych</i>	18
<i>Tworzenie infrastruktury w powiecie:</i>	38
<i>w tym: Ośrodków Interwencji Kryzysowej</i>	0
<i>w tym: Ośrodków Wsparcia lub Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia</i>	0
<i>w tym: Punktów konsultacyjnych</i>	12
<i>w tym: Domów dla Matek</i>	0
<i>w tym: innych podmiotów świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą</i>	26

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Na 20 badanych organizacji, aż 12 miało swoich przedstawicieli w zespołach interdyscyplinarnych. Liczba zespołów i liczba grup, do których zapraszano przedstawicieli NGO rosła w okresie analizowanych lat. Natomiast nadal udział sektora w pracach zespołów można uznać za niewystarczający. Jak pokazują zebrane dane, organizacje pozarządowe mają doświadczenie w realizacji wielu form wsparcia, tworzeniu infrastruktury, a także posiadają wykwalifikowane zasoby kadrowe. Nie w każdym ZI może być zatrudniony przedstawiciel NGO, a wynika to z faktu, że w gminach brak jest wystarczającej liczby organizacji zajmujących się zjawiskiem.

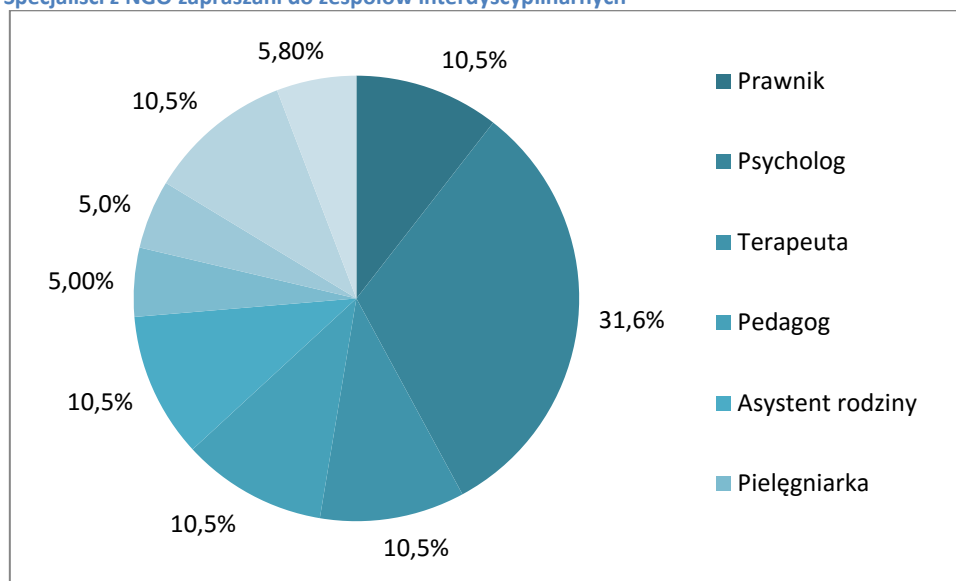
Tabela 82. Ilość zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, w których działali przedstawiciele NGO

Rok	Zespoły interdyscyplinarne	Grupy robocze <i>Grupy utworzone w celu rozwiązywania problemów wynikających z przemocy w rodzinie</i>
2012	11	4
2013	17	4
2014	22	19
2015	19	33

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Z organizacji pozarządowych zapraszani byli przede wszystkim prawnicy, psychologowie, terapeuci, pedagodzy oraz asystenci rodziny. Czyli specjaliści, którzy przez JST zostali wskazani jako najbardziej potrzebni w regionie.

Wykres 32. Specjaliści z NGO zapraszani do zespołów interdyscyplinarnych

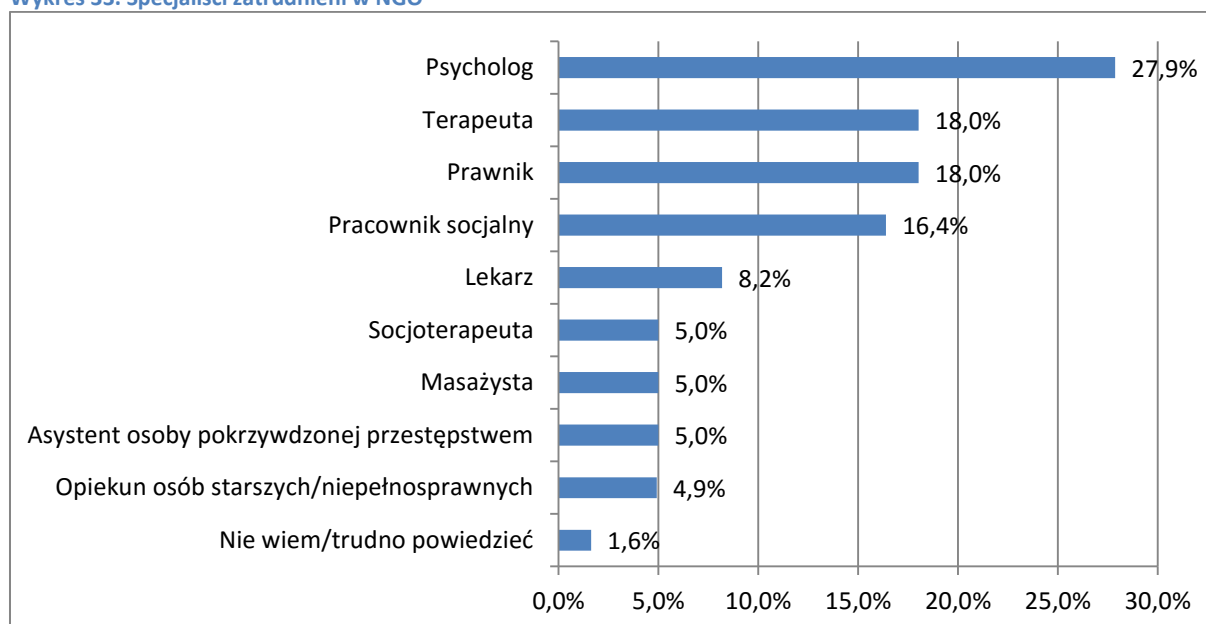

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

4.4.3 Ocena potencjału podmiotów i przyszłe kierunki działań

Najwięcej w badanych NGO jest specjalistów będących psychologami (27,9%) oraz terapeutami i doradcami prawnymi (po 18% wskazań).

Wykres 33. Specjaliści zatrudnieni w NGO

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

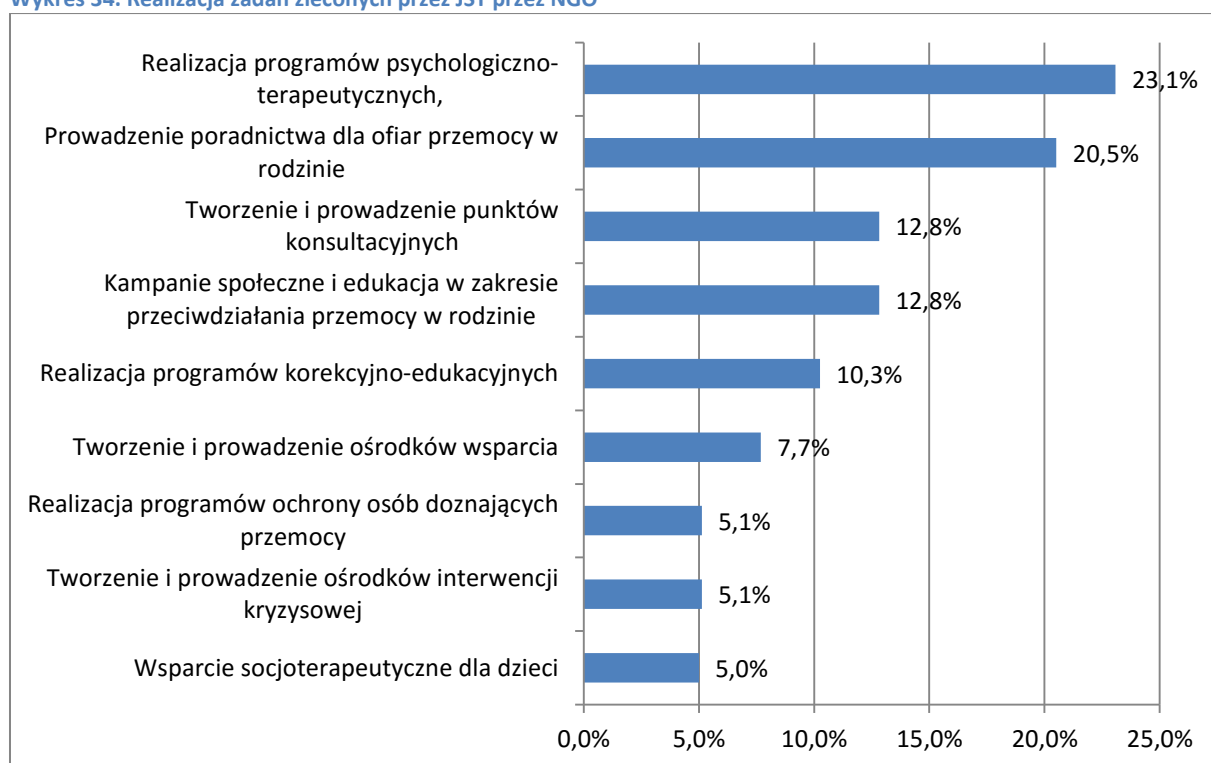
Blisko połowa badanych z sektora pozarządowego stwierdziła, że oferowane wsparcie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie jest wystarczające. Wśród tych osób, które deklarują brak wystarczającego zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej, podejmowane są następujące działania aby ten stan zmienić:

- aplikowanie o projekty i realizowanie projektów finansowanych ze środków zewnętrznych (np. unijnych, grantów rządowych);

- uczestnictwo w konferencjach, spotkaniach sektora pomocy społecznej;
- zatrudnianie wykwalifikowanych pracowników;
- realizowanie partnerskich projektów ogólnopolskich.

Wśród badanych podmiotów 12 z 20 realizuje zadania zlecone przez JST. Najczęściej NGO realizują programy psychologiczno-terapeutyczne dla sprawców przemocy (23,1%), prowadzą poradnictwo dla rodzin (20,5%) oraz tworzą i prowadzą punkty konsultacyjne (12,8%) oraz realizują kampanie społeczne (12,8% wskazań).

Wykres 34. Realizacja zadań zleconych przez JST przez NGO

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

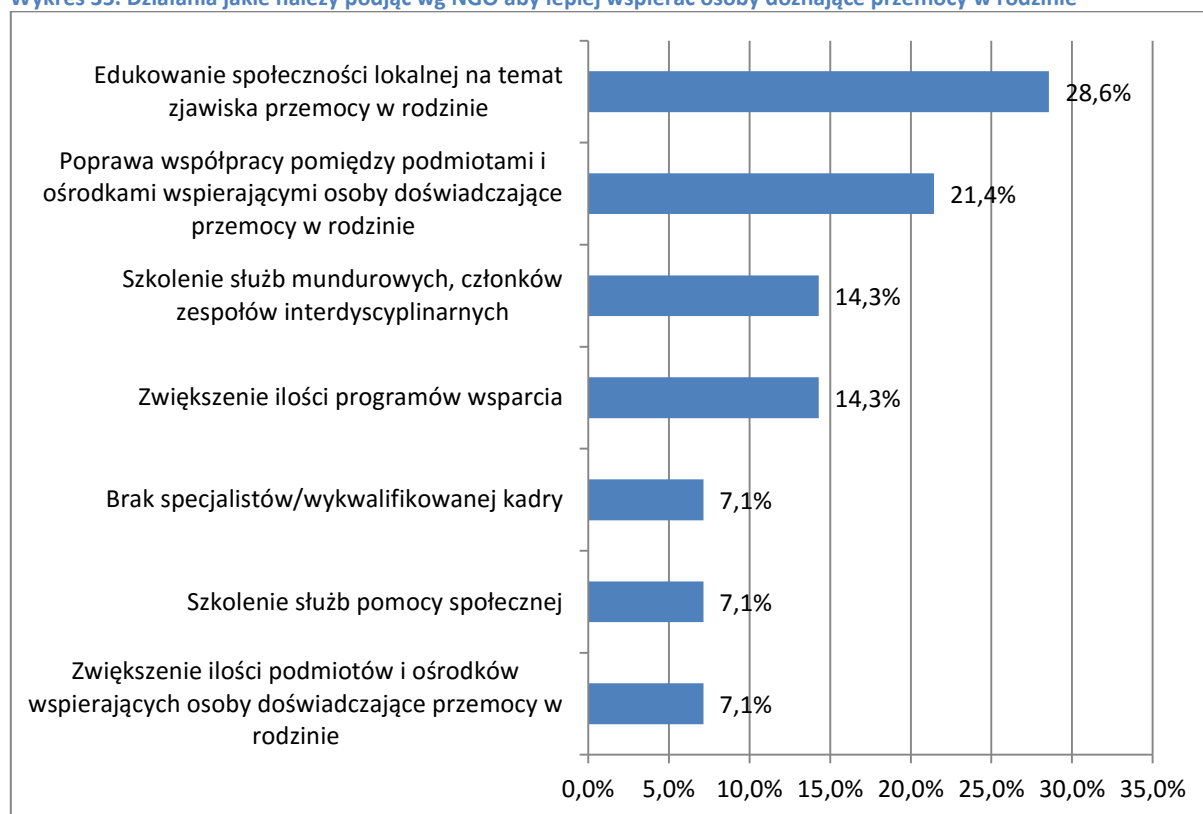
Zadania zlecone NGO są wg badanych tylko częściowo finansowane przez JST. Z deklaracji ankietowanych wynika, że na 20 organizacji tylko 1 podmiot ma zlecone zadania finansowane w całości. Większość reprezentantów sektora wskazuje, że współpraca z JST przebiega „dobrze” lub „bardzo dobrze” – wskazało tak 70% osób. Natomiast osoby, które współpracę z JST oceniają negatywnie wskazują na następujące bariery:

- pokrywające się kompetencje i ofertę wsparcia;
- brak pomysłu na współpracę;
- brak zaufania między sektorami.

Środki finansowe, jakimi NGO dysponują w związku z realizacją działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, są według badanych zdecydowanie zbyt małe. Twierdzi tak ponad ¾ badanych z tej grupy. Skutkuje to przede wszystkim brakiem wsparcia dla wszystkich potrzebujących lub brakiem możliwości zatrudnienia odpowiednio wykwalifikowanej kadry (zarówno

pod kątem zwiększenia dostępności obecnych specjalistów NGO jak i zatrudnienia nowych osób). W opinii reprezentantów sektora pozarządowego, podobnie jak w przypadku sektora JST, najbardziej skuteczne dla osób doświadczających przemocy jest poradnictwo psychologiczne oraz prawne. Według badanych, w celu zwiększenia skuteczności wsparcia osób w związku z przemocą w rodzinie, należałoby przede wszystkim postawić na edukację i uświadamianie społeczności lokalnej (28,6%) oraz poprawić współpracę pomiędzy wszystkimi podmiotami, które przeciwdziałają zjawisku przemocy w rodzinie (21,4%).

Wykres 35. Działania jakie należy podjąć wg NGO aby lepiej wspierać osoby doznające przemocy w rodzinie

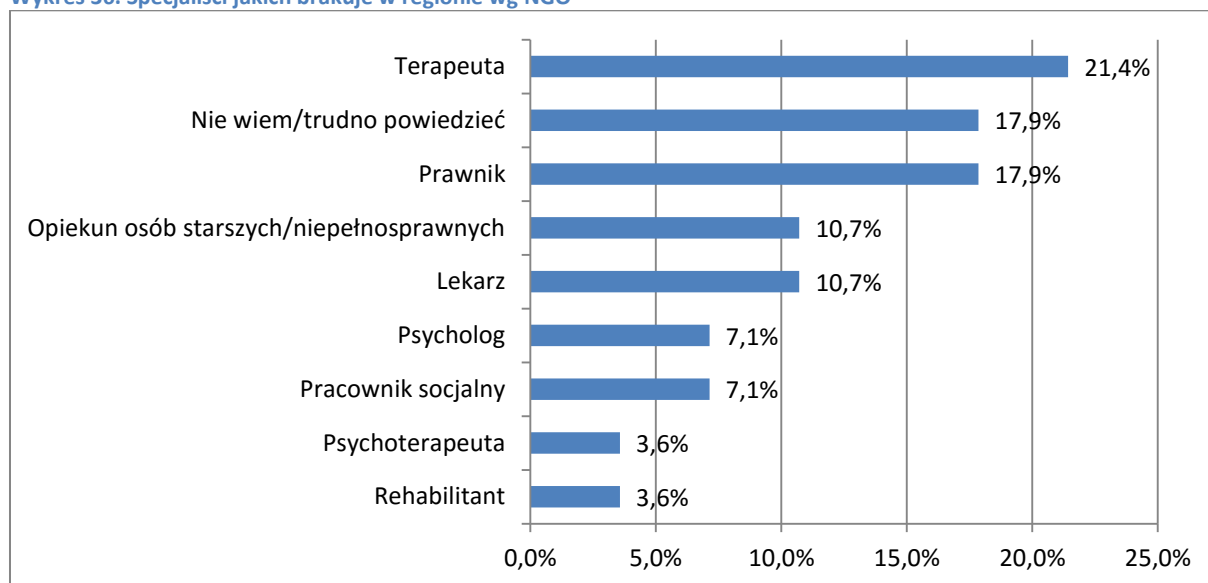
Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Respondenci z organizacji pozarządowych wskazują, że w ramach infrastruktury w regionie brakuje przede wszystkim:

- specjalistycznych ośrodków wsparcia;
- punktów konsultacyjnych;
- ośrodków interwencji kryzysowej;
- innych organizacji pozarządowych zajmujących się przemocą w rodzinie.

Pod kątem zasobów kadrowych, NGO świadczące wsparcie w związku z przemocą w rodzinie, wymieniają braki wśród terapeutów, doradców prawnych, lekarzy oraz opiekunów osób starszych bądź niepełnosprawnych.

Wykres 36. Specjaliści jakich brakuje w regionie wg NGO

Źródło: Wyniki ankiet PAPI z NGO

Zdaniem przedstawicieli sektora NGO, wyzwaniem jest stworzenie instrumentów zapewniających szybką, skuteczną i długotrwałą pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Poza tym nadal należy kontynuować pracę u podstaw związaną z uświadamianiem społeczności lokalnych na temat rodzajów przemocy, ich rodzajów oraz sposobów reagowania na przemoc. Wciąż panują stereotypy dotyczące przemocy, szczególnie gdy mówimy o przemocy wobec dzieci i młodzieży.

4.5 Porównanie podmiotów sektora pomocy społecznej i podmiotów sektora NGO

Celem porównania funkcjonowania podmiotów oferujących wsparcie i przeciwdziałających przemocy w rodzinie w regionie zestawiono dane uzyskane z sektora NGO oraz JST. Zgodnie z ustawowym zakresem zadań badanych jednostek, najwięcej rodzin i osób uzyskało pomoc w ramach ośrodków pomocy społecznej – na poziomie gmin. Jednak ciekawe wnioski można wysnuć, gdy patrzymy na udział osób dotkniętych przemocą w rodzinie względem całej populacji osób korzystających z pomocy podmiotów samorządowych i NGO. $\frac{3}{4}$ osób korzystających z pomocy organizacji pozarządowych to osoby dotknięte przemocą w rodzinie. W ramach sektora JST udział osób dotkniętych przemocą w rodzinie jest znacznie mniejszy – gminy 2,9%, powiaty 17,9% całej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2012-2015. Tak wysoki odsetek osób doświadczających przemocy wspierany przez podmioty sektora pozarządowego wynika z tego, że do badania wybrano celowo 20 organizacji, które specjalizują się w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i oferują wsparcie, szczególnie dla osób doświadczających przemocy.

Natomiast patrząc na liczby bezwzględne, wśród badanych 20 podmiotów NGO udzielono stosunkowo dużo wsparcia rodzinom ze względu na przemoc, w odniesieniu do wsparcia jakie oferowały wszystkie badane ośrodki pomocy społecznej i 20 PCPR-ów. Tak wysokie liczby, wskazujące na skalę wspartych przez NGO rodzin i osób, mogą wynikać z faktu, że pracownicy sektora są bardziej zaangażowani w życie społeczności lokalnej (są najczęściej jej członkami). Przypuszcza się, że przedstawiciele sektora pozarządowego lepiej znają problemy rodzin. Często znają osobiście osoby dotknięte przemocą w rodzinie. Może to wpływać na fakt lepszego rozeznania w problemach rodzin

w danej wsi lub mieście. To skutkuje tym, że osoby doświadczające przemocy bardziej im ufają, znają osobiście pracowników organizacji, wiedzą do kogo się zgłosić, że warto szukać pomocy u zaufanej osoby. Tak wysoka liczba wspartych rodzin ze względu na przemoc może też wynikać z tego, że podmioty NGO często prowadzą ośrodki wsparcia, domy pomocy, noclegowanie i inne miejsca zapewniające nocleg osobom doświadczającym przemocy.

Tabela 83. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w poszczególnych podmiotach

Rok	Liczba rodzin korzystających z Pomocy społecznej OGÓŁEM	Liczba rodzin korzystających z Pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE	Odsetek rodzin korzystających z Pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE wśród rodzin OGÓŁEM (średnia)
NGO	7028	5522	76%
JST gminy	256736	7456	2,9%
JST powiaty	16553	3324	17,9%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy, powiatu i NGO

Porównując wsparcie oferowane przez JST i NGO należy podkreślić, że stosunkowo dużo osób doświadczających przemocy seksualnej oraz dzieci dotkniętych przemocą zostało objętych pomocą organizacji pozarządowych. Warto dodać, że obie formy przemocy trudno zidentyfikować w danej rodzinie. Przemoc seksualna to temat tabu w społeczności lokalnej, temat wstydlivy i ukrywany. Zatem tak duża ilość osób objętych tym problemem może świadczyć o tym, że pracownicy NGO najlepiej znają problemy społeczności, identyfikują je i próbują je rozwiązywać.

Tabela 84. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w poszczególnych podmiotach - w podziale na rodzaje przemocy

Rok	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA
NGO	1365	2136	332	598
JST gminy	11062	13960	302	1536
JST powiaty	928	1117	78	358

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy, powiatu i NGO

Tabela 85. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w poszczególnych podmiotach - w podziale na osoby dotknięte przemocą

Rok	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NGO	904	200	61
JST gminy	2582	1704	1096
JST powiaty	212	73	66

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy, powiatu i NGO

Podmioty sektora NGO były w większym stopniu zaangażowane w realizację zadań w ramach programów psychologiczno-terapeutycznych. Wynikało to przede wszystkim z zasobów kadrowych jakimi dysponują NGO, które jak wynika z deklaracji w ankietach, zatrudniają więcej terapeutów oraz socjoterapeutów niż JST. Sektor pozarządowy posiada zasoby kadrowe, które są wymieniane przez JST jako deficytowe w skali całego regionu.

Tabela 86. Liczba programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych realizowanych w poszczególnych podmiotach

Rok	Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych	Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych
NGO	10	20
JST gminy	-	36
JST powiaty	55	-

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy, powiatu i NGO

Analizując działalność sektora NGO i JST należy wskazać, że sektor pozarządowy specjalizuje się w działaniach edukacyjno-informacyjnych. Jest to zgodne z misją i zadaniami statutowymi podmiotów, które wzięły udział w niniejszej diagnozie. Obserwując realizowane programy i działania należy podkreślić, że sektor NGO wyspecjalizował się w działaniach „miękkich”, czyli prowadzeniu przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym, mających wpłynąć na wiedzę o zjawisku przemocy oraz sposobach jego rozpoznawania i przeciwdziałania mu. Ponadto, jak wynika z badania ankietowego, organizacje i stowarzyszenia znacznie częściej oferują wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, a nie osobom stosującym przemoc.

Tabela 87. Liczba programów edukacyjnych i profilaktycznych realizowanych w poszczególnych podmiotach

Rok	Realizacja programów edukacyjnych	Realizacja programów profilaktycznych
NGO	95	36
JST gminy	184	174
JST powiaty	80	83

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy, powiatu i NGO

Porównując funkcjonowanie sektora NGO z JST należy też wskazać jakie formy pomocy oferują badane podmioty. Z uzyskanych danych wynika, że najwięcej oferowanego wsparcia to w każdym z podmiotów: poradnictwo psychologiczne, socjalne, pedagogiczne, rodzinne oraz prawne. Sektor NGO wyróżnia się ilością wsparcia w postaci działań terapeutycznych (ze względu na specjalistów zatrudnionych w organizacjach) oraz interwencją kryzysową (ze względu na fakt tworzenia i prowadzenie ośrodków wsparcia i innych miejsc zapewniających nocleg osobom doświadczającym przemocy).

Tabela 88. Formy wsparcia realizowane w poszczególnych podmiotach

Typ poradnictwa	NGO	JST gminy	JST powiaty
Poradnictwo psychologiczne	16,8%	15,6%	14,9%
Poradnictwo socjalne	10,5%	25,2%	10,5%
Poradnictwo pedagogiczne	12,6%	8,8%	8,8%
Poradnictwo prawne	14,7%	13,4%	12,3%
Poradnictwo rodzinne	10,5%	10,0%	8,8%
Poradnictwo dotyczące przemocy wobec dzieci	4,2%	6,3%	8,8%
Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób starszych	6,3%	5,8%	7,9%
Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób niepełnosprawnych	6,3%	5,0%	7,9%
Interwencje kryzysowe	7,4%	4,8%	8,8%
Pomoc całodobowa i ambulatoryjna	1,1%	,9%	3,5%
Działania terapeutyczne	7,4%	2,2%	4,4%
Nie wiem/trudno powiedzieć	2,1%	2,0%	1,8%

Terapia rodzinna, grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	0,0%	0,0%	0,9%
Hostel dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	0,0%	0,0%	0,9%

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy, powiatu i NGO

Pod kątem ilości osób, które uzyskały specjalistyczne porady, sektor NGO dominuje w zakresie porad psychologicznych oraz rodzinnych. Organizacje oferują taki sam zakres poradnictwa jak podmioty JST. Natomiast w związku ze znacznie mniejszą ilością organizacji względem ośrodków pomocy społecznej, ilość porad i wspartych osób przez NGO jest proporcjonalnie mniejsza niż w ramach gmin. Najwięcej porad i wspartych osób odnotowano w ramach form wsparcia ośrodków pomocy społecznej z poziomu gminy.

Tabela 89. Poradnictwo w poszczególnych podmiotach

Rok	Typ poradnictwa	NGO		JST gminy		JST powiaty	
		Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
2012	psychologiczne	831	992	1913	6910	185	366
2013		1120	3546	2055	5756	316	648
2014		1343	7436	2970	5601	681	701
2015		1624	6851	2860	7541	823	1079
2012	prawne	142	358	963	1244	-	-
2013		218	2788	960	1227	-	-
2014		273	5714	1457	1637	-	-
2015		293	4382	1431	1523	-	-
2012	medyczne	0	0	109	99	-	-
2013		15	89	56	27	-	-
2014		20	143	119	83	-	-
2015		112	179	186	90	-	-
2012	socjalne	7	287	1977	3017	166	269
2013		44	656	2537	3756	317	222
2014		225	703	4513	5914	95	171
2015		152	792	6415	8269	217	282
2012	zawodowe	35	35	148	153	-	-
2013		49	61	188	163	-	-
2014		50	268	327	173	-	-
2015		56	453	444	370	-	-
2012	pedagogiczne	10	123	213	185	122	74
2013		25	147	339	523	146	110
2014		20	113	324	326	89	72
2015		24	334	307	315	54	86
2012	rodzinne	755	276	564	409	-	-
2013		969	363	853	558	-	-
2014		1058	460	1247	806	-	-
2015		2142	749	1250	864	-	-

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy, powiatu i NGO

Pod kątem pozostałych działań jakie oferuje sektor NGO i JST należy odnotować większą ilość działań na poziomie gmin. Działania edukacyjne prowadzone przez NGO to ¼ takich samych działań prowadzonych z poziomu gminy. Także pod kątem szkoleń dla służb pomocy i zespołów interdyscyplinarnych znacząco dominują JST z poziomu gmin. Natomiast sektor NGO jest bardzo aktywny w kwestii tworzenia i prowadzenia infrastruktury. W latach 2012-2015 w ramach sektora NGO powstało 38 różnych jednostek, a na poziomach gmin było niewiele więcej – 41 jednostek. Dla porównania sektor NGO odpowiadał za tworzenie 12 punktów konsultacyjnych, a gminy za 25 punktów.

Tabela 90. Formy wsparcia realizowane w poszczególnych podmiotach

Rodzaj podjętych działań	Ilość działań NGO	Ilość działań JST gminy	Ilość działań JST powiaty
<i>Działania edukacyjne dla społeczności lokalnej (np. kampanie społeczne, promocja w środkach masowego przekazu)</i>	58	213	34
<i>Szkolenia dla służb sektora pomocy społecznej</i>	26	594	90
<i>Szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych</i>	18	433	17
<i>Tworzenie infrastruktury w powiecie/gminie:</i>	38	41	4
<i>w tym: Ośrodków Interwencji Kryzysowej</i>	0	8	2
<i>w tym: Ośrodków Wsparcia lub Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia</i>	0	6	0
<i>w tym: Punktów konsultacyjnych</i>	12	25	0
<i>w tym: Domów dla Matek</i>	0	0	0
<i>W tym: innych podmiotów świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą</i>	26	2	2

Źródło: Wyniki ankiet PAPI na poziomie gminy, powiatu i NGO

Z powyższych zestawień wynika, że sektor pozarządowy oferuje kompleksową pomoc zarówno dla osób doznających przemocy w rodzinie jak i osób stosujących ją. Sektor specjalizuje się w działaniach terapeutycznych, psychologicznych, pedagogicznych czy edukacyjnych. Badane organizacje pozarządowe brały udział w realizacji różnego rodzaju programów, w tym programów korekcyjno-edukacyjnych, psychologiczno-terapeutycznych. Sektor dysponuje specjalistycznymi zasobami kadrowymi, które mogą stanowić uzupełnienie kadry jednostek samorządowych z gmin i powiatów. Poza tym pracownicy organizacji pozarządowych mają też doświadczenie w realizacji własnych działań, często finansowanych też ze środków zewnętrznych: grantów lub funduszy zagranicznych.

Należy zwiększyć zakres współpracy sektora JST z NGO, aby zniwelować problemy podmiotów pomocy społecznej jakie wskazują ankietowani z JST: brak specjalistów do realizacji podstawowych działań, brak zasobów ludzkich do opracowywania nowych programów, brak możliwości realizacji wszystkich form wsparcia jakie należałoby podjąć, aby zaspokoić potrzeby swoich klientów. Poza tym, opracowanie wspólnych strategii działania, może się okazać możliwością na stworzenie nowych podmiotów oferujących schronienie dla osób doznających przemocy w rodzinie. NGO mają także w tym aspekcie doświadczenie.

V. Podsumowanie

5.1 Skala zjawiska

Zjawisko przemocy w rodzinie, pod względem dotkniętych tym zjawiskiem rodzin i osób, rośnie na przestrzeni lat 2012-2015. Najczęstszą formą przemocy była przemoc psychiczna, a następnie fizyczna. Na przestrzeni lat odnotowano wzrost przypadków przemocy względem dzieci. Wynika to z danych zebranych od wszystkich badanych podmiotów. Z jednej strony wymusza to na podmiotach sektora przeciwdziałania przemocy podejmowania dalszych wysiłków i intensyfikowania współpracy, ale z drugiej świadczy też o tym, że coraz więcej aktów przemocy jest identyfikowanych, coraz więcej rodzin i osób otrzymuje potrzebne wsparcie.

Respondenci z badanych podmiotów wskazali, że w rodzinach województwa lubelskiego najczęściej występuje przemoc psychiczna oraz fizyczna, a osobami doświadczającymi tego rodzaju przemocy są w zdecydowanej większości kobiety (stanowią blisko 90% osób doświadczających przemocy w rodzinie) i dzieci. W związku z tym, także kobiety i dzieci były osobami umieszczanymi w ośrodkach wsparcia lub ośrodkach interwencji kryzysowych.

Najczęściej osobami stosującymi przemoc w rodzinie są mężczyźni w wieku 36-60 lat, wynika to z szeregu czynników, m.in.:

- rozpadu małżeństwa lub kryzysu w małżeństwie,
- skutków zdrowotnych nadużywania alkoholu,
- chęci zmiany dotychczasowego życia i związanych z tym frustracji,
- stereotypów i braku świadomości własnej winy,
- stabilizacji zawodowej i finansowej mężczyzny,
- różnicy w potrzebach seksualnych partnerów,
- poczucia bezkarności w rodzinie,
- frustracji związanej z wiekiem.

Na uwagę zasługuje fakt, iż mimo tego, że blisko 90% przypadków przemocy dotyczy kobiety, a sprawcami w podobnym wymiarze są mężczyźni, unika się badań i analizy tego problemu z perspektywy płci. Takie podejście pokazałoby jego głębsze, historyczno-kulturowe uwarunkowania i pozwoliłoby na skuteczniejsze działania prewencyjno-edukacyjne adresowane do ogółu społeczeństwa. Problem przemocy wobec kobiet jest trudny do rozwiązania, o ile istnieje marginalizowanie kwestii takich jak równość szans, dyskryminacja, a tym samym nadal silnie zakorzenione są stereotypy stanowiące o niskiej świadomości społecznej i przyzwoleniu na brak zdecydowanych reakcji na przemoc. Przekonania społeczne, często nieświadome, mają wpływ na pracę z osobami doświadczającymi przemocy – występuje oczekiwanie, że kobiety same podejmą działania. Rodzi to frustracje i zniechęcenie części personelu (policji, prokuratury, sądów) gdzie liczy się wynik pracy, wykonany wskaźnik, a brakuje szkoleń miękkich nastawionych na umiejętności pracy z pokrzywdzonymi i kompleksowe podejście do rozwiązania problemu.

Występowanie przemocy w rodzinie ściśle wiąże się z obecnością innych problemów, tj. nadużywaniem alkoholu lub ubóstwem czy rozbitą rodziną. Przemoc w rodzinie występuje zarówno jako przyczyna, jak i rezultaty innych problemów w rodzinie. Najczęściej koreluje z nią uzależnienie od alkoholu. Jest to problem obejmujący osoby o różnych cechach społeczno-demograficznych. Stąd konieczne jest podjęcie równoległe innych działań związanych z profilaktyką i przeciwdziałaniem nadużywaniu alkoholu.

5.2 Wsparcie dla osób doznających przemocy w rodzinie

Respondenci ocenili, że przemoc w rodzinie jest coraz mniej wstydlivym obszarem, ale nadal funkcjonują stereotypy nt. przyczyn przemocy i jej rodzajów. Wśród wyzwań sektora, wśród respondentów z różnych podmiotów, powtarza się problem z przeciwdziałaniem tym stereotypom. Osoby doświadczające przemocy powinny mieć zapewniony szereg form wsparcia, od medycznego po prawne i psychologiczne. Stąd służby oferujące pomoc powinny zatrudniać specjalistów, aby osoba doświadczająca przemocy mogła odnaleźć się w nowej sytuacji, czyli zaraz po zajściu. Dalszym krokiem powinna być pomoc związana z zapewnieniem miejsca noclegu, terapii rodzinnej czy aktywizacji społecznej. Badani wskazują również na kwestię konieczności izolacji sprawcy przemocy, która obecnie nie jest regułą (nie zawsze jest stosowana). Wynika to z obowiązujących przepisów, długotrwałych procesów sądowych czy braku skompletowania odpowiedniej i szczegółowej dokumentacji przez służby przeciwdziałające przemocy w rodzinie. Aspekt konieczności izolacji sprawcy i warunków jakie powinny wystąpić, aby do niej mogło dojść, powinny być przedmiotem szkoleń dla służb sektora pomocy społecznej. Szczególnie wtedy, gdy osoba doświadczająca przemocy nie dąży do separacji sprawcy i nie okazuje chęci współpracy. Najczęstszą formą wsparcia dla osób doznających przemocy są działania w ramach interwencji kryzysowych, działania terapeutyczne czy opieka całodobowa. Korzystają oni w największym stopniu z poradnictwa psychologicznego, prawnego i socjalnego.

5.3 Wsparcie dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Równoległym działaniem, tak samo ważnym, jest praca z osobą stosującą przemoc. Badani wskazują, że największą skuteczność osiągają programy korekcyjno-edukacyjne. Natomiast z drugiej strony wskazują na małą ilość programów korekcyjno-edukacyjnych w regionie. Wynika to z braków środków finansowych zabezpieczonych na to działanie. Zatem należy podjąć działania aby w kolejnych latach zwiększyć pulę środków finansowych na realizację tego typu działań.

Ponadto należy podkreślić, że wszelkie działania kierowane do sprawcy mogą okazać się nieskuteczne, gdy on sam nie zrozumie, że przemoc w rodzinie jest czymś niepożądanym – zarówno na poziomie rodziny, jak i całego społeczeństwa. Średnio 72% osób stosujących przemoc zakończyło udział w programie korekcyjno-edukacyjnym. Należy podjąć działania, których efektem będzie zmniejszenie liczby sprawców przemocy, którzy rezygnują z udziału w programach. Powinna to być przede wszystkim diagnoza potrzeb poszczególnych osób przed przystąpieniem do programu, metodyka dostosowana do ich problemów, a także czerpanie z dobrych praktyk innych JST, które osiągają lepsze wartości wskaźników (zarówno podmiotów z województwa lubelskiego jak i z reszty kraju). Praca ze sprawcą przemocy to także aspekt, który powinien być tematem szkoleń dla służb sektora pomocy społecznej.

W latach 2012-2015 realizowano w sumie 55 programów korekcyjno-edukacyjnych na poziomie powiatu. Natomiast gminy zrealizowały 6 programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a powiaty 11 tego typu programów. Programów zrealizowano zatem zbyt mało, względem rosnącej ilości osób stosujących przemoc w rodzinie. Ze względu na fakt, że programy psychologiczno-terapeutyczne są realizowane dopiero od 2014 roku należy wesprzeć JST w obszarze przygotowania programów i ich metodyki. Takim wsparciem mogłoby być stworzenie i opublikowanie podręcznika tworzenia programów lub warsztaty w tym zakresie dla pracowników JST.

5.4 Edukacja i uświadamianie

Oprócz działań podejmowanych w związku z wystąpieniem zjawiska przemocy w rodzinie, należy zintensyfikować w województwie lubelskim działania edukacyjne i profilaktyczne. Przyczyny występowania przemocy to oprócz alkoholizmu wyniesione z domu wzory, ubóstwo, choroby czy występująca w rodzinie niepełnosprawność. Stąd konieczne jest dalsze prowadzenie działań edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży w ramach zajęć szkolnych. Zajęcia te powinny obejmować naukę porozumienia bez przemocy, np. przy wykorzystaniu zasad Marshalla Rosenberga (Nonviolent Communication). Konieczne są także warsztaty i terapia rodzinna wśród rodzin objętych lub zagrożonych problemem.

Respondenci nie ocenili efektywności kampanii społecznych realizowanych w regionie dotychczas. Natomiast ciągła edukacja i uświadamianie istnienia problemu przemocy w rodzinie, jej form i skutków, są elementem działań profilaktycznych.

5.5 Ocena potencjału instytucji przeciwdziałających przemocy w rodzinie

Obecnie przeciwdziałanie przemocy w rodzinie spoczywa przede wszystkim na działalności zespołów interdyscyplinarnych powołanych na poziomie gmin. Realizacja Procedury Niebieskie Karty wiąże się z dużym zaangażowaniem czasu i nakładu pracy, szczególnie u przedstawicieli instytucji mających kluczowe znaczenie tj. pracowników socjalnych i funkcjonariuszy policji. Członkowie zespołów czy grup roboczych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych, co wiąże się z trudnością zebrania ich w jednym czasie (zorganizowania spotkania), zaś większość obowiązków spoczywa na kadrze pracowników ośrodków pomocy społecznej. Na przestrzeni lat wzrosła znacznie liczba rozpatrywanych spraw i powołanych grup roboczych, korespondujących z rosnącą liczbą odnotowanych przypadków przemocy w rodzinie. Jednak członkowie zespołów to pracownicy, którzy z powodu swoich podstawowych obowiązków nie mogą poświęcić uwagi wyłącznie zadaniom ZI. Z uwagi na ograniczone środki finansowe gminy nie mają możliwości zatrudnienia odpowiedniej ilości specjalistycznej kadry i zapewnienia wymaganych warunków w zakresie realizacji wszystkich zadań nałożonych przez Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy. Idealnym rozwiązaniem byłoby powołanie odrębnej jednostki organizacyjnej samorządu, zajmującej się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i finansowanie jej jako zadanie zlecone z budżetu państwa. Alternatywnym, doraźnym rozwiązaniem, może być zaproponowanie przez gminy dodatkowej formy finansowej motywacji dla członków zespołów interdyscyplinarnych.

Innym wyzwaniem jest współpraca między sektorem JST a organizacjami pozarządowymi. Najintensywniejsza i najlepiej oceniona jest współpraca pomiędzy gminami a NGO. Natomiast należy podjąć działania, które zwiększa liczbę PCPR-ów zlecających działania do sektora pozarządowego.

Oba sektory oferują wsparcie dla osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc w rodzinie. Należy zintensyfikować współpracę między sektorami zarówno w ramach zespołów interdyscyplinarnych (spośród badanych NGO 60% deklaruje, że mają swojego przedstawiciela w ZI), jak i w ramach oferowanego wsparcia. Znajomość i diagnoza problemów społeczności lokalnej powinna być przekazywana do sektora JST jak i policji celem lepszego dostosowania wsparcia do sytuacji konkretnych rodzin lub osób.

Przy ustalaniu programów przeciwdziałania przemocy warto prowadzić szerokie konsultacje społeczne, nawet jeśli początkowo będą mało efektywne. Konsultacje społeczne są narzędziem aktywizacji lokalnego kapitału społecznego, ale wymagają długofalowego podejścia i inwestycji finansowych, niezbędnych do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Również wspólne szkolenia i konferencje pozwolą usprawnić komunikację, podzielić się realizowanymi zadaniami i wykorzystać potencjał NGO. Respondenci podkreślają, że pojedynczy specjalista lub instytucja nie mogą właściwie zdiagnozować problemu przemocy, a zatem zabezpieczyć wszystkich podstawowych potrzeb rodziny. Tylko interdyscyplinarne podejście może przynieść efekty.

W kontekście współpracy pomiędzy instytucjami należy także usprawnić sposób i zakres zbierania danych istotnych z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa w rodzinie. Dane dotyczące tego co dzieje się z rodziną powinny wpływać każdorazowo do elektronicznego systemu NK. Sam system także wymaga zmian – odbiurokratyzowania i digitalizacji. Dane powinny być przekazywane do właściwych placówek i służb, czyli aktualnych ze względu na miejsca zamieszkania osoby stosującej przemoc, by uniknąć sytuacji przeprowadzki jako ucieczki przed systemem przeciwdziałania przemocy.

Z niniejszej diagnozy wynika także, że na przestrzeni lat infrastruktura podmiotów oferujących wsparcie w związku ze zjawiskiem przemocy w rodzinie nie uległa zmianie. Szczególnie brakuje podmiotów typu ośrodki wsparcia, specjalistyczne ośrodki wsparcia - zapewniających miejsca noclegowe. Tu znów potencjał wykazuje sektor pozarządowy, który ma doświadczenie w tworzeniu i prowadzeniu wymaganych podmiotów oraz posiada odpowiednie zasoby kadrowe.

Obecną słabością sektora jest brak jednolitych kryteriów zbierania i gromadzenia informacji, które stanowiłyby podstawę oceny działań jednostek oraz standardów określających jakość oferowanych usług, jak i profil (charakterystykę) osób korzystających z porad. Kryteria takie jak liczba osób, liczba porad, czas korzystania z usługi (np. długość procedury NK) nie są wskaźnikiem jakości działań różnych placówek. Jest to tym bardziej trudne w ocenie efektów przeciwdziałania przemocy, określenie wymaga okres i sposób monitorowania. Monitorowanie powinno obejmować również osoby, które odmawiają współpracy czy osoby, które nie ukończyły zajęć korekcyjno-edukacyjnych. Fakt, iż pokrzywdzeni korzystali z porad i wsparcia lub mają zamkniętą NK, nie oznacza, że uwolnili się od stosowania przemocy i konsekwencji takiego zachowania. Konieczne w tym kontekście wydaje się ustalenie kryteriów zbieranych danych pod kątem oceny skuteczności działań podjętych wobec osób doświadczających przemocy, jak i osób stosujących przemoc.

5.6 Tabela wniosków i rekomendacji

Lp.	Wnioski	Rekomendacje
EDUKACJA I UŚWIADAMIANIE		
1	Problem przemocy w rodzinie jest problemem złożonym. Po pierwsze należy trafnie zdiagnozować sytuację rodziny, a następnie zmotywować sprawców i nierzadko osoby doświadczające przemocy do współpracy z instytucjami oferującymi pomoc. Ponadto inicjatorem Procedury Niebieskie Karty najczęściej jest policja, zatem należy z zakresu Procedury NK szkolić przedstawicieli służby pomocy społecznej, ochrony zdrowia i edukacji, aby stosowały możliwość uruchomienia procesu w przypadkach tego wymagających. Stąd należy nadal prowadzić szkolenia podwyższające kwalifikacje pracowników tj.: • asystentów rodziny, • pracowników socjalnych, • przedstawicieli NGO i JST, • policji, służby zdrowia, edukacji, • prokuratury, sądownictwa.	Rekomenduje się zabezpieczenie środków finansowych na szkolenia dotyczące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, obejmujące m.in.: • diagnozę problemu przemocy w rodzinie, pracę z rodziną i identyfikację czynników ryzyka wystąpienia problemu; • występujące aspekty psychologiczne towarzyszące zjawisku przemocy w rodzinie; • zwalczanie stereotypów towarzyszących problemowi przemocy w rodzinie, • sposoby motywacji osób stosujących przemoc do podjęcia współpracy, udziału w programach pomocowych; • sposoby motywacji osób doświadczających przemocy do podjęcia współpracy, udziału w terapii czy izolacji od sprawcy; • możliwości stosowania Procedury Niebieskie Karty oraz przepisów prawnych dotyczących izolacji sprawcy od rodziny; • nowe problemy społeczne, tj.: migracje, kiedyś rzadziej występujące uzależnienia (dopalacze, komputer, hazard) oraz nowe przejawy przemocy, jak mowa nienawiści czy cyberprzemoc; • szkolenie dla szefów instytucji i ośrodków oraz przedstawicieli samorządu - decydentów (wójt/burmistrz) w zakresie strategii współpracy podległych im instytucji realizujących programy przeciw przemocy. Nadal niedostrzegane w strategiach społecznych i podejmowanych diagnozach jest uwzględnienie specyfiki potrzeb osób doznających przemocy z takich grup jak: osoby niepełnosprawne, imigranci, osoby o innym wyznaniu, osoby LGBT. Osoby te narażone są na dodatkowe trudności i dyskryminacje krzyżową. Stąd ten obszar także powinien być przedmiotem dyskusji na warsztatach i szkoleniach. Ponadto rekomenduje się stosowanie superwizji działań podejmowanych przez pracowników socjalnych, aby mogli każdorazowo konsultować swoje działania i podjęte decyzje z zewnętrznym ekspertem. Superwizja stanowiłaby w takim przypadku formę

		wymiany wiedzy i dobrych praktyk.
2	Z punktu widzenia sektora przeciwdziałania przemocy w rodzinie konieczne jest ciągłe podnoszenie kwalifikacji i zaangażowania osób pracujących w JST jak i NGO. To pracownicy sektora, ich zaangażowanie i wiedza decydują w największym stopniu o powodzeniu działań skierowanych przeciw przemocy w rodzinie.	W ramach przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu pracowników zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie rekomenduje się: • organizowanie warsztatów, wymiany doświadczeń, baz dobrych praktyk, szkoleń (na różnych poziomach: powiatowym, wojewódzkim) oraz spotkań i sesji superwizyjnych na poziomie gminy, zespołu interdyscyplinarnego); • zaangażowanie wszystkich instytucji i organizacji w opracowanie programów, organizowanie konkursów na najlepsze projekty, dobre praktyki – upowszechnianie sprawdzonych lokalnie praktyk; • przeciwdziałanie przeciążeniu obowiązkami - zwiększenie liczby pracowników socjalnych przypadających na jedną rodzinę w gminach.
3	Nadal funkcjonuje stygmatyzacja społeczna wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie, przejawiająca się stwierdzeniami typu: „zasłużyłaś sobie na swój los”, „twoja wina”, „sama się o to prosiła”, „cierpienie uszlachetnia” itp.	Rekomenduje się kontynuację działań związanych z edukacją i uświadamianiem społeczności lokalnej. W tym przede wszystkim należy podjąć: • działania edukacyjne wśród dzieci i młodzieży w ramach zajęć szkolnych. W tym zapraszając psychologów, przedstawicieli służb pomocy społecznej, policji. • działania w lokalnych mediach za pomocą spotów, reklam, artykułów prasowych. Przy zaangażowaniu lokalnych liderów, tj. władz, polityków, sportowców, osób ze świata kultury lub tzw. „społeczników” działających w sektorze NGO. Promowanie postawy cechującej się zaangażowaniem w przypadku choćby podejrzenia przemocy w sąsiedztwie, rodzinie – promowanie zgłaszania tego typu przypuszczeń do odpowiednich służb, walka z tzw. znieczulicą społeczną. • działania w lokalnych instytucjach, szkołach, przedszkolach, a także kościołach za pomocą ulotek, plakatów itp. • promowanie nowych form edukacyjnych np. zajęć sportowych, kulturalnych, mających na celu eliminowanie przemocy – promowanie zasad fair play wspierania słabszych i wyrównywania ich szans, angażowanie osób niepełnosprawnych, seniorów, nauka tolerancji dla odmienności, samoobrona dla osób starszych, warsztaty asertywności dla dzieci, młodzieży i kobiet, • wspieranie nowych inicjatyw promujących wzmacnianie i integrowanie osób marginalizowanych, aktywizowanie wolontariuszy: seniorów, studentów, liderów społecznych, osób, które pokonały przemoc,

		włączanie nowych partnerów społecznych, przedstawicieli nauki i biznesu, środowiska lekarzy, pielęgniarek, DPS, domów dziecka. Kampanie informacyjne powinny zawierać informacje dotyczące rodzajów przemocy, objawach występowania przemocy oraz konsekwencji jakie niesie za sobą to zjawisko. Ponadto wskazówki jak przeciwdziałać przemocy w rodzinie, gdzie zgłaszać się o pomoc (do jakich instytucji) oraz podkreślać, że problem można zgłaszać anonimowo. Ponadto rekomenduje się rozpowszechnianie informacji o instytucjach oferujących pomoc w danej gminie lub powiecie.
FORMY WSPARCIA		
4	Brak chęci i motywacji osób stosujących przemoc do zmiany zachowania bądź do udziału w programach dla nich kierowanych.	Rekomenduje się, aby działania wobec sprawcy były podjęte jak najszybciej i aby osoba stosująca przemoc miała świadomość konsekwencji, jakie poniesie. Proponuje się opracowanie informatora dla osób stosujących przemoc w rodzinie, który będzie przedstawiał procedurę, jaka wobec niego będzie podjęta. Informator powinien obejmować następujące obszary: - działania interwencyjno-prawne: kroki prawne jakie zostaną wobec niego podjęte w związku z zaistnieniem zjawiska; - opis konsekwencji, jakie przemoc niesie ze sobą dla rodziny – dane z badań psychologicznych dotyczące tego jak przemoc wpływa na dzieci (i inne ofiary z najbliższego otoczenia sprawcy), jak degraduje więzi rodzinne, np. jak utrudnia dzieciom start w dorosłe życie zostawiając trwałe ślady na psychice; - działania korekcyjno-edukacyjne: propozycję działań jakie mogą mu być zaproponowane (program korekcyjno-edukacyjny, poradnictwo, terapia w związku z uzależnieniami itp.). Sprawca wyrażający zgodę na udział w programach powinien własnoręcznie podpisać oświadczenie o przystąpieniu do programu, a także zgodę na przyjęcie konsekwencji gdy zrezygnuje z udziału w programach. Celem takiego usystematyzowanego i zdecydowanego działania jest uświadomienie osobie, że jest sprawcą przemocy, agresorem, a także pomoc w motywacji do zmiany swojego zachowania. Ponadto rekomenduje się zabezpieczenie środków finansowych na realizację większej liczby programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a także upowszechnianie informacji o ich realizacji. Zbyt długi okres oczekiwania

		sprawcy na udział w programie może wpłynąć na zmniejszenie się motywacji sprawcy do udziału w nim.
5	Nie wszystkie podmioty monitorują sytuację w rodzinie po zakończeniu działań interwencyjnych. Wzrasta liczba rodzin względem których uruchamiana jest Procedura Niebieskie Karty więcej niż jeden raz.	Rekomenduje się stałe monitorowanie rodzin za pomocą kontaktów bezpośrednich lub telefonicznych z członkami rodzin, a także podczas wizyt pracowników ośrodków pomocy społecznej. Monitorowanie powinno dotyczyć rodzin, w których może dochodzić do przemocy. Szczególnie przypadków w których: • nastąpiła już interwencja lub rozpoczęto Procedurę Niebieskie Karty; • występuje problemem alkoholowy w rodzinie; • występuje ubóstwo, problemy wychowawcze lub rodzina jest rozbita. Należy także rozważyć stworzenie w woj. lubelskim jednego scalonego systemu informatycznego zawierającego dane dotyczące rodzin objętych monitoringiem, który zawierały formy udzielonej pomocy, a także efekty kolejnych kontaktów przez poszczególne służb. Jeden system dla wszystkich podmiotów udzielających pomocy pozwoliłby na systematyczne i wystandaryzowane gromadzenie danych. Powstanie wspólnego systemu pozwoliło by na zawężenie współpracy między poszczególnymi instytucjami, usprawnienie przepływu informacji czy możliwość opracowania wspólnych wskaźników. Wgląd do systemu mieliby pracownicy JST, a także przedstawiciele organów ścigania.
6	Wzrost wskaźnika osób, które zakończyły udział w programach korekcyjno-edukacyjnych, ale powróciły do stosowania przemocy powinien skutkować opracowaniem nowego programu działań korekcyjno-edukacyjnych przez przedstawicieli jednostek realizujących wsparcie.	Rekomenduje się konsultacje z innymi realizatorami programów korekcyjno-edukacyjnych z regionu lub całego kraju, którzy nie odnotowali osób powracających do zachowań polegających do stosowania przemocy w rodzinie. Ich skutkiem będzie dostosowanie metodyki programów to potrzeb osób stosujących przemoc.

7	W latach 2012-2015 realizowano w sumie 55 programów korekcyjno-edukacyjnych na poziomie powiatu. Natomiast gminy zrealizowały 6 programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a powiaty 11. Programy te obejmowały wsparcie dla osób stosujących przemoc dotyczące metod komunikacji z rodziną i otoczeniem bez użycia agresji. Gminy i powiaty deklarowały, że mają zbyt mało środków na realizację tego typu działań. Ponadto każdorazowo jednostki muszą opracować program, a do tego konieczne są zasoby ludzkie i wiedza w jaki sposób napisać.	W województwie lubelskim, w przeciwieństwie do niektórych regionów w których tego typu programy nie są jeszcze realizowane, JST mają już niezbędne „know how” do realizacji programów psychologiczno-terapeutycznych. Zatem rekomenduje się aby ta wiedza była przekazywana do innych JST za pomocą spotkań, warsztatów i konferencji na poziomie wojewódzkim.
POTENCJAŁ SEKTORA		
8	Największą trudnością funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych jest konieczność połączenia przez członków zespołu podstawowych obowiązków służbowych z zadaniami pełnionymi w ramach ZI. Ponadto ciągle wzrasta liczba spraw jakimi zespoły zajmowały się w analizowanych latach.	Rekomenduje się w większym stopniu zaangażować przedstawicieli organizacji pozarządowych, które przeciwdziałają przemocy w rodzinie, aby zwiększyć zasoby ZI pod kątem jakościowym (merytorycznym) jak i ilościowym. Ponadto rekomenduje się odciążenie członków zespołów z części obowiązków służbowych oraz wprowadzenie wynagrodzenia finansowego (motywującego) dla członków ZI w związku z dodatkowymi obowiązkami zawodowymi i poświęconym czasem.
9	W związku z rosnącą ilością przypadków przemocy w rodzinie w woj. lubelskim występuje zbyt mała ilość podmiotów zapewniających wsparcie dla osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc. W tym przede wszystkim brak podmiotów zapewniających bazę noclegową typu: • ośrodki wsparcia, • specjalistyczne ośrodki wsparcia, • domy dla matek, • hostele,	Rekomenduje się zwiększenie lokalnych zasobów i poprawę infrastruktury instytucjonalnej, specjalistycznej, na terenach samorządów gminnych i powiatowych, w związku z realizacją zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym: • podmiotów oferujących bazę noclegową; • punktów konsultacyjnych (udzielających porad pierwszego kontaktu); • większej dostępności do terapeutów, (osób, które mogłyby wspomagać rodziny dotknięte problemem przemocy w rodzinie) w szczególności poza miastem wojewódzkim.

	a także punkty konsultacyjne oraz podmioty oferujące pomoc terapeutyczną.	
10	Blisko połowa PCPR-ów i OPS-ów nie współpracuje z sektorem pozarządowym.	Konieczne jest podjęcie działań mających na celu zacieśnienie i poprawę współpracy pomiędzy JST i organizacjami pozarządowymi na poziomie powiatu. W ramach gmin taką platformą współpracy i wymiany doświadczeń są prace w ramach ZI i grup roboczych. Natomiast na poziomie powiatu mógłby to być przedstawiciel sektora pozarządowego stale działający przy PCPR w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ponadto współpraca JST z NGO może odbywać się poprzez wspólne wypracowanie zasady udzielania wsparcia finansowego na realizację zadań zleczanych w ramach lokalnych programów rozwiązywania problemów społecznych (warto powiązać programy lokalne: gminne, z powiatowymi i wojewódzkimi) by był to spójny system działań poszczególnych organizacji i JST na terenie województwa.
11	Specyfika działania organizacji pozarządowych daje szeroki wybór placówek, które zapewniają profesjonalne wsparcie. Istotna jest integracja działań organizacji 3 sektora i JST, budowanie partnerstwa na zasadzie współpracy i specjalizacji. Wzmocnienie współpracy pomiędzy JST a NGO ułatwiłoby realizację szeregu zadań wykraczających poza kompetencje poszczególnych instytucji, tj. działania promocyjne, działania edukacyjne, kampanie społeczne, kontakt ze środowiskiem lokalnym, angażowanie wolontariuszy jak i wspieranie nowych organizacji o innowacyjnych działaniach, wykorzystujących brakujące kompetencje i specjalizacje.	Konieczny jest rozwój długofalowej współpracy pomiędzy JST i NGO. Zapewni ona przekazywanie zadań zleczonych do organizacji, które zapewniają najlepszych specjalistów i których działania zostały pozytywnie zweryfikowane. Konieczne jest zatem określenie standardów realizacji usług i monitorowanie jakości oferowanej pomocy. Organizacje które uzyskałyby pozytywne wyniki zarówno jednostki zlecającej zadanie i pozytywne oceny samych beneficjentów powinny mieć zlecane zadania w dłuższym okresie np. 3-letnim, co zapewniłoby stabilność organizacji i możliwość kontynuacji wsparcia potrzebną w dłuższym okresie czasu.

VI. Bibliografia

- ✓ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593);
- ✓ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przemoc w rodzinie (t.j. Dz. U. 2015 r. poz. 1390);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (t.j. Dz.U. 2011 nr 28 poz. 146);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (t.j. Dz.U. 2011 nr 50 poz. 259);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w Rodzinie (t.j. Dz.U. 2011 nr 126 poz. 718);
- ✓ Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" (t.j. Dz.U. 2011 nr 209 poz. 1245);
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 <https://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie/ogolne/krajowy-program-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie-na-lata-2014-2020/>;
- ✓ Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2016 http://www.lubelskie.pl/img/userfiles/files/10_9_zal.pdf;
- ✓ Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie <http://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie/>;
- ✓ Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców, 2012 https://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/1_NOWA%20STRONA/Pomoc%20spo%20leczna/przemoc%20w%20rodzinie/RC1-3.pdf;
- ✓ Diagnoza skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce, 2014 <https://ms.gov.pl/pl/probacja/2014/>;
- ✓ Ocena zasobów pomocy społecznej z lat 2012-2015

<http://rops.lubelskie.pl/pomoc-spoleczna/ocena-zasobow-pomocy-spolecznej/>

- ✓ Badanie kondycji podmiotów ekonomii społecznej: spółdzielni socjalnych, spółek nonprofit, centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej funkcjonujących na terenie województwa lubelskiego, 2013

<http://rops.lubelskie.pl/wp-content/uploads/2014/10/Badanie-kondycji-podmiot%C3%B3w-ekonomii-spo%C5%82ecznej-2013.pdf>

VII. Spis wykresów i tabel

Wykres 1. Charakterystyka respondentów badania ankietowego - płeć.....	15
Wykres 2. Charakterystyka respondentów badania ankietowego - wiek	15
Wykres 3. Charakterystyka respondentów badania ankietowego – wykształcenie	16
Wykres 4. Charakterystyka respondentów badania ankietowego – doświadczenie w pracy w badanym podmiocie	16
Wykres 5. Problemy, które współwystępują wśród osób doświadczających przemocy w rodzinie w latach 2012-2015	20
Wykres 6. Problemy, które współwystępują wśród osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2012-2015	22
Wykres 7. Przyczyny braku ukończenia udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych.....	25
Wykres 8. Formy wsparcia oferowane przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2012-2015	28
Wykres 9. Skład zespołów interdyscyplinarnych w latach 2012-2015	33
Wykres 10. Częstotliwość zbierania się zespołów interdyscyplinarnych	33
Wykres 11. Czy na terenie gminy funkcjonują ośrodki wsparcia do których można skierować osoby będące osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie?.....	34
Wykres 12. Czy na terenie gminy funkcjonują ośrodki interwencji kryzysowej do których można skierować osoby będące osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie?	35
Wykres 13. Specjaliści zatrudnieni w podmiotach pomocy społecznej	40
Wykres 14. Czy środki finansowe jakimi dysponuje podmiot na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie są wystarczające?	41
Wykres 15. Najbardziej skuteczne formy wsparcia oferowane przez ośrodki pomocy społecznej	42
Wykres 16. Działania jakie należy podjąć wg respondentów aby lepiej wspierać osoby doznające przemocy w rodzinie	43
Wykres 17. Specjaliści jakich brakuje w regionie wg respondentów	44
Wykres 18. Problemy, które współwystępują wśród osób doświadczających przemocy w rodzinie w latach 2012-2015	47
Wykres 19. Problemy, które współwystępują wśród osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2012-2015	49
Wykres 20. Przyczyny braku ukończenia udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	51
Wykres 21. Sposoby monitorowania uczestników programów korekcyjno-edukacyjnych	52
Wykres 22. Formy wsparcia oferowane przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2012-2015	55
Wykres 23. Czy na terenie powiatu funkcjonują ośrodki wsparcia do których można skierować osoby będące osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie?.....	59
Wykres 24. Czy na terenie powiatu funkcjonują ośrodki interwencji kryzysowej, do których można skierować osoby doświadczające przemocy w rodzinie?	60
Wykres 25. Specjaliści zatrudnieni w podmiotach pomocy społecznej	64
Wykres 26. Czy środki finansowe jakimi dysponuje podmiot na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie są wystarczające?	66
Wykres 27. Najbardziej skuteczne formy wsparcia wg badanych.....	67
Wykres 28. Działania jakie należy podjąć wg respondentów aby lepiej wspierać osoby doznające przemocy w rodzinie	68
Wykres 29. Specjaliści jakich brakuje w regionie wg respondentów	69
Wykres 30. Problemy, które współwystępują wśród osób doświadczających i stosujących przemoc w rodzinie w latach 2012-2015	77
Wykres 31. Formy wsparcia realizowane przez NGO	78
Wykres 32. Specjaliści z NGO zapraszani do zespołów interdyscyplinarnych	81

Wykres 33. Specjaliści zatrudnieni w NGO	81
Wykres 34. Realizacja zadań zleconych przez JST przez NGO	82
Wykres 35. Działania jakie należy podjąć wg NGO aby lepiej wspierać osoby doznające przemocy w rodzinie ..	83
Wykres 36. Specjaliści jakich brakuje w regionie wg NGO	84
Tabela 1. Wykaz podmiotów w województwie lubelskim – stan na 2015 rok.....	10
Tabela 2. Infrastruktura instytucji pomagających osobom doświadczającym przemocy w rodzinie – stan na 2013 rok	10
Tabela 3. Ilość podmiotów pomagających osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w poszczególnych województwach w 2014 roku (dane powiatowe)	11
Tabela 4. Ilość diagnoz problemu przemocy w 2014 roku prowadzonych przez gminy i powiaty w kraju	12
Tabela 5. Ilość osób korzystających z pomocy podmiotów w 2014 roku.....	12
Tabela 6. Średnia liczba osób korzystających z pomocy podmiotów w 2014 roku przypadająca na 1 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia	13
Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w odniesieniu do całej populacji osób w latach 2012-2015	17
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na rodzaje przemocy w latach 2012-2015.....	17
Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na osoby doświadczające przemocy w latach 2012-2015	17
Tabela 10. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na wiek w latach 2012-2015	18
Tabela 11. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na płeć w latach 2012-2015	19
Tabela 12. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na wykształcenie w latach 2012-2015	19
Tabela 13. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na status na rynku pracy w latach 2012-2015	19
Tabela 14. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na wiek w latach 2012-2015.....	21
Tabela 15. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na płeć w latach 2012-2015	21
Tabela 16. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na wykształcenie w latach 2012-2015	21
Tabela 17. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na status na rynku pracy w latach 2012-2015	21
Tabela 18. Liczba programów realizowanych przez gminy w latach 2012-2015.....	23
Tabela 19. Liczba działań edukacyjnych i profilaktycznych realizowanych przez gminy w latach 2012-2015 wraz z liczbą uczestników.....	23
Tabela 20. Liczba osób przystępujących i osób, które zakończyły udział w programach psychologiczno-terapeutycznych w latach 2014-2015	24
Tabela 21. Liczba osób przystępujących i osób, które zakończyły udział programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2014-2015	26
Tabela 22. Charakterystyka osób biorących udział w programach terapeutycznych ze względu na wiek w latach 2014-2015	26
Tabela 23. Charakterystyka osób biorących udział w programach terapeutycznych ze względu na wykształcenie w latach 2014-2015.....	26
Tabela 24. Charakterystyka osób biorących udział w programach terapeutycznych ze względu na status na rynku pracy w latach 2014-2015	27
Tabela 25. Liczba osób, liczba świadczeń i rodzin jakie objęto wsparciem w latach 2012-2015	29
Tabela 26. Liczba działań podjętych w latach 2012-2015	30
Tabela 27. Liczba osób i porad z uwzględnieniem rodzajów poradnictwa udzielonych w latach 2012-2015.....	31

Tabela 28. Liczba zespołów interdyscyplinarnych, liczba grup roboczych oraz ilość prowadzonych spraw w latach 2012-2015	32
Tabela 29. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia w latach 2012-2015	34
Tabela 30. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej w latach 2012-2015	35
Tabela 31. Liczba porad specjalistycznych względem osób skierowanych do ośrodków interwencji kryzysowej w latach 2012-2015	36
Tabela 32. Liczba wypełnionych Kart A w podziale na rodzaj przemocy, podmiot wypełniający kartę oraz liczbę osób w latach 2012-2015	37
Tabela 33. Liczba rodzin objętych procedurą NK, średni czas procedury oraz ilość przypadków wszczęcia procedury wobec tej samej rodziny w latach 2012-2015	39
Tabela 34. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w odniesieniu do całej populacji osób w latach 2012-2015	44
Tabela 35. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na rodzaje przemocy w latach 2012-2015	45
Tabela 36. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na osoby doświadczające przemocy w latach 2012-2015	45
Tabela 37. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na wiek w latach 2012-2015	45
Tabela 38. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na płeć w latach 2012-2015	46
Tabela 39. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na wykształcenie w latach 2012-2015	46
Tabela 40. Charakterystyka osób doświadczających przemocy ze względu na status na rynku pracy w latach 2012-2015	47
Tabela 41. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na wiek w latach 2012-2015	48
Tabela 42. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na płeć w latach 2012-2015	48
Tabela 43. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na wykształcenie w latach 2012-2015	48
Tabela 44. Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na status na rynku pracy w latach 2012-2015	49
Tabela 45. Liczba programów realizowanych przez powiaty w latach 2012-2015	50
Tabela 46. Liczba działań edukacyjnych i profilaktycznych realizowanych przez gminy w latach 2012-2015 wraz z liczbą uczestników	50
Tabela 47. Liczba osób przystępujących i osób, które zakończyły udział w programach korekcyjno-edukacyjnych w latach 2012-2015	51
Tabela 48. Liczba osób, które po udziale w programach korekcyjno-edukacyjnych powróciły do stosowania przemocy w rodzinie	52
Tabela 49. Charakterystyka osób biorących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych ze względu na wiek w latach 2012-2015	53
Tabela 50. Charakterystyka osób biorących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych ze względu na wykształcenie w latach 2012-2015	53
Tabela 51. Charakterystyka osób biorących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych ze względu na status na rynku pracy w latach 2012-2015	53
Tabela 52. Liczba osób przystępujących i osób, które zakończyły udział w programach psychologiczno-terapeutycznych w latach 2014-2015	54
Tabela 53. Liczba osób, liczba świadczeń i rodzin jakie objęto wsparciem w latach 2012-2015	56
Tabela 54. Liczba działań podjętych w latach 2012-2015	57
Tabela 55. Liczba osób i porad z uwzględnieniem rodzajów poradnictwa udzielonych w latach 2012-2015	58
Tabela 56. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia w latach 2012-2015	59
Tabela 57. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej w latach 2012-2015	60
Tabela 58. Liczba porad specjalistycznych względem osób skierowanych do ośrodków interwencji kryzysowej w latach 2012-2015	61

Tabela 59. Liczba wypełnionych Kart A w podziale na rodzaj przemocy, podmiot wypełniający kartę oraz liczbę osób w latach 2012-2015	62
Tabela 60. Liczba rodzin objętych procedurą NK, średni czas procedury oraz ilość przypadków wszczęcia procedury wobec tej samej rodziny w latach 2012-2015	64
Tabela 61. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w odniesieniu do całej populacji osób w latach 2012-2015	70
Tabela 62. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na rodzaje przemocy w latach 2012-2015	70
Tabela 63. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na osoby doświadczające przemocy w latach 2012-2015	70
Tabela 64. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015	71
Tabela 65. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na okres schronienia	71
Tabela 66. Charakterystyka osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na wiek.....	71
Tabela 67. Charakterystyka osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na wykształcenie	72
Tabela 68. Charakterystyka osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na sytuację na rynku pracy.....	72
Tabela 69. Liczba osób umieszczonych w ośrodkach w latach 2012-2015 z uwzględnieniem rodzaju wsparcia .	73
Tabela 70. Liczba osób i porad z uwzględnieniem rodzajów poradnictwa udzielonych w latach 2012-2015.....	73
Tabela 71. Liczba osób, które otrzymały indywidualne diagnozy w latach 2012-2015.....	74
Tabela 72. Liczba grup terapeutycznych lub grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015	74
Tabela 73. Liczba osób korzystających z całodobowego pobytu w latach 2012-2015.....	74
Tabela 74. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w odniesieniu do całej populacji osób w latach 2012-2015	76
Tabela 75. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na rodzaje przemocy w latach 2012-2015	76
Tabela 76. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w podziale na osoby doświadczające przemocy w latach 2012-2015	76
Tabela 77. Liczba programów korekcyjno-edukacyjnych realizowanych przez NGO.....	77
Tabela 78. Liczba programów psychologiczno-terapeutycznych realizowanych przez NGO	77
Tabela 79. Liczba programów edukacyjnych i profilaktycznych realizowanych przez NGO	78
Tabela 80. Liczba porad i osób, które skorzystały z poradnictwa oferowanego przez NGO	79
Tabela 81. Liczba działań podjętych w latach 2012-2015 przez NGO	80
Tabela 82. Ilość zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, w których działali przedstawiciele NGO	80
Tabela 83. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w poszczególnych podmiotach	85
Tabela 84. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w poszczególnych podmiotach - w podziale na rodzaje przemocy.....	85
Tabela 85. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w poszczególnych podmiotach - w podziale na osoby dotknięte przemocą	85
Tabela 86. Liczba programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych realizowanych w poszczególnych podmiotach	86
Tabela 87. Liczba programów edukacyjnych i profilaktycznych realizowanych w poszczególnych podmiotach..	86
Tabela 88. Formy wsparcia realizowane w poszczególnych podmiotach	86
Tabela 89. Poradnictwo w poszczególnych podmiotach	87
Tabela 90. Formy wsparcia realizowane w poszczególnych podmiotach	88

VIII. Aneksy

8.1 Narzędzie – ankiety na poziomie gmin (MOPS, MOPR, MCPR, GOPS, OPS)

Szanowna/y Pani/-ie,

Instytut ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o. realizuje obecnie na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej W Lublinie badanie społeczne dotyczące **Diagnozy skali przemocy w rodzinie w województwie**. Badanie dotyczy okresu 2012-2015.

Badanie dotyczy zarówno charakterystyki osób doznających przemocy lub ją stosujących, a także oceny wsparcia jakie sektor samorządowy oferuje tym osobom i propozycjom usprawnienia tych działań.

Uzyskane w trakcie badania wyniki przyczynią się do lepszego przygotowania tego typu działań w przyszłości.

Zapraszając Pana/Panią do wypełnienia ankiety zapewniamy, że Pana/i wypowiedzi są całkowicie poufne i będą prezentowane jedynie w zbiorczych zestawieniach statystycznych, bez możliwości połączenia ich z konkretną osobą.

Zapraszamy!

Metryczka

1. Płeć

UWAGA: Ankieter zaznacza sam

- a. Kobieta
- b. Mężczyzna

2. Wiek

- a. 19-29
- b. 30-34
- c. 35-49
- d. 50 lat i więcej

3. Wykształcenie

- a. Podstawowe
- b. Gimnazjalne
- c. Ponadgimnazjalne
- d. Pomaturalne
- e. Wyższe

4. Rodzaj podmiotu

UWAGA: Od tego pytania odpisuje się próba

- a. Specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
- b. MOPR/MOPS (miasta Powiatowe)
- c. PCPR
- d. OPS
- e. Organizacja pozarządowa

5. Ilość lat przepracowanych w danym podmiocie

- a. Do 2 lat
- b. Od 2 do 5 lat

- c. Od 5 do 10 lat
d. Powyżej 10 lat

Pytania właściwe – Opis skali problemu

6. Proszę podać ogólną liczbę rodzin które korzystały z pomocy podmiotu w latach 2012-2015, a także liczbę rodzin, które korzystały z **pomocy podmiotu z powodu przemocy w domu**.

Rok	Liczba rodzin korzystających z Pomocy społecznej OGÓŁEM	Liczba rodzin korzystających z Pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE
2012		
2013		
2014		
2015		

7. Jakiego **typu przemoc** w rodzinie występowała w latach 2012-2015? Proszę podać ilości osób.

Rok	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012							
2013							
2014							
2015							

Pytania właściwe – Charakterystyka osób doświadczających przemocy w rodzinie

8. Proszę podać ilość osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015 w podziale na **wiek**.

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012				
2013				
2014				
2015				

9. Proszę podać ilość dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinach zastępczych w latach 2012-2015 z powodu przemocy w rodzinie.

Rok	Placówki opiekuńczo-wychowawcze		Rodziny zastępcze	
Rok	Wiek poniżej 13 lat	Wiek 13 – 18 lat	Wiek poniżej 13 lat	Wiek 13 – 18 lat
2012				
2013				
2014				
2015				

10. Proszę podać ilość osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015 w podziale na **płeć**.

Rok	Kobiety	Mężczyźni
2012		
2013		
2014		
2015		

11. Proszę podać ilość osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015 w podziale na **poziom wykształcenia**.

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012						
2013						
2014						
2015						

12. Proszę podać ilość osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015 w podziale na **sytuację na rynku pracy**.

Rok	Aktywni zawodowo Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.	Bierni zawodowo Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.
2012		
2013		
2014		
2015		

13. Proszę podać ilość osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015 w podziale na **miejsce zamieszkania**.

Rok	Miasto	Wieś
2012		
2013		
2014		
2015		

14. Jakie inne problemy najczęściej dotyczą osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015?

Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- Alkoholizm
- Narkomania
- Ubóstwo
- Niepełnosprawność
- Rozbita rodzina
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie

15. Proszę podać ilość osób stosujących przemoc w latach 2012-2015 w podziale na **wiek**.

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012				
2013				
2014				
2015				

16. Proszę podać ilość osób stosujących przemoc w latach 2012-2015 w podziale na **pleć**.

Rok	Kobiety	Mężczyźni
2012		
2013		
2014		
2015		

17. Proszę podać ilość osób stosujących przemoc w latach 2012-2015 w podziale na **poziom wykształcenia**.

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012						
2013						
2014						
2015						

18. Proszę podać ilość osób stosujących przemoc w latach 2012-2015 w podziale na **sytuację na rynku pracy**.

Rok	Aktywni zawodowo Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.	Bierni zawodowo Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.
2012		
2013		
2014		
2015		

19. Proszę podać ilość osób stosujących przemoc w latach 2012-2015 w podziale na **miejsce zamieszkania**.

Rok	Miasto	Wieś
2012		
2013		
2014		
2015		

20. Jakie inne problemy najczęściej dotyczą osób stosujących przemoc w latach 2012-2015? **Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.**

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- a. Alkoholizm
- b. Narkomania
- c. Ubóstwo
- d. Niepełnosprawność
- e. Rozbita rodzina
- f. Inne, jakie?
- g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis realizowanych programów wsparcia

21. Proszę wskazać w których latach z okresu 2012-2015 w gminie powstał roczny **Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie** lub **Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie**?

Rok	Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie
2012		
2013		
2014		
2015		

22. Czy podmiot realizował w latach 2012-2015 programy służące **działaniom edukacyjnym lub profilaktycznym** (mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych pomocą)?

- a. Tak
- b. Nie, jest dopiero w trakcie opracowywania – **przejdź do pytania 24**
- c. Nie – **przejdź do pytania 24**
- d. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 24**

23. Proszę wskazać liczbę opracowanych i zrealizowanych programów profilaktycznych a także liczbę uczestników w latach 2012-2015.

Rok	Liczba opracowanych programów (edukacyjnych, profilaktycznych)	Liczba zrealizowanych programów (edukacyjnych, profilaktycznych)	Liczba uczestników programów
2012			
2013			
2014			
2015			

Pytania właściwe – Opis realizowanych programów psychologiczno-terapeutycznych

24. Proszę podać liczbę programów oraz liczbę osób, które rozpoczęły i zakończyły uczestnictwo w Programach Psychologiczno-Terapeutycznych w latach 2012-2015 w podziale na płeć.

Rok	Liczba edycji Programach Psychologiczno-Terapeutycznych	Liczba osób które przystąpiły do uczestnictwa w Programach Psychologiczno-Terapeutycznych		Liczba osób które zakończyły udział w Programach Psychologiczno-Terapeutycznych		Liczba utworzonych Grup wsparcia
		Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	
2014						

2015						
------	--	--	--	--	--	--

25. Jakie czynniki spowodowały to, że nie wszystkie osoby zakończyły udział w Programie? Proszę wybrać 3 najważniejsze.

UWAGA: Zaznaczamy maksymalnie 3 odpowiedzi.

- Brak motywacji uczestników
- Brak zainteresowania uczestników udziałem w Programie
- Błędne założenia i działania podjęte w Programie
- Program nie zaspokajał potrzeb uczestników
- Brak kompetencji kadry realizującej Program
- Brak zasobów ludzkich i sprzętowych podmiotu realizującego Program
- Ograniczenia prawne
- Brak gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
- Żadne z powyższych

26. Proszę podać liczbę osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu Programach Psychologiczno-Terapeutycznych powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie w latach 2012-2015.

Rok	Liczba osób które po ukończeniu Programach Psychologiczno-Terapeutycznych powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie
2014	
2015	

27. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015 w podziale na **wiek**.

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2014				
2015				

28. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015 w podziale na **płeć**.

Rok	Kobiety	Mężczyźni
2014		
2015		

29. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015 w podziale na **miejsce zamieszkania**.

Rok	Miasto	Wieś
2014		
2015		

30. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015 w podziale na **poziom wykształcenia**.

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2014						
2015						

31. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015 w podziale na sytuację na rynku pracy

Rok	Aktywni zawodowo Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.	Bierni zawodowo Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.
2014		
2015		

32. Jakie inne problemy najczęściej dotyczą osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015? **Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.**

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- Alkoholizm
- Narkomania
- Ubóstwo
- Niepełnosprawność
- Rozbita rodzina
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis form wsparcia

33. Jaką formę wsparcia oferuje podmiot dla osób doświadczających przemocy w rodzinie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Poradnictwo psychologiczne
- Poradnictwo socjalne
- Poradnictwo pedagogiczne
- Poradnictwo prawne
- Poradnictwo rodzinne
- Poradnictwo dotyczące przemocy wobec dzieci
- Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób starszych
- Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób niepełnosprawnych
- Interwencje kryzysowe
- Pomoc całodobowa i ambulatoryjna
- Działania terapeutyczne
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

34. Proszę podać liczbę osób, liczby świadczeń i liczby rodzin jakim udzielono poszczególnych **form wsparcia** w latach 2012-2015?

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób, w rodzinach
Interwencja kryzysowa – ogółem:				
W tym udzielona: kobietom				
W tym udzielona:				

<i>dzieciom</i>				
<i>W tym: niepełnosprawnym</i>				
<i>W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>				
Pomoc całodobowa – ogółem:				
<i>W tym udzielona: kobietom</i>				
<i>W tym udzielona: dzieciom</i>				
<i>W tym: niepełnosprawnym</i>				
<i>W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>				
W tym pomoc w otrzymaniu mieszkania socjalnego – ogółem:				
Działania terapeutyczne – ogółem:				
<i>W tym udzielona: kobietom</i>				
<i>W tym udzielona: dzieciom</i>				
<i>W tym: niepełnosprawnym</i>				
<i>W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>				
W tym program ochrony ofiary przemocy (z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych) – ogółem:				
<i>W tym udzielona: kobietom</i>				
<i>W tym udzielona: dzieciom</i>				
<i>W tym: niepełnosprawnym</i>				
<i>W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>				
Program terapeutyczny - ogółem				
<i>W tym udzielona: kobietom</i>				
<i>W tym udzielona: dzieciom</i>				
<i>W tym: niepełnosprawnym</i>				
<i>W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>				
Szkolenia - ogółem:				
<i>W tym udzielona: kobietom</i>				
<i>W tym udzielona: dzieciom</i>				
<i>W tym: niepełnosprawnym</i>				
<i>W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat</i>				
Doradztwo zawodowe – ogółem:				

W tym udzielona: kobietom				
W tym udzielona: dzieciom				
W tym: niepełnosprawnym				
W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat				

35. Proszę podać jakie działania z pośród poniższych i w jakiej ilości realizował podmiot w latach 2012-2015?

Rodzaj podjętych działań	Ilość działań
Działania edukacyjne dla społeczności lokalnej (np. kampanie społeczne, promocja w środkach masowego przekazu)	
Szkolenia dla służb sektora pomocy społecznej	
Szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych	
Tworzenie infrastruktury w powiecie:	
W tym: Ośrodków Interwencji Kryzysowej	
W tym: Ośrodków Wsparcia lub Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia	
W tym: Punktów konsultacyjnych	
W tym: Domów dla Matek	
W tym: innych podmiotów świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą	

Pytania właściwe – Opis poradnictwa

36. Proszę podać ilość **porad i osób** korzystających z poradnictwa latach 2012-2015 uwzględniając typ poradnictwa.

Rok	Typ poradnictwa	Liczba osób	Liczba porad
2012	psychologiczne		
2013	psychologiczne		
2014	psychologiczne		
2015	psychologiczne		
2012	prawne		
2013	prawne		
2014	prawne		
2015	prawne		
2012	medyczne		
2013	medyczne		
2014	medyczne		
2015	medyczne		
2012	socjalne		
2013	socjalne		
2014	socjalne		
2015	socjalne		
2012	pedagogiczne		
2013	pedagogiczne		
2014	pedagogiczne		
2015	pedagogiczne		

2012	zawodowe		
2013	zawodowe		
2014	zawodowe		
2015	zawodowe		
2012	rodzinne		
2013	rodzinne		
2014	rodzinne		
2015	rodzinne		

37. Czy któryś z oferowanego typu poradnictwa należałoby rozszerzyć?

- Tak
- Nie – **przejdź do pytania 39**
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 39**

38. Proszę wskazać który typ poradnictwa należy rozszerzyć i o jakie aspekty?

Typ poradnictwa	Aspekt o który należy rozszerzyć poradnictwo
psychologiczne	
prawne	
medyczne	
socjalne	
pedagogiczne	
zawodowe	
rodzinne	

Pytania właściwe – Opis zespołów interdyscyplinarnych

39. Czy w latach 2012-2015 w gminie działały zespoły interdyscyplinarne?

- Tak
- Nie, ale pracujemy nad jego powołaniem – **przejdź do pytania 44**
- Nie – **przejdź do pytania 44**
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 44**

40. Proszę wpisać ilość powołanych zespołów i grup roboczych oraz ilość prowadzonych spraw z zakresu przemocy w rodzinie w latach 2012-2015?

Rok	Zespoły interdyscyplinarne	Ilość prowadzonych spraw przez Zespoły	Grupy robocze Grupy utworzone w celu rozwiązywania problemów wynikających z przemocy w rodzinie
2012			
2013			
2014			
2015			

41. Kto wchodził w skład zespołu interdyscyplinarnego? Proszę wskazać wszystkie specjalności.

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Policjant
- Pracownik socjalny
- Przedstawiciel gminy ds. przeciwdziałania alkoholizmowi
- Przedstawiciel gminy ds. oświaty
- Przedstawiciel gminy ds. ochrony zdrowia
- Prawnik
- Psycholog

- h. Lekarze
- i. Kurator sądowy
- j. Przedstawiciel kościoła
- k. Przedstawiciel organizacji pozarządowej
- l. Inne, jakie?
- m. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

42. Proszę wskazać w jaki sposób wybierani są specjaliści do zespołów interdyscyplinarnych?

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- a. Jest to stałe grono osób
- b. Jest to wyselekcjonowana grupa osób pod względem ilościowym (aby z każdego obszaru znalazł się specjalista)
- c. Jest to wyselekcjonowana grupa osób pod względem merytorycznym (w odniesieniu do problemu)
- d. Sposób wyboru osób zależy od rodzaju problemu jaki ma być rozwiązany
- e. Inne, jakie?
- f. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

43. Jak często zbiera się zespół interdyscyplinarny?

UWAGA: Zaznaczamy tylko 1 odpowiedź.

- a. Raz w miesiącu
- b. Raz na 3 miesiące
- c. Raz na kwartał
- d. Raz na pół roku
- e. Raz w roku
- f. Nie ma stałych spotkań, w zależności od potrzeb
- g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis potencjału podmiotu
--

44. Jacy specjaliści pracują w podmiocie? **Proszę wymienić wszystkie specjalności.**

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Pracownik socjalny
- b. Prawnik
- c. Psycholog
- d. Lekarz
- e. Terapeuta
- f. Rehabilitant
- g. Opiekun osób starszych/niepełnosprawnych
- h. Inne, jakie?
- i. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

45. Czy wsparcie oferowane przed podmiot jest wystarczające względem potrzeb osób doświadczających przemocy na obszarze w jakim działa podmiot?

UWAGA: Obszar to: gmina, miasto, na jakim funkcjonuje badany podmiot

- a. Zdecydowanie Tak – **przejdź do pytania 47**
- b. Raczej tak – **przejdź do pytania 47**
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 47**
- d. Raczej nie
- e. Zdecydowanie nie

46. Jakie działania podejmuje podmiot aby lepiej zaspokajać potrzeby osób doświadczających przemocy?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Zlecamy zadania do NGO
- b. Aplikujemy i realizujemy projekty finansowane ze środków zewnętrznych (np. unijnych, granty rządowe)

- c. Szkolimy swoje kadry
 - d. Uczestniczymy w konferencjach, spotkaniach sektora pomocy społecznej
 - e. Zatrudniamy wykwalifikowanych pracowników Inne, jakie?
 - f. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
47. Jakie zadania zlecane są do NGO:
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta*
- a. Kampanie społeczne i edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
 - b. Tworzenie i prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej
 - c. Tworzenie i prowadzenie punktów konsultacyjnych
 - d. Tworzenie i prowadzenie domów opieki
 - e. Realizację programów ochrony ofiar przemocy, programów psychologiczno-terapeutycznych, programów korekcyjno-edukacyjnych
 - f. Prowadzenie poradnictwa dla ofiar przemocy w rodzinie
 - g. Żadne – *przejdź do pytania 49*
 - h. Inne, jakie?
 - i. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
48. W jakim stopniu podmiot finansuje zadania zlecane do NGO
- UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź respondenta*
- a. W całości
 - b. Częściowo
 - c. Nie finansuje w ogóle
 - d. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
49. Jak przebiega współpraca z sektorem NGO?
- a. Bardzo dobrze – *przejdź do pytania 51*
 - b. Raczej dobrze – *przejdź do pytania 51*
 - c. Ani dobrze, ani źle – *przejdź do pytania 51*
 - d. Raczej źle
 - e. Bardzo źle
 - f. Nie współpracujemy – *przejdź do pytania 51*
 - g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – *przejdź do pytania 51*
50. Dlaczego ta współpraca przebiega źle?
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta*
- a. Brak chęci współpracy ze strony NGO
 - b. Brak możliwości współpracy (organizacyjno-prawne bariery)
 - c. Specyfika gminy
 - d. Pokrywające się kompetencje/oferta wsparcia
 - e. Brak pomysłu na współpracę
 - f. Inne, jakie?
 - g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
51. Czy środki finansowe jakimi dysponuje podmiot na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie są wystarczające?
- a. Tak – *pomiń pytanie 52*
 - b. Nie
 - c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – *pomiń pytanie 52*
52. Jakie są skutki braków środków finansowych?
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta*
- a. Brak wsparcia dla wszystkich potrzebujących w powiecie/gminie
 - b. Brak opracowania programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
 - c. Brak wykwalifikowanej kadry
 - d. Braki sprzętowe
 - e. Brak realizacji programów wsparcia

- f. Inne, jakie?
- g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

53. Jakie formy wsparcia, które oferuje obecnie podmiot, są najbardziej skuteczne, biorąc pod uwagę **stosunek efektów do nakładów finansowych** na te formy?

UWAGA: Zaznaczamy maksymalnie 3 odpowiedzi.

- a. Poradnictwo psychologiczne
- b. Poradnictwo socjalne
- c. Poradnictwo pedagogiczne
- d. Poradnictwo prawne
- e. Poradnictwo rodzinne
- f. Poradnictwo dotyczące przemocy wobec dzieci
- g. Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób starszych
- h. Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób niepełnosprawnych
- i. Interwencje kryzysowe
- j. Pomoc całodobowa i ambulatoryjna
- k. Działania terapeutyczne
- l. Inne, jakie?
- m. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis zapewniania miejsca w ośrodkach wsparcia

54. Czy na terenie gminy funkcjonują **ośrodki wsparcia** do których można skierować osoby będące ofiarami przemocy w rodzinie?

- a. Tak
- b. Nie
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

55. Czy podmiot zapewnia miejsca w **ośrodkach wsparcia** ofiarom przemocy?

- a. Tak – **pomiń pytanie 57**
- b. Nie – **pomiń pytanie 56**
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **pomiń pytanie 56**

56. Proszę podać ilość ogólną ilość **osób** umieszczonych w **ośrodkach wsparcia** oraz ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie umieszczono w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na **płeć**?

Rok	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
		Kobiety	Mężczyźni
2012			
2013			
2014			
2015			

57. Dlaczego nie?

- a. Brak osób z takimi potrzebami
- b. Brak miejsc w ośrodkach
- c. Brak ośrodków w gminie i gminach sąsiednich
- d. Brak środków finansowych
- e. Inne, jakie?
- f. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis zapewniania miejsca w ośrodkach interwencji kryzysowej

58. Czy na terenie gminy funkcjonują **ośrodki interwencji kryzysowej** do których można skierować osoby będące ofiarami przemocy w rodzinie?

- a. Tak
- b. Nie
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

59. Czy podmiot zapewnia miejsca w **ośrodkach interwencji kryzysowej** ofiarom przemocy?

- a. Tak – **pomiń pytanie 62**
- b. Nie – **pomiń pytanie 60 I 61**
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **pomiń pytanie 60 I 61**

60. Proszę podać ilość ogólną ilość **rodzin i osób** umieszczonych w **ośrodkach interwencji kryzysowej** wsparcia oraz ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie umieszczono w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na **płeć**?

Rok	Liczba rodzin umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
			Kobiety	Mężczyźni
2012				
2013				
2014				
2015				

61. Proszę podać ilość osób i porad specjalistycznych z jakich te osoby skorzystały w ramach wsparcia ze **ośrodków interwencji kryzysowej** w wyniku przemocy w rodzinie w latach 2012-2015.

Rok	Liczba osób i specjalistycznych porad	
	Liczba osób	Liczba porad
2012		
2013		
2014		
2015		

62. Dlaczego nie?

- a. Brak osób z takimi potrzebami
- b. Brak miejsc w ośrodkach
- c. Brak ośrodków w gminie i gminach sąsiednich
- d. Brak środków finansowych
- e. Inne, jakie?
- f. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

63. Proszę podać **ilość rozpoczętych przypadków** rozpoczęcia Procedury Niebieskie Karty, **podmiotów ją wypełniających** i **liczby osób objętych procedurą** z uwzględnieniem rodzaju przemocy i wieku w latach 2012-2015.

przemocy i Wiek w latach 2012-2015:								
Rok	Liczba wypełnionych Kart A	Rodzaj przemocy						
		PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012								
2013								
2014								
2015								
Rok	Podmiot wypełniający Kartę A	Podmiot wypełniający Kartę A (inicjujący procedure)						
Rok	Podmiot wypełniający Kartę A	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej		Policja	Oświata		Ochrona zdrowia	
2012								
2013								
2014								
2015								
Rok	Liczba osób	Rodzaj przemocy						
		PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012	OGÓŁEM:							
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat							
	w tym kobiety:							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	w tym mężczyźni:							
	w tym osoby niepełnosprawne:							

	<i>Dzieci</i>							
	<i>w tym osoby niepełnosprawne:</i>							
	<i>Osoby powyżej 65 roku życia</i>							
	<i>w tym osoby niepełnosprawne:</i>							
2013	OGÓŁEM:							
	<i>Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat</i>							
	<i>w tym kobiety:</i>							
	<i>w tym osoby niepełnosprawne:</i>							
	<i>w tym mężczyźni:</i>							
	<i>w tym osoby niepełnosprawne:</i>							
	<i>Dzieci</i>							
	<i>w tym osoby niepełnosprawne:</i>							
	<i>Osoby powyżej 65 roku życia</i>							
	<i>w tym osoby niepełnosprawne:</i>							
2014	OGÓŁEM:							
	<i>Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat</i>							
	<i>w tym kobiety:</i>							
	<i>w tym osoby niepełnosprawne:</i>							
	<i>w tym mężczyźni:</i>							
	<i>w tym osoby niepełnosprawne:</i>							
	<i>Dzieci</i>							

	w tym osoby niepełnosprawne:							
	Osoby powyżej 65 roku życia							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
2015	OGÓŁEM:							
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat							
	w tym kobiety:							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	w tym mężczyźni:							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	Dzieci							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	Osoby powyżej 65 roku życia							
	w tym osoby niepełnosprawne:							

64. Proszę podać liczbę rodzin objętych procedurą, średni czas wyprowadzania rodziny z problemu przemocy (procedury Niebieskie Karty) a także ilość przypadków wszczęcie postępowania względem tej samej rodziny w latach 2012-2015.

Rok	Procedura Niebieskie Karty		
	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty	Średni czas procedury Niebieskie Karty	Ilość przypadków wszczęcie postępowania procedury Niebieskie Karty względem tej samej rodziny
2012			
2013			
2014			
2015			

65. W jaki sposób można **skrócić czas trwania** Procedury Niebieskie Karty?

.....
.....
.....

66. W jaki sposób można zapobiec sytuacjom aby zmniejszyć ilość wszczęcia Procedury Niebieskie Karty wobec tych samych rodzin?

.....
.....
.....

Pytania właściwe – Opis sposobu usprawnienia wsparcia
--

67. Czy podmiot zaspokaja potrzeby osób doświadczających przemocy w rodzinie, które się do niego zgłaszają?

- a. Tak – **pomiń pytanie 68**
- b. Raczej tak – **pomiń pytanie 68**
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **pomiń pytanie 68**
- d. Raczej nie
- e. Nie

68. Jakie działania należy podjąć aby lepiej wspierać osoby doświadczające przemocy w rodzinie?
Proszę wskazać wszystkie propozycje.

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Edukować społeczność lokalną na temat zjawiska przemocy w rodzinie
- b. Zwiększenie ilości podmiotów i ośrodków wspierających osoby doświadczające przemocy w rodzinie
- c. Zwiększenie ilości programów wsparcia
- d. Opracowanie gminnego Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- e. Poprawa współpracy pomiędzy podmiotami i ośrodkami wspierającymi osoby doświadczające przemocy w rodzinie
- f. Uruchomienie zespołu interdyscyplinarnego w gminie
- g. Usprawnienia/przyśpieszenia procedury Niebieskie Karty
- h. Szkolenia dla służb pomocy społecznej
- i. Szkolenia dla służb mundurowych, członków zespołów interdyscyplinarnych
- j. Brak specjalistów/wykwalifikowanej kadry
- k. Inne, jakie?
- l. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

69. Jakich podmiotów zajmujących się pomocą społeczną brakuje w gminie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Ośrodki wsparcia
- b. Specjalistyczne ośrodki wsparcia
- c. Ośrodki interwencji kryzysowej
- d. Organizacje pozarządowe
- e. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne
- f. Punkty konsultacyjne
- g. Inne, jakie?
- h. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

70. Jakiego typu specjalistów z obszaru pomocy społecznej brakuje w gminie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Pracownik socjalny
- b. Prawnik
- c. Doradca zawodowy
- d. Psycholog
- e. Lekarz
- f. Terapeuta
- g. Rehabilitant
- h. Opiekun osób starszych/niepełnosprawnych
- i. Inne, jakie?

j. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

71. Jakie są **największe wyzwania** sektora pomocy społecznej pod kątem przeciwdziałania przemocy w rodzinie w regionie?

.....

.....

.....

Dziękujemy to już wszystkie pytania!

8.2 Narzędzie – ankiety na poziomie powiatów (PCPR)

Szanowna/y Pani/-ie,

Instytut ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o. realizuje obecnie na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej W Lublinie badanie społeczne dotyczące **Diagnozy skali przemocy w rodzinie w województwie**. Badanie dotyczy okresu 2012-2015.

Badanie dotyczy zarówno charakterystyki osób doznających przemocy lub ją stosujących, a także oceny wsparcia jakie sektor samorządowy oferuje tym osobom i propozycjom usprawnienia tych działań.

Uzyskane w trakcie badania wyniki przyczynią się do lepszego przygotowania tego typu działań w przyszłości.

Zapraszając Pana/Panią do wypełnienia ankiety zapewniamy, że Pana/i wypowiedzi są całkowicie poufne i będą prezentowane jedynie w zbiorczych zestawieniach statystycznych, bez możliwości połączenia ich z konkretną osobą.

Zapraszamy!

Metryczka

1. Płeć

UWAGA: Ankieter zaznacza sam

- a. Kobieta
- b. Mężczyzna

2. Wiek

- a. 19-29
- b. 30-34
- c. 35-49
- d. 50 lat i więcej

3. Wykształcenie

- a. Podstawowe
- b. Gimnazjalne
- c. Ponadgimnazjalne
- d. Pomaturalne
- e. Wyższe

4. Rodzaj podmiotu

UWAGA: Od tego pytania odpisuje się próba

- a. Specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
- b. MOPR/MOPS (miasta Powiatowe)
- c. PCPR
- d. OPS
- e. Organizacja pozarządowa

5. Ilość lat przepracowanych w danym podmiocie

- a. Do 2 lat
- b. Od 2 do 5 lat
- c. Od 5 do 10 lat
- d. Powyżej 10 lat

Pytania właściwe – Opis skali problemu

6. Proszę podać ogólną liczbę rodzin które korzystały z pomocy podmiotu w latach 2012-2015, a także liczbę rodzin, które korzystały z **pomocy podmiotu z powodu przemocy w domu**.

Rok	Liczba rodzin korzystających z Pomocy społecznej OGÓŁEM	Liczba rodzin korzystających z Pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE
2012		
2013		
2014		
2015		

7. Jakiego **typu przemoc** w rodzinie występowała w latach 2012-2015? Proszę podać ilości osób.

Rok	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012							
2013							
2014							
2015							

Pytania właściwe – Charakterystyka osób doświadczających przemocy w rodzinie

8. Proszę podać ilość osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015 w podziale na **wiek**.

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012				
2013				
2014				
2015				

9. Proszę podać ilość dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych w latach 2012-2015 z powodu przemocy w rodzinie.

Rok	Placówki opiekuńczo-wychowawcze		Rodziny zastępcze	
Rok	Wiek poniżej 13 lat	Wiek 13 – 18 lat	Wiek poniżej 13 lat	Wiek 13 – 18 lat
2012				
2013				
2014				
2015				

10. Proszę podać ilość osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015 w podziale na **płeć**.

Rok	Kobiety	Mężczyźni
2012		
2013		
2014		
2015		

11. Proszę podać ilość osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015 w podziale na **poziom wykształcenia**.

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012						
2013						
2014						
2015						

12. Proszę podać ilość osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015 w podziale na **sytuację na rynku pracy**.

Rok	Aktywni zawodowo Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.	Bierni zawodowo Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.
2012		
2013		
2014		
2015		

13. Proszę podać ilość osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015 w podziale na **miejsce zamieszkania**.

Rok	Miasto	Wieś
2012		
2013		
2014		
2015		

14. Jakie inne problemy najczęściej dotyczą osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015?

Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- Alkoholizm
- Narkomania
- Ubóstwo
- Niepełnosprawność
- Rozbita rodzina
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Charakterystyka osób stosujących przemoc w rodzinie

15. Proszę podać ilość osób stosujących przemoc w latach 2012-2015 w podziale na **wiek**.

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012				
2013				
2014				
2015				

16. Proszę podać ilość osób stosujących przemoc w latach 2012-2015 w podziale na **płeć**.

Rok	Kobiety	Mężczyźni
2012		
2013		
2014		
2015		

17. Proszę podać ilość osób stosujących przemoc w latach 2012-2015 w podziale na **poziom wykształcenia**.

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012						
2013						
2014						
2015						

18. Proszę podać ilość osób stosujących przemoc w latach 2012-2015 w podziale na **sytuację na rynku pracy**.

Rok	Aktywni zawodowo Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.	Bierni zawodowo Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.
2012		
2013		
2014		
2015		

19. Proszę podać ilość osób stosujących przemoc w latach 2012-2015 w podziale na **miejsce zamieszkania**.

Rok	Miasto	Wieś
2012		
2013		
2014		
2015		

20. Jakie inne problemy najczęściej dotyczą osób stosujących przemoc w latach 2012-2015? **Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.**

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- a. Alkoholizm
- b. Narkomania
- c. Ubóstwo
- d. Niepełnosprawność
- e. Rozbita rodzina
- f. Inne, jakie?
- g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis realizowanych programów wsparcia

21. Proszę wskazać w których latach z okresu 2012-2015 w powiecie powstał roczny **Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie** lub **Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie**?

Rok	Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie
2012		
2013		
2014		
2015		

22. Czy podmiot realizował w latach 2012-2015 programy służące **działaniom edukacyjnym lub profilaktycznym** (mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych pomocą)?

- a. Tak
- b. Nie, jest dopiero w trakcie opracowywania – **przejdź do pytania 24**
- c. Nie – **przejdź do pytania 24**
- d. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 24**

23. Proszę wskazać liczbę opracowanych i zrealizowanych programów profilaktycznych a także liczbę uczestników w latach 2012-2015.

Rok	Liczba opracowanych programów (edukacyjnych, profilaktycznych)	Liczba zrealizowanych programów (edukacyjnych, profilaktycznych)	Liczba uczestników programów
2012			
2013			
2014			
2015			

Pytania właściwe – Opis realizowanych programów korekcyjno-edukacyjnych

24. Proszę podać liczbę programów oraz liczbę osób, które rozpoczęły i zakończyły uczestnictwo w Programach Korekcyjno-Edukacyjnych w latach 2012-2015 w podziale na płeć.

Rok	Liczba edycji Programów Korekcyjno-Edukacyjnych	Liczba osób które przystąpiły do uczestnictwa w Programach Korekcyjno-Edukacyjnych		Liczba osób które zakończyły udział w Programach Korekcyjno-Edukacyjnych	
		Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
2012					
2013					
2014					

2015					
------	--	--	--	--	--

25. Jakie czynniki spowodowały to, że nie wszystkie osoby zakończyły udział w Programie? Proszę wybrać 3 najważniejsze.

UWAGA: Zaznaczamy maksymalnie 3 odpowiedzi.

- Brak motywacji uczestników
- Brak zainteresowania uczestników udziałem w Programie
- Błędne założenia i działania podjęte w Programie
- Program nie zaspokajał potrzeb uczestników
- Brak kompetencji kadry realizującej Program
- Brak zasobów ludzkich i sprzętowych podmiotu realizującego Program
- Ograniczenia prawne
- Brak powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
- Żadne z powyższych

26. Czy podmiot monitoruje zachowania osób biorących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych w ciągu 3 lat od zakończenia udziału w programie?

- Tak
- Nie – **przejdź do pytania 28**
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 28**

27. W jaki sposób podmiot monitoruje te osoby?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Prowadzą kartę monitorowania osoby/rodziny
- Prowadzą kontakt telefoniczny z monitorowaną osobą/rodziną
- Prowadzą kontakt korespondencyjny z monitorowaną osobą/rodziną
- Kontaktują się z instytucją znajdującą się w miejscu zamieszkania monitorowanej osoby/rodziny (np. OPS, Policja)
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

28. Proszę podać liczbę osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu Programu Korekcyjno-Edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie w latach 2012-2015.

Rok	Liczba osób które, które po ukończeniu Programu Korekcyjno-Edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie
2012	
2013	
2014	
2015	

29. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH w latach 2012-2015 w podziale na **wiek**.

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012				
2013				
2014				
2015				

30. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH w latach 2012-2015 w podziale na **miejsce zamieszkania**.

Rok	Miasto	Wieś
2012		
2013		
2014		
2015		

31. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH w latach 2012-2015 w podziale na **poziom wykształcenia**.

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012						
2013						
2014						
2015						

32. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH w latach 2012-2015 w podziale na sytuację na rynku pracy

Rok	Aktywni zawodowo Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.	Bierni zawodowo Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.
2012		
2013		
2014		
2015		

33. Jakie inne problemy najczęściej dotyczą osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH w latach 2012-2015? **Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.**

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- Alkoholizm
- Narkomania
- Ubóstwo
- Niepełnosprawność
- Rozbita rodzina
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis realizowanych programów psychologiczno-terapeutycznych

34. Proszę podać liczbę programów oraz liczbę osób, które rozpoczęły i zakończyły uczestnictwo w Programach Psychologiczno-Terapeutycznych w latach 2012-2015 w podziale na płeć.

Rok	Liczba edycji Programach Psychologiczno-Terapeutycznych	Liczba osób które przystąpiły do uczestnictwa w Programach Psychologiczno-Terapeutycznych		Liczba osób które zakończyły udział w Programach Psychologiczno-Terapeutycznych		Liczba utworzonych Grup wsparcia
		Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	
2014						
2015						

35. Jakie czynniki spowodowały to, że nie wszystkie osoby zakończyły udział w Programie? Proszę wybrać 3 najważniejsze.

UWAGA: Zaznaczamy maksymalnie 3 odpowiedzi.

- Brak motywacji uczestników
- Brak zainteresowania uczestników udziałem w Programie
- Błędne założenia i działania podjęte w Programie
- Program nie zaspokajał potrzeb uczestników
- Brak kompetencji kadry realizującej Program
- Brak zasobów ludzkich i sprzętowych podmiotu realizującego Program
- Ograniczenia prawne
- Brak powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
- Żadne z powyższych

36. Proszę podać liczbę osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu Programach Psychologiczno-Terapeutycznych powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie w latach 2012-2015.

Rok	Liczba osób które po ukończeniu Programach Psychologiczno-Terapeutycznych powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie
2014	
2015	

37. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015 w podziale na wiek.

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2014				
2015				

38. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015 w podziale na płeć.

Rok	Kobiety	Mężczyźni
2014		
2015		

39. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015 w podziale na miejsce zamieszkania.

Rok	Miasto	Wieś
2014		
2015		

40. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015 w podziale na **poziom wykształcenia**.

Rok	Podstawowe/ niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2014						
2015						

41. Proszę podać ilość osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015 w podziale na sytuację na rynku pracy

Rok	Aktywni zawodowo Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.	Bierni zawodowo Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.
2014		
2015		

42. Jakie inne problemy najczęściej dotyczą osób UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMACH PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH w latach 2012-2015? **Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.**

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- Alkoholizm
- Narkomania
- Ubóstwo
- Niepełnosprawność
- Rozbita rodzina
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis form wsparcia

43. Jaką formy wsparcia oferuje podmiot dla osób doświadczających przemocy w rodzinie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Poradnictwo psychologiczne
- Poradnictwo socjalne
- Poradnictwo pedagogiczne
- Poradnictwo prawne
- Poradnictwo rodzinne
- Poradnictwo dotyczące przemocy wobec dzieci
- Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób starszych
- Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób niepełnosprawnych
- Interwencje kryzysowe
- Pomoc całodobowa i ambulatoryjna
- Działania terapeutyczne
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

44. Proszę podać liczbę osób, liczby świadczeń i liczby rodzin jakim udzielono poszczególnych **form wsparcia** w latach 2012-2015?

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób, w rodzinach
Interwencja kryzysowa – ogółem:				
W tym udzielona: kobietom				
W tym udzielona: dzieciom				
W tym: niepełnosprawnym				
W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat				
Pomoc całodobowa – ogółem:				
W tym udzielona: kobietom				
W tym udzielona: dzieciom				
W tym: niepełnosprawnym				
W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat				
W tym pomoc w otrzymaniu mieszkania socjalnego – ogółem:				
Działania terapeutyczne – ogółem:				
W tym udzielona: kobietom				
W tym udzielona: dzieciom				
W tym: niepełnosprawnym				
W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat				
W tym program ochrony ofiary przemocy (z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych) – ogółem:				
W tym udzielona: kobietom				
W tym udzielona: dzieciom				
W tym: niepełnosprawnym				
W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat				
Program terapeutyczny - ogółem				
W tym udzielona: kobietom				
W tym udzielona: dzieciom				
W tym: niepełnosprawnym				
W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat				

Szkolenia - ogółem:				
W tym udzielona: kobietom				
W tym udzielona: dzieciom				
W tym: niepełnosprawnym				
W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat				
Doradztwo zawodowe – ogółem:				
W tym udzielona: kobietom				
W tym udzielona: dzieciom				
W tym: niepełnosprawnym				
W tym: osobom w wieku powyżej 60 lat				

45. Proszę podać jakie działania z pośród poniższych i w jakiej ilości realizował podmiot w latach 2012-2015?

Rodzaj podjętych działań	Ilość działań
Działania edukacyjne dla społeczności lokalnej (np. kampanie społeczne, promocja w środkach masowego przekazu)	
Szkolenia dla służb sektora pomocy społecznej	
Szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych	
Tworzenie infrastruktury w powiecie:	
W tym: Ośrodków Interwencji Kryzysowej	
W tym: Ośrodków Wsparcia lub Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia	
W tym: Punktów konsultacyjnych	
W tym: Domów dla Matek	
W tym: innych podmiotów świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą	

Pytania właściwe – Opis poradnictwa

46. Proszę podać ilość porad i osób korzystających z poradnictwa latach 2012-2015 uwzględniając typ poradnictwa.

Rok	Typ poradnictwa	Liczba osób	Liczba porad
2012	psychologiczne		
2013	psychologiczne		
2014	psychologiczne		
2015	psychologiczne		
2012	socjalne		
2013	socjalne		
2014	socjalne		
2015	socjalne		
2012	pedagogiczne		
2013	pedagogiczne		

2014	pedagogiczne		
2015	pedagogiczne		
2012	dot. Przemocy wobec dzieci		
2013	dot. Przemocy wobec dzieci		
2014	dot. Przemocy wobec dzieci		
2015	dot. Przemocy wobec dzieci		
2012	dot. Przemocy wobec osób starszych		
2013	dot. Przemocy wobec osób starszych		
2014	dot. Przemocy wobec osób starszych		
2015	dot. Przemocy wobec osób starszych		
2012	dot. Przemocy wobec osób niepełnosprawnych		
2013	dot. Przemocy wobec osób niepełnosprawnych		
2014	dot. Przemocy wobec osób niepełnosprawnych		
2015	dot. Przemocy wobec osób niepełnosprawnych		

47. Czy któryś z oferowanego typu poradnictwa należałoby rozszerzyć?

- Tak
- Nie – **przejdź do pytania 49**
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 49**

48. Proszę wskazać który typ poradnictwa należy rozszerzyć i o jakie aspekty?

Typ poradnictwa	Aspekt o który należy rozszerzyć poradnictwo
psychologiczne	
socjalne	
pedagogiczne	
dot. Przemocy wobec dzieci	
dot. Przemocy wobec osób starszych	
dot. Przemocy wobec osób niepełnosprawnych	

Pytania właściwe – Opis potencjału podmiotu

49. Jacy specjaliści pracują w podmiocie? **Proszę wymienić wszystkie specjalności.**

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Pracownik socjalny
- Prawnik
- Psycholog
- Lekarz
- Terapeuta
- Rehabilitant
- Opiekun osób starszych/niepełnosprawnych
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

50. Czy wsparcie oferowane przez podmiot jest wystarczające względem potrzeb osób doświadczających przemocy na obszarze w jakim działa podmiot?

UWAGA: Obszar to: miasto, powiat na jakim funkcjonuje badany podmiot

- Zdecydowanie Tak – **przejdź do pytania 52**
- Raczej tak – **przejdź do pytania 52**
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 52**
- Raczej nie

- e. Zdecydowanie nie
51. Jakie działania podejmuje podmiot aby lepiej zaspokajać potrzeby osób doświadczających przemocy?
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta*
- a. Zlecamy zadania do NGO
 - b. Aplikujemy i realizujemy projekty finansowane ze środków zewnętrznych (np. unijnych, granty rządowe)
 - c. Szkolimy swoje kadry
 - d. Uczestniczymy w konferencjach, spotkaniach sektora pomocy społecznej
 - e. Zatrudniamy wykwalifikowanych pracowników
 - f. Inne, jakie?
 - g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
52. Jakie zadania zlecane są do NGO:
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta*
- a. Kampanie społeczne i edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
 - b. Tworzenie i prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej
 - c. Tworzenie i prowadzenie punktów konsultacyjnych
 - d. Tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia
 - e. Realizację programów ochrony ofiar przemocy, programów psychologiczno-terapeutycznych, programów korekcyjno-edukacyjnych
 - f. Prowadzenie poradnictwa dla ofiar przemocy w rodzinie
 - g. Inne, jakie?
 - h. Żadne – przejdź do pytania 54
 - i. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
53. W jakim stopniu podmiot finansuje zadania zlecone do NGO
- UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź respondenta*
- a. W całości
 - b. Częściowo
 - c. Nie finansuje w ogóle
 - d. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
54. Jak przebiega współpraca z sektorem NGO?
- h. Bardzo dobrze – przejdź do pytania 56
 - i. Raczej dobrze – przejdź do pytania 56
 - j. Ani dobrze, ani źle – przejdź do pytania 56
 - k. Raczej źle
 - l. Bardzo źle
 - m. Nie współpracujemy – przejdź do pytania 56
 - n. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – przejdź do pytania 56
49. Dlaczego ta współpraca przebiega źle?
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta*
- a. Brak chęci współpracy ze strony NGO
 - b. Brak możliwości współpracy (organizacyjno-prawne bariery)
 - c. Specyfika powiatu
 - d. Pokrywające się kompetencje/oferta wsparcia
 - e. Brak pomysłu na współpracę
 - f. Inne, jakie?
 - g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
50. Czy środki finansowe jakimi dysponuje podmiot na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie są wystarczające?
- a. Tak – przejdź do pytania 58
 - b. Nie

c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 58**

51. Jakie są skutki braków środków finansowych?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Brak wsparcia dla wszystkich potrzebujących w powiecie
- b. Brak opracowania programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- c. Brak wykwalifikowanej kadry
- d. Braki sprzętowe
- e. Brak realizacji programów wsparcia
- f. Inne, jakie?
- g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

52. Jakie formy wsparcia, które oferuje obecnie podmiot, są najbardziej skuteczne, biorąc pod uwagę **stosunek efektów do nakładów finansowych** na te formy?

UWAGA: Zaznaczamy maksymalnie 3 odpowiedzi.

- a. Poradnictwo psychologiczne
- b. Poradnictwo socjalne
- c. Poradnictwo pedagogiczne
- d. Poradnictwo prawne
- e. Poradnictwo rodzinne
- f. Poradnictwo dotyczące przemocy wobec dzieci
- g. Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób starszych
- h. Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób niepełnosprawnych
- i. Interwencje kryzysowe
- j. Pomoc całodobowa i ambulatoryjna
- k. Działania terapeutyczne
- l. Inne, jakie?
- m. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis zapewniania miejsca w ośrodkach wsparcia

53. Czy na terenie powiatu funkcjonują **ośrodki wsparcia** do których można skierować osoby będące ofiarami przemocy w rodzinie?

- a. Tak
- b. Nie
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

54. Czy podmiot zapewnia miejsca w **ośrodkach wsparcia** ofiarom przemocy?

- a. Tak – **pomiń pytanie 62**
- b. Nie – **pomiń pytanie 61**
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **pomiń pytanie 61**

55. Proszę podać ilość ogólną ilość **osób** umieszczonych w **ośrodkach wsparcia** oraz ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie umieszczono w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na **płeć**?

Rok	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
		Kobiety	Mężczyźni
2012			
2013			
2014			
2015			

60. Dlaczego nie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Brak osób z takimi potrzebami
- b. Brak miejsc w ośrodkach
- c. Brak ośrodków w powiecie i powiatach sąsiednich
- d. Brak środków finansowych
- e. Inne, jakie?
- f. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis zapewniania miejsca w specjalistycznych ośrodkach wsparcia

63. Czy podmiot zapewnia miejsca w **specjalistycznych ośrodkach wsparcia** ofiarom przemocy?

- a. Tak – **pomiń pytanie 66**
- b. Nie – **pomiń pytanie 64 i 65**
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **pomiń pytanie 64 i 65**

64. Proszę podać ilość ogólną ilość **osób** umieszczonych w **ośrodkach wsparcia** oraz ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie umieszczono w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na **płeć**?

Rok	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
		Kobiety	Mężczyźni
2012			
2013			
2014			
2015			

55. Proszę podać ilość osób korzystających z opieki **specjalistycznych ośrodków wsparcia** przemocy w rodzinie w latach 2012-2015 w podziale na **długość schronienia**.

Rok	Liczba osób korzystających z ośrodków wsparcia ze względu na długość schronienia	
	Schronienie do 3 miesięcy	Schronienie powyżej 3 miesięcy
2012		
2013		
2014		
2015		

66. Dlaczego nie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Brak osób z takimi potrzebami
- b. Brak miejsc w ośrodkach
- c. Brak ośrodków w powiecie i powiatach sąsiednich
- d. Brak środków finansowych
- e. Inne, jakie?
- f. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis zapewniania miejsca w ośrodkach interwencji kryzysowej

67. Czy na terenie powiatu funkcjonują **ośrodki interwencji kryzysowej** do których można skierować osoby będące ofiarami przemocy w rodzinie?

- a. Tak
- b. Nie
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

68. Czy podmiot zapewnia miejsca w **ośrodkach interwencji kryzysowej** ofiarom przemocy?
- Tak – **pomiń pytanie 71**
 - Nie – **pomiń pytanie 69 i 70**
 - Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **pomiń pytanie 69 i 70**

72. Proszę podać ilość ogólną ilość **rodzin i osób** umieszczonych w **ośrodkach interwencji kryzysowej** wsparcia oraz ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie umieszczono w ośrodkach w latach 2012-2015 w podziale na **płeć**?

Rok	Liczba rodzin umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
			Kobiety	Mężczyźni
2012				
2013				
2014				
2015				

73. Proszę podać ilość osób i porad specjalistycznych z jakich te osoby skorzystały w ramach wsparcia ze **ośrodków interwencji kryzysowej** w wyniku przemocy w rodzinie w latach 2012-2015.

Rok	Liczba osób i specjalistycznych porad	
	Liczba osób	Liczba porad
2012		
2013		
2014		
2015		

74. Dlaczego nie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Brak osób z takimi potrzebami
- Brak miejsc w ośrodkach
- Brak ośrodków w powiecie i powiatach sąsiednich
- Brak środków finansowych
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis Procedury Niebieskie Karty

75. Proszę podać **ilość rozpoczętych przypadków** rozpoczęcia Procedury Niebieskie Karty, **podmiotów ją wypełniających** i **liczby osób objętych procedurą** z uwzględnieniem rodzaju przemocy i wieku w latach 2012-2015.

Rok	Liczba wypełnionych Kart A	Rodzaj przemocy						
		PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012								
2013								

2014								
2015								
Rok	Podmiot wypełniający Kartę A	Podmiot wypełniający Kartę A (inicjujący procedurę)						
Rok	Podmiot wypełniający Kartę A	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	Policja	Oświata	Ochrona zdrowia			
2012								
2013								
2014								
2015								
Rok	Liczba osób	Rodzaj przemocy						
		PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012	OGÓŁEM:							
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat							
	w tym kobiety:							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	w tym mężczyźni:							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	Dzieci							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	Osoby powyżej 65 roku życia							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
2013	OGÓŁEM:							
	Osoby dorosłe w wieku 18-65							

	lat							
	w tym kobiety:							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	w tym mężczyźni:							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	Dzieci							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	Osoby powyżej 65 roku życia							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
2014	OGÓŁEM:							
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat							
	w tym kobiety:							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	w tym mężczyźni:							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	Dzieci							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
	Osoby powyżej 65 roku życia							
	w tym osoby niepełnosprawne:							
2015	OGÓŁEM:							
	Osoby dorosłe w wieku 18-65 lat							
	w tym kobiety:							

w tym osoby niepełnosprawne:							
w tym mężczyźni:							
w tym osoby niepełnosprawne:							
Dzieci							
w tym osoby niepełnosprawne:							
Osoby powyżej 65 roku życia							
w tym osoby niepełnosprawne:							

76. Proszę podać liczbę rodzin objętych procedurą, **średni czas wyprowadzania rodziny z problemu przemocy** (procedury Niebieskie Karty) a także ilość przypadków wszczęcia postępowania względem tej samej rodziny w latach 2012-2015.

Rok	Procedura Niebieskie Karty		
	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty	Średni czas procedury Niebieskie Karty	Ilość przypadków wszczęcia postępowania procedury Niebieskie Karty względem tej samej rodziny
2012			
2013			
2014			
2015			

77. W jaki sposób można **skrócić czas trwania** Procedury Niebieskie Karty?

.....
.....
.....

78. W jaki sposób można zapobiec sytuacjom aby zmniejszyć ilość wszczęcia Procedury Niebieskie Karty wobec tych samych rodzin?

.....
.....
.....

Pytania właściwe – Opis sposobu usprawnienia wsparcia

79. Czy podmiot zaspokaja potrzeby osób doświadczających przemocy w rodzinie, które się do niego zgłaszają?

- Tak – **pomiń pytanie 77**
- Raczej tak – **pomiń pytanie 77**
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **pomiń pytanie 77**
- Raczej nie
- Nie

80. Jakie działania należy podjąć aby lepiej wspierać osoby doświadczające przemocy w rodzinie?
Proszę wskazać wszystkie propozycje.

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Edukować społeczność lokalną na temat zjawiska przemocy w rodzinie
- b. Zwiększenie ilości podmiotów i ośrodków wspierających osoby doświadczające przemocy w rodzinie
- c. Zwiększenie ilości programów wsparcia
- d. Opracowanie powiatowego Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- e. Poprawa współpracy pomiędzy podmiotami i ośrodkami wspierającymi osoby doświadczające przemocy w rodzinie
- f. Usprawnienia/przyspieszenia procedury Niebieskie Karty
- g. Szkolenia dla służb pomocy społecznej
- h. Szkolenia dla służb mundurowych, członków zespołów interdyscyplinarnych Brak specjalistów/wykwalifikowanej kadry
- i. Inne, jakie?
- j. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

81. Jakich podmiotów zajmujących się pomocą społeczną brakuje w powiecie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Ośrodki wsparcia
- b. Specjalistyczne ośrodki wsparcia
- c. Ośrodki interwencji kryzysowej
- d. Organizacje pozarządowe
- e. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne
- f. Punkty konsultacyjne
- g. Inne, jakie?
- h. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

82. Jakiego typu specjalistów z obszaru pomocy społecznej brakuje w powiecie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Pracownik socjalny
- b. Prawnik
- c. Doradca zawodowy
- d. Psycholog
- e. Lekarz
- f. Terapeuta
- g. Rehabilitant
- h. Opiekun osób starszych/niepełnosprawnych
- i. Inne, jakie?
- j. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

83. Jakie są **największe wyzwania** sektora pomocy społecznej pod kątem przeciwdziałania przemocy w rodzinie w regionie?

.....
.....
.....

Dziękujemy to już wszystkie pytania!

8.3 Narzędzie – ankiety z SOW

Szanowna/y Pani/-ie,

Instytut ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o. realizuje obecnie na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej W Lublinie badanie społeczne dotyczące **Diagnozy skali przemocy w rodzinie w województwie**. Badanie dotyczy okresu 2012-2015.

Badanie dotyczy zarówno charakterystyki osób doznających przemocy lub ją stosujących, a także oceny wsparcia jakie sektor samorządowy oferuje tym osobom i propozycjom usprawnienia tych działań.

Uzyskane w trakcie badania wyniki przyczynią się do lepszego przygotowania tego typu działań w przyszłości.

Zapraszając Pana/Panią do wypełnienia ankiety zapewniamy, że Pana/i wypowiedzi są całkowicie poufne i będą prezentowane jedynie w zbiorczych zestawieniach statystycznych, bez możliwości połączenia ich z konkretną osobą.

Zapraszamy!

Metryczka

1. Płeć

UWAGA: Ankieter zaznacza sam

- a. Kobieta
- a. Mężczyzna

2. Wiek

- e. 19-29
- a. 30-34
- b. 35-49
- c. 50 lat i więcej

3. Wykształcenie

- a. Podstawowe
- b. Gimnazjalne
- c. Ponadgimnazjalne
- d. Pomaturalne
- e. Wyższe

4. Rodzaj podmiotu

UWAGA: Od tego pytania odpisuje się próba

- a. Specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
- b. MOPR/MOPS (miasta Powiatowe)
- c. PCPR
- d. OPS
- e. Organizacja pozarządowa

5. Ilość lat przepracowanych w danym podmiocie

- e. Do 2 lat
- a. Od 2 do 5 lat
- b. Od 5 do 10 lat
- c. Powyżej 10 lat

Pytania właściwe – Opis skali problemu

6. Proszę podać ogólną liczbę rodzin które korzystały z pomocy ośrodka w latach 2012-2015, a także liczbę rodzin, które korzystały z **pomocy podmiotu z powodu przemocy w domu**.

Rok	Liczba rodzin korzystających z Pomocy społecznej OGÓŁEM	Liczba rodzin korzystających z Pomocy społecznej z powodu PRZEMOCY W RODZINIE
2012		
2013		
2014		
2015		

7. Ze względu na jakiego **typu przemoc** w rodzinie trafiły do ośrodka osoby w latach 2012-2015? Proszę podać ilości osób.

Rok	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012							
2013							
2014							
2015							

8. Jakie problemy najczęściej dotyczą osób doświadczających przemocy w latach 2012-2015? **Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.**

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- Alkoholizm
- Narkomania
- Ubóstwo
- Niepełnosprawność
- Rozbita rodzina
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

9. Jakie problemy najczęściej dotyczą osób stosujących przemoc w latach 2012-2015? **Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.**

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- Alkoholizm
- Narkomania
- Ubóstwo
- Niepełnosprawność
- Rozbita rodzina
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis usług interwencyjnych

10. Proszę podać ilość ogólną ilość **osób** umieszczonych w **ośrodku** oraz ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie umieszczono w ośrodku w latach 2012-2015 w podziale na **płeć**?

Rok	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach OGÓŁEM	Liczba osób umieszczonych w ośrodkach ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
		Kobiety	Mężczyźni
2012			
2013			

2014			
2015			

11. Proszę podać ilość osób korzystających z opieki **ośrodka** w wyniku przemocy w rodzinie w latach 2012-2015 w podziale na **długość schronienia**.

Rok	Liczba osób korzystających z ośrodków wsparcia ze względu na długość schronienia	
	Schronienie do 3 miesięcy	Schronienie powyżej 3 miesięcy
2012		
2013		
2014		
2015		

12. Proszę podać ilość osób korzystających z opieki **ośrodka** w wyniku przemocy w rodzinie w latach 2012-2015 w podziale na **wiek**.

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012				
2013				
2014				
2015				

13. Proszę podać ilość osób korzystających z **opieki ośrodka** w wyniku przemocy w rodzinie w latach 2012-2015 w podziale na **wykształcenie**.

Rok	Podstawowe/niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012						
2013						
2014						
2015						

14. Proszę podać ilość osób korzystających z opieki **ośrodka** w wyniku przemocy w rodzinie w latach 2012-2015 w podziale na **sytuację na rynku pracy**.

Rok	Aktywni zawodowo Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.	Bierni zawodowo Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.
2012		
2013		
2014		
2015		

15. Proszę podać ilość osób korzystających z opieki **ośrodka** w wyniku przemocy w rodzinie w latach 2012-2015 w podziale na **miejsce zamieszkania**.

Rok	Miasto	Wieś
2012		
2013		
2014		
2015		

16. Proszę podać ilość osób, którym na skutek przemocy w rodzinie zaoferowano następujące natychmiastowe wsparcie w ośrodku w latach 2012-2015.

Rok	Liczba osób korzystających z poszczególnych form natychmiastowego wsparcia			
	Wsparcie psychologiczne	Wsparcie medyczne	Wsparcie prawne	Inny rodzaj wsparcia
2012				
2013				
2014				
2015				

Pytania właściwe – Opis usług terapeutyczno-wspomagających

17. Proszę podać ilość porad i osób, którym na skutek przemocy w rodzinie zaoferowano w ośrodku następujące typy **poradnictwa** w latach 2012-2015.

Rok	Typ poradnictwa	Liczba osób	Liczba porad
2012	psychologiczne		
2013	psychologiczne		
2014	psychologiczne		
2015	psychologiczne		
2012	socjalne		
2013	socjalne		
2014	socjalne		
2015	socjalne		
2012	pedagogiczne		
2013	pedagogiczne		
2014	pedagogiczne		
2015	pedagogiczne		
2012	prawne		
2013	prawne		
2014	prawne		
2015	prawne		

18. Proszę podać ilość diagnoz i osób, którym na skutek przemocy w rodzinie zaoferowano diagnozy w latach 2012-2015.

Rok	Liczba osób, które uzyskały diagnozy					
	Diagnoza rodziny	Indywidualny Plan Pomocy	Diagnoza sytuacji dzieci	Wsparcie psychologiczne	Pomoc socjoterapeutyczna	Konsultacje wychowawcze
2012						
2013						
2014						
2015						

19. Proszę podać ilość grup wsparcia i grup terapeutycznych realizowanych w latach 2012-2015 dla osób, którym na skutek przemocy w rodzinie zaoferowano pomoc w ośrodku.

Rok	Liczba grup dla osób będących ofiarą przemocy	
	Grupy terapeutyczne	Grupy wsparcia
2012		
2013		
2014		
2015		

Pytania właściwe – Opis usług bytowych

20. Proszę podać ilość ogólną ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie, które skorzystały z całodobowego pobytu w ośrodku umieszczono w latach 2012-2015 w podziale na **pleć**.

Rok	Liczba osób korzystających z całodobowego pobytu ze względu na PRZEMOC W RODZINIE	
	Kobiety	Mężczyźni
2012		
2013		
2014		
2015		

21. Proszę podać ilość ogólną ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie, które skorzystały z całodobowego pobytu w ośrodku umieszczono w latach 2012-2015 w podziale na **wiek**.

Rok	Wiek poniżej 18 lat	Wiek 18 – 35 lat	Wiek 36 – 60 lat	Powyżej 60 lat
2012				
2013				
2014				
2015				

22. Proszę podać ilość ogólną ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie, które skorzystały z całodobowego pobytu w ośrodku umieszczono w latach 2012-2015 w podziale na **wykształcenie**.

Rok	Podstawowe/niepełne podstawowe	Gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
2012						

2013						
2014						
2015						

23. Proszę podać ilość ogólną ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie, które skorzystały z całodobowego pobytu w ośrodku umieszczono w latach 2012-2015 w podziale na **sytuacje na rynku pracy**.

Rok	Aktywni zawodowo Definicja: Do aktywnych zawodowo zalicza się zarówno osoby pracujące, jak i osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem.	Bierni zawodowo Definicja: Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy.
2012		
2013		
2014		
2015		

24. Proszę podać ilość ogólną ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie, które skorzystały z całodobowego pobytu w ośrodku umieszczono w latach 2012-2015 w podziale na **miejsce zamieszkania**.

Rok	Miasto	Wieś
2012		
2013		
2014		
2015		

Pytania właściwe – Opis monitorowania osób opuszczających ośrodki

25. Czy ośrodek monitoruje osoby opuszczające ośrodek?
- Tak
 - Nie – **pomiń pytanie 26**
 - Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **pomiń pytanie 26**
26. W jaki sposób osoby opuszczające są monitorowane?
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta**
- Zbierają oświadczenia od osób opuszczających ośrodek
 - Wypełniają opis działań podjętych względem osoby opuszczającej ośrodek
 - Prowadzą kartę monitorowania osoby/rodziny
 - Prowadzą kontakt telefoniczny z monitorowaną osobą/rodziną
 - Prowadzą kontakt korespondencyjny z monitorowaną osobą/rodziną
 - Kontaktują się z instytucją znajdującą się w miejscu zamieszkania monitorowanej osoby/rodziny (np. OPS, Policja)
 - Inne, jakie?
 - Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

27. Proszę podać ilość osób, które w latach 2012-2015 opuściły ośrodek, ale nadal są ofiarami przemocy w rodzinie?

Rok	Liczba osób korzystających z ośrodka, które po wyjściu z niego nadal są ofiarami przemocy	
	Grupy terapeutyczne	Grupy wsparcia
2012		
2013		
2014		
2015		

28. Z jakiego powodu osoby, które opuściły ośrodek, nadal doświadczają przemocy w rodzinie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Zbyt krótki okres spędzony w ośrodku
- Zbyt mała ilość wsparcia (rodzajów poradnictwa itp.) z jakiego skorzystały te osoby
- Zbyt niska jakość wsparcia z jakiego skorzystały te osoby
- Brak możliwości uzyskania wsparcia, które dla tych osób były najważniejsze
- Brak zmian w domu rodzinnym
- Brak zmian w relacjach ze sprawcą przemocy w rodzinie
- Zbyt małe zaangażowanie tych osób
- Zły stan zdrowia (w tym stanu psychicznego) tych osób
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

29. Jakie działania należy podjąć aby osoby, które skorzystały z pomocy w ośrodku, nie stawały się ponownie ofiarami przemocy w rodzinie?

.....

Pytania właściwe – Opis potencjału podmiotu

30. Jacy specjaliści pracują w podmiocie? **Proszę wymienić wszystkie specjalności.**

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Pracownik socjalny
- Prawnik
- Psycholog
- Lekarz
- Terapeuta
- Rehabilitant
- Opiekun osób starszych/niepełnosprawnych
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

31. Czy wsparcie oferowane przed podmiot jest wystarczające względem potrzeb osób doświadczających przemocy na obszarze w jakim działa podmiot?

UWAGA: Obszar to: miasto, powiat na jakim funkcjonuje badany podmiot

- Zdecydowanie Tak – pomiń pytanie 32
- Raczej tak – pomiń pytanie 32
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – pomiń pytanie 32
- Raczej nie
- Zdecydowanie nie

32. Jakie działania podejmuje podmiot aby lepiej zaspokajać potrzeby osób doświadczających przemocy?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Współpracujemy z sektorem JST, służbami mundurowymi itp.
- b. Współpracujemy z sektorem NGO
- c. Aplikujemy i realizujemy projekty finansowane ze środków zewnętrznych (np. unijnych, granty rządowe)
- d. Szkolimy swoje kadry
- e. Uczestniczymy w konferencjach, spotkaniach sektora pomocy
- f. Zatrudniamy wykwalifikowanych pracowników
- g. Inne, jakie?
- h. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

33. Jak przebiega współpraca z sektorem NGO?

- a. Bardzo dobrze – *przejdź do pytania 35*
- a. Raczej dobrze – *przejdź do pytania 35*
- b. Ani dobrze, ani źle – *przejdź do pytania 35*
- c. Raczej źle
- d. Bardzo źle
- e. Nie współpracujemy
- f. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

34. Dlaczego ta współpraca przebiega źle?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Brak chęci współpracy ze strony NGO
- b. Brak możliwości współpracy (organizacyjno-prawne bariery)
- c. Specyfika powiatu
- d. Pokrywające się kompetencje/oferta wsparcia
- e. Brak pomysłu na współpracę
- f. Inne, jakie?
- g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

35. Czy środki finansowe jakimi dysponuje podmiot na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie są wystarczające?

- a. Tak – *pomiń pytanie 36*
- b. Nie
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – *pomiń pytanie 36*

36. Jakie są skutki braków środków finansowych?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Brak wsparcia dla wszystkich potrzebujących w powiecie
- b. Brak wykwalifikowanej kadry
- c. Braki sprzętowe
- d. Brak realizacji programów wsparcia
- e. Inne, jakie?
- f. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

37. Jakie formy wsparcia, które oferuje obecnie podmiot, są najbardziej skuteczne, biorąc pod uwagę **stosunek efektów do nakładów finansowych** na te formy?

UWAGA: Zaznaczamy maksymalnie 3 odpowiedzi.

- a. Brak wystarczającej liczby miejsc dla potrzebujących
- b. Poradnictwo psychologiczne
- c. Poradnictwo socjalne
- d. Poradnictwo pedagogiczne
- e. Poradnictwo prawne
- f. Poradnictwo rodzinne
- g. Prowadzenie diagnoz

- h. Prowadzenie grup wsparcia
- i. Prowadzenie grup terapeutycznych
- j. Wsparcia socjoterapeutycznego
- k. Pomoc całodobowa i ambulatoryjna
- l. Inne, jakie?
- m. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis sposobu usprawnienia wsparcia
--

84. Czy podmiot zaspokaja potrzeby osób doświadczających przemocy w rodzinie, które się do niego zgłaszają?
- a. Tak – **pomiń pytanie 39**
 - b. Raczej tak – **pomiń pytanie 39**
 - c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **pomiń pytanie 39**
 - d. Raczej nie
 - e. Nie
85. Jakie działania należy podjąć aby lepiej wspierać osoby doświadczające przemocy w rodzinie?
Proszę wskazać wszystkie propozycje.
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta**
- a. Edukować społeczność lokalną na temat zjawiska przemocy w rodzinie
 - b. Zwiększenie ilości podmiotów i ośrodków wspierających osoby doświadczające przemocy w rodzinie
 - c. Zwiększenie ilości programów wsparcia
 - d. Opracowanie regionalnego/powiatowego/gminnego Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
 - e. Poprawa współpracy pomiędzy podmiotami i ośrodkami wspierającymi osoby doświadczające przemocy w rodzinie
 - f. Usprawnienia/przyspieszenia procedury Niebieskie Karty
 - g. Szkolenia dla służb pomocy społecznej
 - h. Szkolenia dla służb mundurowych, członków zespołów interdyscyplinarnych
 - i. Brak specjalistów/wykwalifikowanej kadry
 - j. Inne, jakie?
 - k. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
86. Jakich podmiotów zajmujących się pomocą społeczną brakuje w powiecie?
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta**
- a. Ośrodki wsparcia
 - b. Specjalistyczne ośrodki wsparcia
 - c. Ośrodki interwencji kryzysowej
 - d. Organizacje pozarządowe
 - e. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne
 - f. Punkty konsultacyjne
 - g. Inne, jakie?
 - h. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
87. Jakiego typu specjalistów z obszaru pomocy społecznej brakuje w powiecie?
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta**
- a. Pracownik socjalny
 - b. Prawnik
 - c. Doradca zawodowy
 - d. Psycholog
 - e. Lekarz
 - f. Terapeuta
 - g. Rehabilitant
 - h. Opiekun osób starszych/niepełnosprawnych
 - i. Inne, jakie?

j. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

88. Jakie są **największe wyzwania** sektora pomocy społecznej pod kątem przeciwdziałania przemocy w rodzinie w regionie?

.....

.....

.....

Dziękujemy to już wszystkie pytania!

8.4 Narzędzie – ankiety z NGO

Instytut ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o. realizuje obecnie na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej W Lublinie badanie społeczne dotyczące **Diagnozy skali przemocy w rodzinie w województwie**. Badanie dotyczy okresu 2012-2015.

Badanie dotyczy zarówno charakterystyki osób doznających przemocy lub ją stosujących, a także oceny wsparcia jakie sektor samorządowy oferuje tym osobom i propozycjom usprawnienia tych działań.

Uzyskane w trakcie badania wyniki przyczynią się do lepszego przygotowania tego typu działań w przyszłości.

Zapraszając Pana/Panią do wypełnienia ankiety zapewniamy, że Pana/i wypowiedzi są całkowicie poufne i będą prezentowane jedynie w zbiorczych zestawieniach statystycznych, bez możliwości połączenia ich z konkretną osobą.

Zapraszamy!

Metryczka

1. Płeć

UWAGA: Ankieter zaznacza sam

- a. Kobieta
- b. Mężczyzna

2. Wiek

- a. 19-29
- b. 30-34
- c. 35-49
- d. 50 lat i więcej

3. Wykształcenie

- a. Podstawowe
- b. Gimnazjalne
- c. Ponadgimnazjalne
- d. Pomaturalne
- e. Wyższe

4. Rodzaj podmiotu

UWAGA: Od tego pytania odpisuje się próba

- a. Specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
- b. MOPR/MOPS (miasta Powiatowe)
- c. PCPR
- d. OPS
- e. Organizacja pozarządowa

5. Ilość lat przepracowanych w danym podmiocie

- a. Do 2 lat
- b. Od 2 do 5 lat
- c. Od 5 do 10 lat
- d. Powyżej 10 lat

Pytania właściwe – Opis skali problemu

6. Proszę podać ogólną liczbę rodzin które korzystały z **pomocy podmiotu** w latach 2012-2015, a także liczbę rodzin, które korzystały z **pomocy podmiotu z powodu przemocy w domu**.

UWAGA: Pytanie dotyczy osób, które skorzystały ze wsparcia danego podmiotu

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy podmiotu OGÓŁEM	Liczba rodzin korzystających z pomocy podmiotu z powodu PRZEMOCY W RODZINIE
2012		
2013		
2014		
2015		

7. Jakiego **typu przemoc** w rodzinie występowała w latach 2012-2015? Proszę podać ilość osób, które korzystały z **pomocy podmiotu** w odniesieniu do formy przemocy

UWAGA: Pytanie dotyczy osób, które skorzystały ze wsparcia danego podmiotu

Rok	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA	WOBEC DZIECI	WOBEC OSÓB STARSZYCH	WOBEC OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2012							
2013							
2014							
2015							

8. Jakie inne problemy najczęściej dotyczą osób doświadczających przemocy? **Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.**

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- Alkoholizm
- Narkomania
- Ubóstwo
- Niepełnosprawność
- Rozbita rodzina
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

9. Jakie inne problemy najczęściej dotyczą osób stosujących przemoc? **Proszę wybrać 1 najważniejszy problem.**

UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź

- Alkoholizm
- Narkomania
- Ubóstwo
- Niepełnosprawność
- Rozbita rodzina
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis realizowanych programów

10. Czy w latach 2012-2015 podmiot realizował programy korekcyjno-edukacyjne zlecone przez instytucje pomocy społecznej (PCPR)?

- Tak
- Nie – **przejdź do pytania 12**
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 12**

11. Proszę podać ilość programów korekcyjno-edukacyjnych w latach 2012-2015?

Rok	Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych
2012	
2013	
2014	
2015	

12. Czy w latach 2012-2015 podmiot realizował programy psychologiczno-terapeutyczne zlecone przez instytucje pomocy społecznej (PCPR, MOPS lub OPS)?

- Tak
- Nie – **przejdź do pytania 14**
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 14**

13. Proszę podać ilość programów psychologiczno-terapeutycznych w latach 2012-2015?

Rok	Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych
2014	
2015	

14. Czy podmiot realizował w latach 2012-2015 programy służące **działaniom edukacyjnym lub profilaktycznym** (mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych pomocą)?

- Tak
- Nie, jest dopiero w trakcie opracowywania – **przejdź do pytania 16**
- Nie – **przejdź do pytania 16**
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 16**

15. Proszę podać ilość programów edukacyjnych i profilaktycznych w latach 2012-2015?

Rok	Realizacja programów edukacyjnych	Realizacja programów profilaktycznych
2012		
2013		
2014		
2015		

Pytania właściwe – Opis form wsparcia

16. Jaką formę wsparcia oferuje podmiot dla osób doświadczających przemocy w rodzinie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Poradnictwo psychologiczne
- Poradnictwo socjalne
- Poradnictwo pedagogiczne
- Poradnictwo prawne
- Poradnictwo rodzinne
- Poradnictwo socjalne
- Poradnictwo medyczne
- Poradnictwo zawodowe
- Interwencje kryzysowe – **przejdź do pytania 20**
- Pomoc całodobowa i ambulatoryjna – **przejdź do pytania 20**
- Działania terapeutyczne – **przejdź do pytania 20**
- Inne, jakie? – **przejdź do pytania 20**

m. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – *przejdź do pytania 20*

17. Proszę podać ilość **porad i osób** korzystających z poszczególnych typów poradnictwa latach 2012-2015.

Rok	Typ poradnictwa	Liczba osób	Liczba porad
2012	psychologiczne		
2013	psychologiczne		
2014	psychologiczne		
2015	psychologiczne		
2012	prawne		
2013	prawne		
2014	prawne		
2015	prawne		
2012	medyczne		
2013	medyczne		
2014	medyczne		
2015	medyczne		
2012	socjalne		
2013	socjalne		
2014	socjalne		
2015	socjalne		
2012	pedagogiczne		
2013	pedagogiczne		
2014	pedagogiczne		
2015	pedagogiczne		
2012	zawodowe		
2013	zawodowe		
2014	zawodowe		
2015	zawodowe		
2012	rodzinne		
2013	rodzinne		
2014	rodzinne		
2015	rodzinne		

18. Czy któryś z oferowanego typu poradnictwa należałoby rozszerzyć?

- Tak
- Nie – *przejdź do pytania 20*
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – *przejdź do pytania 20*

19. Proszę wskazać który typ poradnictwa należy rozszerzyć i o jakie aspekty?

Typ poradnictwa	Aspekt o który należy rozszerzyć poradnictwo
psychologiczne	
prawne	
medyczne	
socjalne	
pedagogiczne	
zawodowe	
rodzinne	

20. Proszę podać jakie działania z pośród poniższych i w jakiej ilości realizował podmiot w latach 2012-2015?

Rodzaj podjętych działań	Ilość działań
Działania edukacyjne dla społeczności lokalnej (np. kampanie społeczne, promocja w środkach masowego przekazu)	
Szkolenia dla służb sektora pomocy społecznej	
Szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych	
Tworzenie infrastruktury w powiecie:	
W tym: Ośrodków Interwencji Kryzysowej	
W tym: Ośrodków Wsparcia lub Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia	
W tym: Punktów konsultacyjnych	
W tym: Domów dla Matek	
W tym: innych podmiotów świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą	

Pytania właściwe – Opis zespołów interdyscyplinarnych

21. Czy w latach 2012-2015 przedstawiciele podmiotu byli zaproszeni do zespołów interdyscyplinarnych?
- Tak
 - Nie – **przejdź do pytania 23**
 - Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 23**

21. Proszę wpisać zespołów i grup roboczych w latach 2012-2015, w których brali udział przedstawiciele podmiotu.

Rok	Zespoły interdyscyplinarne	Grupy robocze Grupy utworzone w celu rozwiązywania problemów wynikających z przemocy w rodzinie
2012		
2013		
2014		
2015		

22. Proszę wskazać jakie specjalności mieli reprezentanci podmiotu, którzy pracowali w zespołach interdyscyplinarnych?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Prawnik
- Psycholog
- Lekarz
- Terapeuta
- Pedagog
- Asystent rodziny
- Inne, jakie?
- Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis potencjału podmiotu

23. Jacy specjaliści pracują w podmiocie? Proszę wymienić wszystkie specjalności.

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- Pracownik socjalny
- Prawnik
- Psycholog

- d. Lekarz
 - e. Terapeuta
 - f. Rehabilitant
 - g. Opiekun osób starszych/niepełnosprawnych
 - h. Inne, jakie?
 - i. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
24. Czy wsparcie oferowane przed podmiot jest wystarczające względem potrzeb osób doświadczających przemocy na obszarze w jakim działa podmiot?
- UWAGA: Obszar to: gmina, miasto, na jakim funkcjonuje badany podmiot**
- a. Zdecydowanie Tak – **przejdź do pytania 26**
 - b. Raczej tak – **przejdź do pytania 26**
 - c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 26**
 - d. Raczej nie
 - e. Zdecydowanie nie
25. Jakie działania podejmuje podmiot aby lepiej zaspokajać potrzeby osób doświadczających przemocy?
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta**
- i. Aplikujemy i realizujemy projekty finansowane ze środków zewnętrznych (np. unijnych, granty rządowe)
 - a. Szkolimy swoje kadry
 - b. Uczestniczymy w konferencjach, spotkaniach sektora pomocy społecznej
 - c. Zatrudniamy wykwalifikowanych pracowników
 - d. Nawiązujemy współpracę z JST
 - e. Inne, jakie?
 - f. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
26. Czy podmiot realizuje zadania zlecane przez JST (w tym PCPR, MOPS lub OPS)?
- a. Tak
 - b. Nie – **przejdź do pytania 29**
 - c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – **przejdź do pytania 29**
27. Jakie zlecane zadania podmiot realizuje?
- UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta**
- a. Kampanie społeczne i edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
 - b. Tworzenie i prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej
 - c. Tworzenie i prowadzenie punktów konsultacyjnych
 - d. Tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia
 - e. Realizację programów ochrony ofiar przemocy,
 - f. Realizację programów psychologiczno-terapeutycznych,
 - g. Realizację programów korekcyjno-edukacyjnych
 - h. Prowadzenie poradnictwa dla ofiar przemocy w rodzinie
 - i. Inne, jakie?
 - j. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
28. W jakim stopniu JST finansują zadania zlecane do podmiotu?
- UWAGA: Zaznaczamy 1 odpowiedź respondenta**
- a. W całości
 - b. Częściowo
 - c. Nie finansuje w ogóle
 - d. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)
29. Jak przebiega współpraca z sektorem JST?
- a. Bardzo dobrze – **przejdź do pytania 31**
 - b. Raczej dobrze – **przejdź do pytania 31**
 - c. Ani dobrze, ani źle

- d. Raczej źle
- e. Bardzo źle
- f. Nie współpracujemy
- g. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

38. Dlaczego ta współpraca przebiega źle?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Brak chęci współpracy ze strony JST
- b. Brak możliwości współpracy (organizacyjno-prawne bariery)
- c. Specyfika gminy/powiatu
- d. Pokrywające się kompetencje/oferta wsparcia
- e. Brak pomysłu na współpracę
- f. Brak zaufania między sektorami
- g. Inne, jakie?
- h. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

39. Czy środki finansowe jakimi dysponuje podmiot na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie są wystarczające?

- a. Tak – *pomiń pytanie 32*
- b. Nie
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – *pomiń pytanie 32*

40. Jakie są skutki braków środków finansowych?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Brak wsparcia dla wszystkich potrzebujących w powiecie/gminie
- b. Brak wykwalifikowanej kadry
- c. Braki sprzętowe
- d. Brak realizacji programów wsparcia
- e. Inne, jakie?
- f. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

41. Jakie formy wsparcia, które oferuje obecnie podmiot, są najbardziej skuteczne, biorąc pod uwagę **stosunek efektów do nakładów finansowych** na te formy?

UWAGA: Zaznaczamy maksymalnie 3 odpowiedzi.

- a. Poradnictwo psychologiczne
- b. Poradnictwo socjalne
- c. Poradnictwo pedagogiczne
- d. Poradnictwo prawne
- e. Poradnictwo rodzinne
- f. Poradnictwo dotyczące przemocy wobec dzieci
- g. Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób starszych
- h. Poradnictwo dotyczące przemocy wobec osób niepełnosprawnych
- i. Interwencje kryzysowe
- j. Pomoc całodobowa i ambulatoryjna
- k. Działania terapeutyczne
- l. Inne, jakie?
- m. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

Pytania właściwe – Opis sposobu usprawnienia wsparcia
--

89. Czy podmiot zaspokaja potrzeby osób doświadczających przemocy w rodzinie, które się do niego zgłaszają?

- a. Tak – *pomiń pytanie 35*
- b. Raczej tak – *pomiń pytanie 35*
- c. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi) – *pomiń pytanie 35*
- d. Raczej nie
- e. Nie

90. Jakie działania należy podjąć aby lepiej wspierać osoby doświadczające przemocy w rodzinie?
Proszę wskazać wszystkie propozycje.

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Edukować społeczność lokalną na temat zjawiska przemocy w rodzinie
- b. Zwiększenie ilości podmiotów i ośrodków wspierających osoby doświadczające przemocy w rodzinie
- c. Zwiększenie ilości programów wsparcia
- d. Opracowanie gminnego/powiatowego Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- e. Poprawa współpracy pomiędzy podmiotami i ośrodkami wspierającymi osoby doświadczające przemocy w rodzinie
- f. Uruchomienie zespołu interdyscyplinarnego w gminie
- g. Usprawnienia/przyspieszenia procedury Niebieskie Karty
- h. Szkolenia dla służb pomocy społecznej
- i. Szkolenia dla służb mundurowych, członków zespołów interdyscyplinarnych
- j. Brak specjalistów/wykwalfikowanej kadry
- k. Inne, jakie?
- l. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

91. Jakich podmiotów zajmujących się pomocą społeczną brakuje w powiecie?

- a. Ośrodki wsparcia
- b. Specjalistyczne ośrodki wsparcia
- c. Ośrodki interwencji kryzysowej
- d. Organizacje pozarządowe zajmujące się obszarem przemocy w rodzinie
- e. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne
- f. Punkty konsultacyjne
- g. Inne, jakie?
- h. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

92. Jakiego typu specjalistów z obszaru pomocy społecznej brakuje w powiecie?

UWAGA: Zaznaczamy wszystkie odpowiedzi wskazane przez respondenta

- a. Pracownik socjalny
- b. Prawnik
- c. Doradca zawodowy
- d. Psycholog
- e. Lekarz
- f. Terapeuta
- g. Rehabilitant
- h. Opiekun osób starszych/niepełnosprawnych
- i. Inne, jakie?
- j. Nie wiem/trudno powiedzieć (ankieter nie czyta tej odpowiedzi)

93. Jakie są **największe wyzwania** sektora pomocy społecznej pod kątem przeciwdziałania przemocy w rodzinie w regionie?

.....
.....
.....

Dziękujemy to już wszystkie pytania!